

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΣΤ | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1967 | ΑΡΙΘ. 24



Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ.

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΜΗΝΥΜΑ

Χριστούγεννα καὶ πάλιν ! Καὶ ὁ κόσμος περιχαρῆς καὶ πολυμέριμος ἐορτάζει τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ὑπερφουῶς μυστηρίου τῆς θείας Γεννήσεως.

Συνηθροισμένοι οἱ πιστοὶ εἰς τοὺς παμφώτους ναοὺς, ἀναπολοῦν ὑπὸ τὸ θάμβος τῶν ἀπαστραπτόντων πολυελαίων καὶ μέσα εἰς τοὺς στροβίλους τοῦ εὐωδιάζοντος ἀγρίου λιβανωτοῦ, τὴν πτωχικὴν φάτνην, ποὺ ἐδέχθη τὸν Δημιουργὸν τοῦ Σύμπαντος.

Ἀναπολοῦν τὸν γλυκύτατον ἀστέρα, ποὺ ὠδήγει τοὺς νυκτοποροῦντας Μάγους. Καὶ ἐνωτίζονται τὸ ἄρρητον ἐκεῖνο ἄσμα τῶν λευκοφόρων ἀγγέλων, ποὺ τὸ ἤκουσαν—πρῶτοι—τὴν Δεκεμβριανὴν ἐκείνην παγερὰν νύκτα οἱ ἀ γ ρ α υ λ ο ῦ ν τ ε ς Π ο ι μ ἔ ν ε ς. «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ. Ἐπὶ γῆς εἰρήνη. Ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

* *

Αἰῶνες πολλοὶ ἔχουν ἔκτοτε παρέλθει. Καὶ ἡ ἀνθρωπότης ὁδοιπορεῖ εἰσέτι—ὅπως τότε οἱ Μάγοι—πρὸς τὸν ἐπιφανέντα ἀστέρα. Καὶ θὰ ὁδοιπορῆ εἰς ἀτελευτήτους Γενεάς.

Καὶ ὅπως τότε, ὕπνος ληθαργικὸς τὴν κατέχει καὶ σήμερον. Ἐμφοβος εἶναι ὁ νοῦς τῶν ἀνθρώπων. Πλήρεις ἀπὸ ἀγωνίαν αἱ ψυχαί. Καὶ τοῦ ὀλέθρου τὸ πνεῦμα βρυχᾶται εἰσέτι καὶ σκιάζει μὲ τὰς σκοτεινὰς πτέρυγας τοῦ τὴν Γῆν μας. Τὰ νέφη τοῦ ψυχικοῦ σκοτασμοῦ δὲν τὰ ἐσχόρπισεν ἀκόμη ὁ αἰθρηγενέτης βορρᾶς τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας. Καὶ πέραν, εἰς μακρινοὺς ὀρίζοντας ἀστράπτουν ἀκόμη ἀστραπαί, μηνύματα, ἴσως, νέας αἵματοθυέλλης...

* *

ὦ, Κύριε, Κύριε ! Φώτισον τὸν νοῦν μας. Εὐσπλαγχνίσου μας. Σῶσόν μας, ὦ θεῖέ μας Λυτρωτά...

Ἄτελεύτητος εἶναι ἡ πολυπραγμοσύνη τοῦ πνεύματός μας. Αἱ ἀναζητήσεις μας σχολιαί. Καὶ βαρὺς, βαρύτατος τῶν αἰσθήσεων μας ὁ σάλος. Νάρκη χειμερία σκεπάζει τὰς συνειδήσεις μας. Καὶ μέθη ὀπιοφάγων καρηβαρῶντων κάμνει ἀσταθῆ καὶ παραπαίοντα τὰ βήματά μας...

Καὶ ὅμως ἡ θεία σου φάτνη ἐξαστράπτει ἔμπρὸς μας. Καὶ ὁ τίμιος Σταυρὸς Σου σελαγίζει. Θεμέλιος τοῦ καθήκοντος... Σύμβολον ὑπέροχον τῆς ἐπιβαλλομένης αὐτοθυσίας ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ. Λιμὴν σωτηρίας. Ὑπογραμμὸς ἠθικῆς εὐταξίας. Πηγὴ ἀστειρεύτου εὐπραξίας, ἔθνικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἀτομικῆς. Καὶ ὁδὸς θεώσεως τῆς ζωῆς. Οἴστρος ἀπονοίας κατέχει εἰσέτι τὸν κόσμον. Καὶ μὲ κυματίζοντα ἐρυθρὰ λάβαρα εἰς τὰς χειράς, περιπλανώμεθα, κορυβαντιῶντες καὶ φρενόπληκτοι, εἰς σκοτεινοὺς Λαβυρίνθους, εἰς τὸ βάθος τῶν ὁποίων ἔλλοχεύει ὁ Μινώταυρος τῆς καταστροφῆς!...

*
* *

Ὡ σεῖς σεμνοὶ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου. Ἀπέριττοι σεῖς διανομεῖς τῶν θείων χαρίτων. Καὶ εὐσεβεῖς τῶν ἀρρήτων τοῦ Θεοῦ μυστηρίων συνεργοί. Σεῖς εἰσθε σήμερον—πρέπει νὰ εἰσθε—οἱ ἀγραυλοῦντες ποιμένες τῆς ὑπνωττοῦσης Γῆς μας.

Ἀναλάβετε τὸν ρόλον Σας. Σεῖς εἰσθε, εἶπεν ὁ Κύριος «τὸ ἄλλας τῆς Γῆς». Ἀνυψωθῆτε εἰς βαθμὸν ἀγιότητος. Κάμετε νὰ λάμψη, ὡς ἐπτάφωτος λυχνία, τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης Σας. Ἀκονίσατε τὴν ἐστομωμένην μάχαιραν τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας. Ζωσθῆτε τὴν πυρίνην ρομφαίαν τοῦ λόγου. Καὶ κηρύξατε, ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς Γῆς μας. "Ὅτι ὁ γεννηθεὶς εἰς τὴν φάτνην τῶν ἀλόγων Χριστὸς εἶναι ἡ σωτηρία μας...

Αὐτὸ εἶναι τὸ μυστικὸν μήνυμα τῆς ἀγγελικῆς ὑμνωδίας... "Ἕλληνες ἱερεῖς, ἐνωτισθῆτέ το.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΔΕΗΣΗ ΕΜΠΡΟΣ ΣΤΗ ΦΑΤΝΗ

Ἐπόψε, πὸν τῆς φάτνης σου τὸ μαγικὸ τ' ἀστέρι
θ' ἀνθίσῃ, σὰν ροδιᾶς ἀνθός, στὰ βάρη τ' οὐρανοῦ,
ἃς ἦτανε, Χριστούλῃ μου, τὸ θεϊκό σου χέρι
νὰ μὲ ξανάκανε παιδί, μ' ἀθάνα καρδιὰ καὶ νοῦ.



Ἐπλήθυνε, Χριστούλῃ μου, στὸν κόσμον ἡ κακία·
κ' ἀπλώνουν—πῆγες τὰ φτερά—φρευτιὰ καὶ ξεπεσμός.
Κι' ἀντὶ νάρθῃ χαρὰ στὴ γῆ, καὶ εἰρήνῃ κ' εὐδοκία,
μιας νέας αἱματοθύελλας βρουχιέται χαλασμός.



Κι' ὁ ἓνας τὸν ἄλλο σὰν ὄχθρό, Χριστούλῃ μου τὸν βλέπει
καὶ σάμπως νὰ μὴν τὸν χωρᾶ τὸν ἄνθρωπον ἢ γῆ,
θέλει ν' ἀρπάξῃ καθενεὶς τοῦ γείτονα τὴν σκέπη...
Καὶ τ' ἄστρο τὸ κατάρατο τοῦ Κάιν ὀδηγεῖ.



Κι' ἂν εἶναι τόσο τὸ κακὸ στὸν κόσμον νὰ πληθύνῃ,
δενδρὶ τοῦ λόγγου κάνε με, νὰ ζῶ στὴν ἐρημιὰ.
ἢ κάποιου φτωχολούλουδο, πὸν μοσχοπνέει, καὶ ντύνει
τὰ πεταλάκια του στολὴ δροσούλας ἀσημιὰ.



Ἡ κάνε με μικρὸ πουλί, πὸν τ' ἄγγιξε ἅγια χάρι
καὶ κάθεται σ' ἓνα κλωνὶ καὶ γλυκοκελαῖδει.
Ἡ μίας φτωχῆς φασκομηλιᾶς ἢ δυοσμαριοῦ κλωνάρι,
πὸν γίνονται, κ' ἂν ξεραθοῦν, μοσχοβολιᾶς πηγὴ.



Δὲν θέλω δόξες καὶ τιμές. Μὲ τὸν δικό σου νόμον,
θέλω ἢ ζωὴ μου, ἦσυχον ρυάκι νὰ κολᾶ.
Καὶ μ' ὀδηγὸ τ' ἀστέρι σου γιὰ τῆς ζωῆς τὸν δρόμον,
σὰν ἄσπρος στὸ γυαλὸν ἀφρὸς ν' ἀναλθῶ ἀπαλά...

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Αίματηρά σελις

Ἀντιπαρερχόμεθα τὰς ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις καὶ τὰς θριαμβολογίας εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσην καὶ τὰς λοιπὰς χώρας τοῦ σιδηροῦ παραπετάσματος ἐπὶ τῇ πεντηκοστῇ ἐπετειῶ τῆς μπολσεβικῆς ἐπαναστάσεως. Ἄλλ' ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ ἔχομεν χρέος νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι ἤνοιξεν ἡ πλέον αἱματηρὰ σελις εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ τυραννικοῦ καὶ θεομάχου κομμουνιστικοῦ συστήματος εἰς τὴν Ρωσίαν. Ἡ Ἐκκλησία εὐρέθη ἐνώπιον ἀδιστακτοῦ καὶ σκληροῦ ἐχθροῦ, ὁ ὁποῖος ἐξαπέλυσεν ἀπηνῆ διωγμὸν ἐναντίον τῆς, χρησιμοποιοῦν πάντα τὰ εἰς τὴν διάθεσίν του τεράστια μέσα διὰ νὰ πλήξῃ αὐτὴν θανασίμως καὶ φονεῦσῃ τὸν Θεὸν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Πρὸς τοῦτο χιλιάδες ναῶν καὶ μοναστηρίων ἐκλείσθησαν ἢ μετετρέπησαν εἰς σταύλους, ἀποθήκας, κινηματογράφους καὶ μουσεῖα· χιλιάδες κληρικῶν καὶ ἑκατομμύρια πιστῶν ἐβασανίσθησαν, ἐξετελέσθησαν ἢ ἐξοντώθησαν εἰς τὰς φυλακὰς καὶ τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Μόνον τὸ 1922 ἐθανατώθησαν 2961 ἱερεῖς, 1962 μοναχοὶ καὶ 3447 μοναχαί. Ἐπὶ πλέον, κατὰ τὴν τραγικὴν αὐτὴν πεντηκονταετίαν ἐξοντώθησαν ἄνω τῶν τριῶν ἑκατομμυρίων πιστῶν, μόνον καὶ μόνον διότι δὲν ἤθελον νὰ ἀπαρνηθοῦν τὴν πίστιν των εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον Χριστόν.

Ἡ κομμουνιστικὴ θηριωδία καὶ μανία δὲν κατώρθωσεν, οὔτε θὰ κατορθώσῃ ποτὲ νὰ ἐξοντώσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, διότι κατὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ θεοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς «καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς». Τὸ μόνον πὺρ κατώρθωσεν εἶναι, νὰ προσθέσῃ νέους μάρτυρας εἰς τὸ νέφος τῶν μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας.

«Ἡ ἡμέρα τῆς ἀγάπης».

Εὐτυχῆς ὡς ἔμπνευσις ὑπῆρξεν ἡ ὀργανωθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς «Ἡμέρα τῆς ἀγάπης», τῆς ὁποίας οἱ ἐφεταινοὶ στόχοι καθωρίσθησαν πρακτικώτατα εἰς τρεῖς. Πρῶτον, ἡ ἐνίσχυσις τῶν πτωχοτέρων περιοχῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀπὸ τὰς εὐπορωτέρας. Δεύτερον, ἡ συστηματοποίησις τοῦ προνοιακοῦ ἔργου, μὲ τὴν ἴδρυσιν εἰδικῆς πρὸς τοῦτο ὑπηρεσίας. Καὶ

τρίτον, ἡ ἀδελφικὴ συμπαραστάσις, ὅπου ἐμφανίζονται ἕκτακτοι καὶ ἐπείγουσαι ἀνάγκαι ἐνισχύσεως καὶ ἀρωγῆς.

Ἐπὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλαλληλίας ἐστήριξεν ὁ Κύριος ἡμῶν τὴν ζωὴν. Δι' αὐτῆς μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι καὶ τὰ ἥθη ἐξημερώνονται καὶ θεμελιώνεται πραγματικὴ εὐημερία. Καὶ τὸ πρῶτον καὶ ὕστατον παράγγελμά του ἦτο «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Καὶ πρὸς τοῦτο ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ ὁποῖος διακατέχεται κυριολεκτικῶς ἀπὸ τὸν πόθον τῆς ἀφυπνίσεως καὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς χριστιανικῆς συνειδήσεως, ὄχι μόνον μεριμνᾷ ἀνυστάκτως διὰ τὴν πύκνωσιν τοῦ ζωντανοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος, ἀλλὰ καὶ πρωτοστατεῖ εἰς τὴν ἔμπρακτον ἐκδήλωσιν τῆς χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης. Καὶ ἄνεμος ἠθικοκοινωνικῆς ἐξυγιάνσεως πνέει ἤδη ἀνὰ τὴν πρωτεύουσαν. Καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης εὕρισκει τὴν μεγαλυτέραν ἀπήχησιν εἰς τὰς καρδίας ὄλων, κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς τῆς παγκοίνου χαρᾶς διὰ τὴν θείαν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.

Τὰ κατηχητικὰ σχολεῖα.

Ἡ ἀνάληψις τῆς Γεν. Διευθύνσεως τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ὑπὸ τοῦ ἐξαιρέτου ἠθους ἐπιστήμονος καθηγητοῦ κ. Εὐαγ. Θεοδώρου, εἰμεθα βέβαιοι, ὅτι θ' ἀναθερμάνῃ καὶ θ' ἀναζωπυρώσῃ τὸν ὠραῖον θεσμόν τῶν κατηχητικῶν σχολείων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων τόσα ἔχει προσφέρει οὗτος κατὰ τὸ παρελθόν. Διότι ἡ πηγαία του εὐσέβεια κατανοεῖ ἀσφαλῶς, ὅτι παρὰ ποτὲ σήμερον ἔχομεν ἀνάγκην συνειδητῆς καὶ ἐντόνου καλλιέργειας τῆς θρησκευτικότητος εἰς τὰς ψυχὰς τῶν νέων μας. Πρέπει οὗτοι νὰ κατανοήσουν βαθέως, ὅτι τὸ Ἔθνος μας, ἀπὸ δισχιλίων περίπου ἐτῶν, ζῆ καὶ διεξάγει βίον καὶ ἀγῶνας νικηφόρους μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

Καὶ πρέπει τὸ συναίσθημα αὐτὸ νὰ κραταιωθῆ, καὶ νὰ συνεχισθῆ. Διότι αὐτὸ σημαίνει Ἑλληνοχριστιανικὸς πολιτισμὸς, ὑπὸ τὸ ὀδηγητικὸν ἄστρον τοῦ ὁποῖου ἐμεγαλοῦργησεν ἡ φυλὴ μας.

Ἐπηρετὰι ὑψηλῶν ἰδανικῶν.

Ἀπὸ τὰ πλέον θλιβερὰ γεγονότα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν ὑπῆρξεν ἀσφαλῶς ἡ ἀνάγκη εἰς τὴν ὁποίαν προήλθεν ἡ Ἐθνικὴ ἡμῶν Κυβέρνησις, νὰ ἐπικηρύξῃ ὡς μητραλοίας, τρεῖς νεαροὺς σπουδαστάς, τοὺς ὁποῖους παρέσυρεν εἰς τὸν ὄλεθρον ὁ ἀντίθεος κομμουνισμὸς. Ἡ κοινὴ γνώμη, ὅσον καὶ ἐὰν ἐλυπήθη, ἐπεδοκίμασε τὴν ἐπιδειχθεῖσαν αὐστηρότητα, ἐφ' ὅσον ἀπὸ

Η ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ

ΣΤ'

Ἐὰν ἡ λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδοθῇ ὡς ὅλον εἰς τὸν Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, τότε ποία εἶναι ἡ προέλευσίς τῆς; Πῶς ἐπεκράτησε καὶ ἐξετόπισε τὴν λειτουργίαν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου; Ἡ ἐκτόπισις τῆς λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου ὑπὸ τῆς φερομένης ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χρυσοστόμου δύναται νὰ ἐξηγηθῇ μόνον, ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι ὁ οὐσιώδης πυρὴν καὶ ἡ ἀναφορά τῆς δευτέρας ἐξ αὐτῶν δὲν εἶναι μεταγενέστερον κατασκευάσμα, ἀλλὰ παλαιὰ λειτουργία, ἣτις, ἔστω καὶ ἄνευ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χρυσοστόμου, ἐπὶ μακρὸν ἔχαιρεν ὑπολήψεως, καὶ σεβασμοῦ. Κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν ἐρευνητῶν αὕτη ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἦτο παραδεδομένη ὡς ἡ ἀναφορά τῶν δώδεκα Ἀποστόλων». Ταύτην πιθανώτατα εἶχεν ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ Λεόντιος ὁ Βυζάντιος, ὅταν εἰς τὸ ἀνωτέρω παρατεθὲν χωρίον αὐτοῦ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Μ. Βασιλείου προτάσῃ «τὴν τῶν Ἀποστόλων» ἀναφορὰν. Τοῦτο ὑπεστηρίχθη ἤδη τὸν ιη' αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Lebrun¹, τονίσαντος, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Λεοντίου τοῦ Βυζαντίου προβαλλομένη λειτουργία («τῶν Ἀποστόλων») εἶναι ἡ εἰς συριακὴν μετάφρασιν σωζομένη ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν, ἣτις ἐγράφη πρωτοτύπως ἑλληνιστί. Καὶ ὁ P. Carekin² ἐτόνισεν, ὅτι «ἡ λειτουργία τῶν Ἀποστόλων διετήρησε τὸ ὄνομα αὐτῆς τοῦτο μέχρι τοῦ ζ' αἰῶνος· ἀπὸ δὲ τοῦ η' αἰῶνος ἐγένετο ἡ λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου». Ἡ μεγάλη ὁμοιότης, τῆς εἰς τὸν Χρυσόστομον ἀποδιδομένης ἑλληνικῆς λειτουργίας πρὸς τὴν

1. Lebrun, Explication litterale historique et dogmatique des prières et des ceremonies de la messe, Paris 1726, τόμ. 2, σ. 377.

2. P. Carekin, Catalogue des anciennes traductions armeniennes, Βενετία 1889, σ. 258. Π. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 335.

τὴν ἐνεργηθεῖσαν κατ' αὐτῶν ἀνάκρισιν διεπιστώθη ἡ συνειδητή τους ἐνοχὴ εἰς ἐγκληματικὴν δρᾶσιν.

Οἱ μέλλοντες ἐπιστήμονες ὀφείλουσιν νὰ εἶναι ὑπηρέται ὑψηλῶν ἰδανικῶν καὶ ἱεουργοὶ εἰς τὸν ἅγιον ναὸν τῆς πατρίδος. Προορισμὸς τους εἶναι ν' ἀναπτύσσουσιν τὰς γνώσεις των καὶ ν' ἀρτιοῦνται εἰς μάθησιν καὶ εἰς ἐπιστημονικὴν ἢ τεχνικὴν κατάρτισιν. Παραλλήλως ὅμως, νὰ ἔχουν ἀκμαῖον τὸ θρησκευτικὸν τους συναίσθημα, καὶ νὰ ἐκφράζουσιν, εἰς κάθε των πρᾶξιν καὶ ἐνέργειαν, τὴν προγονικὴν ψυχὴν καὶ τὰ ἑλληνοχριστιανικὰ ιδεώδη. Ἴδου τί πρέπει νὰ εἶναι οἱ νέοι. Καὶ ὄχι νὰ γίνωνται δυστυχῆ θύματα τῆς κομμουνιστικῆς ἀντιχριστιανικῆς καὶ ἀνθεθνικῆς φρεναπάτης.

ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν δώδεκα Ἀποστόλων φερομένην συριακὴν ἐτονίσθη καὶ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου τῶν Οὐνιτῶν Σύρων I. E. Rahmani³, ὑπὸ τοῦ E. Engberding⁴ καὶ ὑπὸ τοῦ A. Raes⁵. Ὁ τελευταῖος ἐξ αὐτῶν, τονίζων ὅτι ἡ συριακὴ λειτουργία τῶν δώδεκα Ἀποστόλων καὶ ἡ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χρυσοστόμου φερομένη ἔχουν κοινὸν βᾶθος, ἑλληνικὸν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, προσερχόμενον ἐκ τῆς συριακῆς περιοχῆς καὶ δυνάμενον νὰ ἀναχθῆ εἰς τὸν τέταρτον αἰῶνα⁶, καταλήγει εἰς τὸ ἐξῆς συμπέρασμα: Μεταξὺ τῶν δύο τίτλων: «Ἀναφορὰ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων» καὶ «λειτουργία τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου» ἡ ἐκλογή δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀμφίβολος· πρέπει ὀριστικῶς νὰ καταλίπωμεν τὸ ὄνομα τοῦ ἀγίου ρήτορος, εἰς τὸν ὅποιον δὲν δύναται τις βασίμως ν' ἀποδώσῃ εἰ μὴ μίαν μόνον εὐχὴν, τὴν τῆς προσκομιδῆς, ἥτις προτάσσεται τῆς Ἀναφορᾶς⁷.

Ἡ ἀποφίς αὕτη εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν τοῦ A. Baumstark, ὅστις ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ ὑπεστήριξε τὴν ἀθηναικότητα τῆς λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου, ἥτις «εἶναι ἡ ἀρχαία λειτουργία τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας, τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Χρυσοστόμου ἐπεξεργασθεῖσα, εἶτα ὑπὸ τοῦ Νεστορίου (428—431) ἀναθεωρηθεῖσα καὶ πρὸς τὰς διδασκαλίας αὐτοῦ προσαρμοσθεῖσα, καὶ τέλος πάλιν ὑπὸ τοῦ Πρόκλου (434—446) ἀποκατασταθεῖσα⁸.

Αἱ ἀπόψεις τοῦ Baumstark ἐχαρακτηρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Th. Schermann ὡς «σωρὸς συγκεχυμένων ὑποθέσεων»⁹. Κατὰ τὸν

3. I. E. R a h m a n i, I fasti della chiesa patriarcale antiochena, Roma 1920, XXVI—XXXI. Τοῦ αὐτοῦ, Les liturgies orientales et occidentales étudiées separement et comparées entre elles, Beyrouth 1929, σ. 388, 403, 712.

4. H. E n g b e r d i n g, Die syrische Anaphora der Zwölf Apostel und ihre Paralleltex te ἐν Oriens Christianus, σειρὰ III, 12 (1937) 213—247.

5. A l h o n s u s R a e s, ἔθν' ἄνωτ. Τοῦ αὐτοῦ, Anaphora syriaca duodecim apostolorum prima ἐν Anaphorae syriacae... cura Pontificii Instituti Studiorum Orientalium editae et latine versae, volumen I, fasciculus 2, Roma 1940, σ. 203—227.

6. Π. Τ ρ ε μ π έ λ α, ἔθθ' ἄνωτ., σ. 338.

7. A. R a e s, L' authenticité de la Liturgé buzantine de S. Jean Chrysostome ἐν Orientalia Christiana Periodica, τ. XXIV, Rome 1958, σ. 14—15. Π. Τ ρ ε μ π έ λ α, ἔθθ' ἄνωτ.

8. A. B a u m s t a r k, Zur Urgeshichte des Chrysostomus liturgie ἐν Theologie und Glaube 5(1913) 299—313, 394—395. Τοῦ αὐτοῦ, Die Chrysostomus liturgie und die syrische Liturgie des Nestorios, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΚΑ, 1908, σ. 771—857. Τοῦ αὐτοῦ, Die Messe im Morgenland, Kempten 1921. I. M. Hanssens, ἔθθ' ἄνωτ., III σ. 58. Π. Τ ρ ε μ π έ λ α, ἔθθ' ἄνωτ., σ. 338—339.

9. Th. Schermann, Die griechischen Liturgien ἐν Bibliothek der Kirchengväter V (1912) Einleitung σ. 199—200 καὶ ἐν Theologie und Glaube 5(1913) σ. 392—393.

J.M. Hanssens «ὀλίγοι τῆς λειτουργίας ἱστορικοὶ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην τοῦ Baumstark ἢ τῶν ὑποθέσεων αὐτοῦ τὴν σειράν φαίνονται μέχρι τοῦ νῦν ἐπιδοκιμάζοντες»¹⁰. Καὶ κατὰ τὸν P.I. de Meester¹¹ ὁ Baumstark διέπεται ὑπὸ ἀστηρίκτου ἐκ προτέρων προκαταλήψεως (apriorisme).

Πάντως καὶ ἐὰν συνταχθῇ τις πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐκ τῶν μνημονευθεισῶν ἀπόψεων, δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ υἰοθετήσῃ τις ἐξ ὀλοκλήρου τὴν τόσον ἀπόλυτον καὶ κατηγορηματικὴν διατύπωσιν τοῦ Raes. Ἀσφαλῶς ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ φερομένην λειτουργίαν, οὐ μόνον συνδεθεὶς πρὸς τὰς ρητῶς ἀποδιδόμενας εἰς αὐτὸν εὐχὰς αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ περιβαλὼν διὰ τοῦ κύρους του τὴν πιθανώτατα χρησιμοποιηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ συριακὴν ἀναφορὰν «τῶν δώδεκα ἀποστόλων»¹², ἥτις καὶ διὰ τῆ ἰδικῆς του ὠθήσεως, συμβολῆς καὶ ἐπιδράσεως ἐβάδισε διὰ σταθερῶν βημάτων τὴν ἐξ Ἀντιοχείας πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἄγουσαν ὁδὸν τῆς τελικῆς ὀλοκληρώσεως καὶ διαμορφώσεως¹³, δοθέντος ὅτι καὶ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους προστετέθησαν εἰς αὐτὴν στοιχεῖά τινα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

10. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 632.

11. Π. Ν. Τρεμπέλα, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 339.

12. Πρβλ. τὴν εἰς τὸ ἔργον τοῦ A. Raes («L'authenticité κ.λ.π.») ἀναφερομένην βιβλιοκρισίαν τοῦ O. Heimig ἐν Archiv für Liturgiewissenschaft, τόμ. VII/1, Regensburg 1961, σ. 253.

13. Πρβλ. Hans-Joachim Schulz, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 28.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ ἔβδομος κατὰ σειράν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», «Ἀδολεσχία Φιλόθεος» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μέρος Γ') ὅστις καὶ ἀπεστάλη εἰς ὅλας τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νὰ τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεία Μητροπολιτικά Γραφεῖα.

(Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Οίσοσδήποτε [ἀπλῶς ἐνέκνυε στή μελέτη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας ἱστορίας, πείθεται, ὅτι ἡ ἀνάρρηση τοῦ θείου Γρηγορίου στὸ Πατριαρχικὸ θρόνο τῆς Κων/πόλεως ὑπῆρξεν ἔργο τῆς θείας Πρόνοίας. Ἀνέλαβε τὴν διακυβέρνησίν του, τὴν στιγμήν πού ἡ αἵρετικὴ καταγίδα τοῦ Ἀρειανισμοῦ εἶχε φθάσει στὴ μεγαλύτερῃ της ἔνταση. Λυσσαλέα ἦτανε ἡ ἐναντίον του ἀντίδραση, ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ περιλάλητου Δημοφίλου. Δὲν ἀφῆκαν οἱ Ἀρειανοὶ τότε κανένα μέσο, πὸν νὰ μὴν τὸ μεταχειρισθοῦν. Καὶ ὕβρεις, καὶ καταγγελίες, καὶ συκοφαντίες, καὶ λιθοβολισμούς, καὶ ἀποπειράθηκαν καὶ νὰ τὸν δολοφονήσουν ἀκόμη. Καὶ ἐπώδυνη καὶ μαρτυρικὴ ὑπῆρξεν κάθε ἡμέρα καὶ κάθε στιγμή τῆς ἁγίας ζωῆς του. Μὰ ὁ θεῖος πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας, γιὰ τὸν ὁποῖον ὀρθῶς εἰπώθηκεν, πὸς ἀδύνατος θὰ ἦτανε ὁ θρίαμβος τῆς Ὀρθοδοξίας χωρὶς αὐτόν, ἐστάθηκεν ἀπτόητος. Καὶ σὰν ἔξοχος θαλασσοπόρος κυβερνήτης, ἀντιμετώπισε τὴν Ἀρειανὴν καταγίδα, καὶ ὠδήγησε τὴν θυελλόδαρτη καὶ κλυδωνιζόμενην ὀλκάδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κων/πόλεως σὲ ἀσφαλισμένο καὶ γαλήνιο λιμάνι.

Καὶ εἶναι χρέος μας ἱερὸ ἡ μελέτη καὶ τοῦ βίου καὶ τῶν λόγων τοῦ θείου Γρηγορίου, πὸν εἶναι ἀνυπέρβλητη καὶ ἡ σοφία τους καὶ τὸ θέλημα τῶν τους. Διότι τίποτα δὲν τοῦ διαφεύγει. Καὶ ὁμιλεῖ, μὲ ἀπόλυτη εὐχέρεια καὶ ἀκρίβεια γιὰ τὰ βαθύτερα ζητήματα καὶ γιὰ τὶς ὑψηλότερες δογματικὰς ἀλήθειαι. Καὶ εἶναι θησαυρὸς ἀνεξάντλητος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀντλεῖ ὁ καθένας ἀγωνιστικὴν πίστην καὶ ἀκατανίκητην δύναμιν γιὰ τὴν προάσπισιν τῆς Ὀρθόδοξης πίστεως μας. Ὁ λόγος του δὲ αὐτὸς πὸν ἀρχίζομε νὰ δημοσιεύωμε ἀπὸ σήμερον στὸν «Ἐφημέριον» εἶναι ἐπιτάφιος πρὸς τὸν μέγαλον του φίλον, καὶ μέγαλον ἐπίσης Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐπίσκοπον τῆς Καισάρειας Βασιλείου.

Α. Ἦτανε φαίνετε γραφτό¹, ὁ μέγας Βασίλειος, πού πάντα μοῦ πρόβαλλε πολλές ὑποθέσεις λόγων — γιατί τόσο μεγάλο ἐνδιαφέρον ἐφάνερωνε γιά τούς λόγους μου, ὅσο κανεῖς ὡς τώρα δέν ἐφάνέρωσε ποτέ γιά τούς δικούς του — νά δώση τώρα καί τόν ἑαυτό του, σάν μέγιστην ὑπόθεση γιά ἀγῶνες, σ' αὐτούς, πού κύριό τους ἔργο ἔχουν νά καταγίνωνται μέ τούς λόγους. Γιατί ἔχω τήν ιδέα, πῶς ἂν τυχόν κανένας δοκιμάζοντας τήν δύναμή του στούς λόγους, θάθελε κατόπιν νά τήν συγκρίνη, διαλέγοντας σάν πρότυπο μιάν ἀπ' ὅλες ὑπόθεση ὅπως ἀκριβῶς διαλέγουν οἱ ζωγράφοι τούς πρωτότυπους πίνακες, ἂν ξεχώριζεν αὐτήν ἀποκλειστικά σάν ἀνώτερη ἀπό κάθε διατύπωση μέ λόγια, θά διάλεγεν πρώτη ἀπ' ὅλες τῖς ἄλλες αὐτήν. Τόσο πολὺ δύσκολο ἔργον εἶναι, τὸ ἐγκώμιο τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ. Κι' ὄχι μονάχα γιά μένα, πού ἀπό πολὺ καιρὸ τώρα ἔχω σταματήσει κάθε μου φιλότιμη γι' αὐτὸ προσπάθεια² ἀλλὰ καί γιά κείνους πού ζωῆ τους καί δουλειὰ τους εἶναι οἱ λόγοι· καί μιὰ εἶναι ἢ ἀποκλειστικὴ τους ἀπασχόληση, τὸ νά ἐπιτυχαίνουν δηλαδὴ ἐξαιρέτα στὰ τέτοια ζητήματα. Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ γνώμη μου γι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεση. Κι' ὅπως ἔχω τὴν πεποίθησιν εἶναι πολὺ σωστή.

Β. Δέν ξέρω ὅμως σὲ ποιὰν ἄλλη περίσταση θά μπορούσα νά κάμω χρῆση τοῦ λόγου, ἂν δέν τὸν μεταχειρισθῶ τώρα. Ἦ ποιὰν ἄλλη καλύτερη προσφορὰ θά μπορούσα νά κάνω ποτέ στὸν ἑαυτό μου, ἢ στούς ἐγκωμιαστὲς τῆς ἀρετῆς, ἢ καί στούς ἴδιους τούς λόγους, παρὰ ἂν ἐγκωμιάσω τὸν θαυμάσιον αὐτὸν ἄνθρωπο. Γιατί καί γιά μένα θάναι αὐτὸ ἓνα χρέος πού θά τῶ-
χω ξεπληρώσει ἱκανοποιητικὰ. Χρέος δὲ μεγαλύτερον ἀπ' ὅλα

1. Ἦτανε φαίνεται γραφτό («ἐμελλεν ἄρα»).

Εἶναι προφανέστατη, σὲ κάθε γραμμὴ τοῦ περίφημου αὐτοῦ λόγου ἡ ἑλληνομάθεια τοῦ θείου Γρηγορίου. Ἐδῶ μιμεῖται τὸν Λουκιανό, πού στὸ βίο τοῦ Δημόνακτος προοιμιάζεται ὡς ἐξῆς: «Ἐμελλεν ἄρα μηδὲ ὁ καθ' ἡμᾶς βίος παντάπασιν ἄμοιρος εἶσθαι ἀνδρῶν λόγων καί μνήμης ἀξίων». Τὸν θεῖο δὲ Γρηγόριον μιμεῖται στὸν περίφημον ἐπιτάφιό του πρὸς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον Ε΄ ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων «Ἐμελλες ἄρα, Παναγιώτατε Πατριάρχα Γρηγορίε, ἀφ' οὗ μοι ἔδωκας πολλὰς πολλῶν λόγων ὑποθέσεις καί ἀφορμάς, ἐμμελλες τέλος, νά κινήσης τὴν ἀσθενῆ μου γλῶσσαν καί εἰς τὸν ἐπιτάφιον λόγον σου...»

2. Πού ἀπὸ πολὺ καιρὸ τώρα ἔχω σταματήσει κάθε μου φιλότιμη γι' αὐτὸ προσπάθεια («Πάλα τὸ φιλότιμον καταλύσασιν...»).

Ἐκφραση γεμάτη ἀπὸ μετριοφροσύνη, ὅτι ἔχει ἐγκαταλείψει τὴν ἐξάσκησην του στὴ ρητορικὴ τέχνη, καί πού διαμεύδεται ἀπὸ τὰ πράγματα σὲ κάθε γραμμὴ τοῦ λόγου του.

τ' ἄλλα, γι' αὐτοὺς ποὺ ὑπῆρξαν σπουδαῖοι σ' ὅλα τους καὶ στὴ δύναμη τοῦ λόγου, εἶναι ὁ ἐγκωμιαστικός λόγος. Γιατὶ καὶ στοὺς ἐγκωμιαστὲς βέβαια γίνεται ὁ λόγος μιὰ ἀφορμὴ γιὰ νὰ εὐχαριστηθοῦν ³, καὶ ταυτόχρονα προτροπὴ στὴν ἀρετὴ. Ἐπειδὴ γιὰ τὰ ὅσα ξέρω σὰν ἀξιέπαινα, ξέρω καλὰ, πὼς αὐτὰ πηγαίνουν πάντα πρὸς τὸ καλύτερο· γιὰ κανένα δὲ ἀπ' ὅλα τὰ πράγματα δὲν ὑπάρχει προκοπὴ, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι ἀξιέπαινο· ναί, γιὰ κανένα. Ἄλλὰ κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, καὶ γιὰ τοὺς ἴδιους τοὺς λόγους τὸ πρᾶγμα θᾶβγαине σὲ καλὸ. Κι' ἂν μὲν κοντοζυγώσουν τὴν πραγματικὴν ἀξία τοῦ ἐγκωμιαζόμενου, θᾶχουν ἐπιδείξει τὴν δύναμή τους. Ἄν δὲ ὑστερήσουν πάρα πολὺ — πρᾶγμα ποὺ εἶναι βέβαιο πὼς θὰ πάθουν ὅσοι ἐπιχειροῦν νὰ ἐγκωμιάσουν ἐκεῖνο — καὶ θᾶχουν ἀποδείξει ἔμπρακτα τὴν ἥττα τους· μὰ καὶ πὼς αὐτὸς ποὺ ἐπιχείρησαν νὰ ἐγκωμιάσουν στέκεται ψηλότερα ἀπὸ κάθε δύναμη λόγου.

Γ. Αὐτὰ λοιπὸν ⁴ ποὺ μ'ἔκαμαν νὰ συνθέσω τὸν λόγον (αὐτόν), καὶ γιὰ ποιούς λόγους ἀνέλαβα τὴν δύσκολην αὐτὴ προσπάθεια, εἶναι τὰ ὅσα εἶπα. Ἄν δὲ τόσο πολὺ καθυστερημένα καὶ δευτερώτερος ἀνταποκρίθηκα στὸ χρέος μου, καὶ ὕστερα ἀπὸ τόσους καὶ τόσους ἄλλους ἐγκωμιαστὲς⁵, ποὺ καὶ φανερὰ καὶ ἰδιαιτέρως ἐγκωμίασαν μὲ σεβασμὸ τὴν ζωὴν του, ἄς μὴν παραξενεῦεται κανεὶς. Ἄλλὰ ἄς μοῦ τὸ συγχωρῶν μὲν ἡ θεία ψυχὴ, καὶ ποὺ μοῦταν κατὰ πάντα πολυσέβαστη καὶ τώρα καὶ πρωτύτερα. Ὅπως δὲ ποτε, ὅπως τὸν καιρὸ ποὺ τὸν εἶχαμε κοντὰ μας μὲ διώρθωνε σὲ πολλὰ, καὶ χάρις στὸ φιλικὸ δεσμὸ ποὺ εἶχαμε καὶ ἀπὸ ἀνώτερον ἐπιταγήν, (γιατὶ καθόλου δὲν ντρέπομαι νὰ τὸ λέω, πὼς καὶ γιὰ τὸ καθετὶ νόμο μας εἶχαμε τὴν ἀρετὴ)· ἔτσι καὶ τώρα ποὺ βρίσκεται ψηλότερὰ μας θᾶναι γεμᾶτος συγκα-

3. Γίνεται ἀφορμὴ γιὰ νὰ εὐχαριστηθοῦν («Ἡ δὸν ἡ γένοιτο ἐκείνοισ»).
⁵ Αναφέρεται πρὸς τοὺς ἐγκωμιαστὲς τῆς ἀρετῆς· διότι πραγματοποιοῦν ἕνα χρέος πρὸς τὸν ἐγκωμιαζόμενον, καὶ διότι «ἐγκωμιαζόμενον δικαίου εὐφρανθήσονται λαοί» (Παροιμ. κθ', 2).

4. Αὐτὰ λοιπὸν («Ταῦτα ἐστίν»).

Ἄν δὲ ποτε, ὅπως τὸν καιρὸ ποὺ τὸν εἶχαμε κοντὰ μας μὲ διώρθωνε σὲ πολλὰ, καὶ χάρις στὸ φιλικὸ δεσμὸ ποὺ εἶχαμε καὶ ἀπὸ ἀνώτερον ἐπιταγήν, (γιατὶ καθόλου δὲν ντρέπομαι νὰ τὸ λέω, πὼς καὶ γιὰ τὸ καθετὶ νόμο μας εἶχαμε τὴν ἀρετὴ)· ἔτσι καὶ τώρα ποὺ βρίσκεται ψηλότερὰ μας θᾶναι γεμᾶτος συγκα-

5. ...Τόσους ἄλλους ἐγκωμιαστὲς... («Καὶ μετὰ τοσοῦτους ἐπαινέτας»).

Εἶχαν προλάβει ἄλλοι νὰ συγγράψουν ἐγκώμια τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ὅπως ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, καὶ ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Ἰκονίου Ἀμφίλοχος.

τάβαση γιά κάθε μας ἐνέργεια. Ἐς μέ συγχωροῦν δὲ κι' ὅσοι ἀπὸ σᾶς εἶναι ζεστότεροι ἐγκωμισαστὲς ⁶ τοῦ προσώπου του, ἂν βέβαια ὑπάρχη κάποιος πού θάναι θερμότερος ἀπὸ ἄλλον, καὶ δὲν συμβαίνει ἀποκλειστικὰ αὐτὸ, νᾶναι δηλαδὴ ὅλοι τους ἰσότιμοι μεταξὺ τους στὰ παινέματὰ τους γιά τὸν ἄνθρωπο. Γιατὶ δὲν παραλείψαμε τὸ χρέος μας ἀπὸ ἀμέλεια. Ποτὲ μας ἄς μὴν τὸ καταξιώθοῦμε νὰ φανοῦμε τόσον ἀνάμελοι ἢ γιά τὴν ἀρετὴ, ἢ γιά τὸ φιλικὸ μας καθῆκον. Μὰ οὔτε κι' ἐπειδὴ νόμιζα πὼς σ' ἄλλους ἐταίριαζε περισσότερό μας ν' ἀναλάβουν τὸν ἐγκωμισμὸ του. Ἄλλὰ πρῶτα μὲν καθυστεροῦσα τὸν λόγον, (γιατὶ θὰ σᾶς εἰπῶ τὴν πᾶσαν ἀλήθεια), ὅπως αὐτοὶ πού προσέρχονται στ' ἄχραντα μυστήρια, προτοῦ ν' ἀγνισθοῦνε προτήτερα καὶ στὰ λόγια τους καὶ στοὺς λογισμοὺς των. Ἐπειτα, ξέρω μὲν πὼς δὲν σᾶς διαφεύγει, θὰ σᾶς τὸ θυμῆσω ὅμως τὸ πόσο ἡμῶν ἐν τῷ μεταξὺ ἀπορροφημένος γιά τὴν ἀλήθεια, τοῦ Εὐαγγελίου ⁷, πού ἐκινδύνευε· καὶ πολὺ καλὰ ἐκάμαμε πού ὑποχωρήσαμε στὴν ἀνώτερην αὐτῆ βία κι' ἐλείψαμε, μὲ τὸ θέλημα ἴσως τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸ χρέος μας. Μὰ οὔτε κι' ἀντιγνωμοῦσεν σ' αὐτὸ ὁ γενναῖος ἐκεῖνος τῆς ἀλήθειας ἀγωνιστῆς, πού τίποτες ἄλλο δὲν ἀνόσαινε, παρὰ λόγια γεμᾶτα ἀπὸ εὐσέβεια καὶ κοσμοσωτήρια. Γιατὶ γιά τὴν σωματικὴ μου ἀσθένεια ἴσως δὲν πρέπει νᾶχω τὴν ἀποκοτιὰ νὰ μιλήσω, γιά ἄνθρωπο γενναῖο, καὶ πού ἤτανε ἀνώτερος ἀπὸ τὰ σωματικὰ μας παθήματα, προτοῦ ἀκόμη νὰ ταξιδέψῃ ἀπὸ τὸν κόσμον μας αὐτὸν, καὶ πού εἶχε τὴν ἀξίωση καμμιὰ ἀπὸ τὶς ἀρετὲς τῆς ψυχῆς νὰ μὴν παραβλάπτεται ἀπὸ τὸ δεσμὸ τῆς μέ τὸ σῶμα.

(Συνεχίζεται)

Ἐπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

6. Ὅσοι ἀπὸ σᾶς εἶναι θερμότεροι ἐγκωμισαστὲς («Ἐἵπερ τις ἐστὶν θερμότερος»).

Παρουσιάζει ὅλους τοὺς ἐγκωμισαστὲς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἐξίσου θερμούς καὶ ἄξιους.

7. Γιά τὴν ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου («Περὶ τὸν ἀληθῆ λόγον»).

Τὴν ἀγία μας δηλαδὴ Ὁρθοδοξία, πού ἐκινδύνευε ἀπὸ τοὺς Ἀρειανούς, τοὺς πνευματομάχους· καὶ γι' αὐτὸ ἐξηναγκάσθηκε νὰ μεταβῆ στὴν Κωνσταντινούπολι καὶ ν' ἀναλάβῃ τὴν Πατριαρχία.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Ἐκλεκτές σελίδες ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομο

Ἡ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΤΙ ΠΟΥ ΒΛΕΠΟΥΜΕ

(Ἀπὸ τὸν λόγον του πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας)

Γ'

Μπορεῖς, ἂν δὲν κουράσθηκες, νὰ μάθης κι' ἀπ' ἄλλοῦ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τὰ σύννεφα, ἀπὸ τὶς ἐποχές, ἀπὸ τὶς ἀλλαγές τοῦ καιροῦ, ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, ἀπὸ τὴ θάλασσα κι' ἀπὸ τὶς ποικιλίες τῶν διάφορων γενῶν ποὺ ζοῦνε μέσα σ' αὐτή. Ἀπὸ τὴ γῆ κι' ἀπὸ τὰ τετράποδα ποὺ τὴν κατοικοῦν, ἀπὸ τὰ ἐρπετά της, ἀπὸ τὰ πουλιὰ ποὺ ἀγεροδρομοῦν, ἀπὸ τὰ ζῶα τῆς στερηᾶς, κι' ἀπὸ τ' ἀμφίβια ποὺ ζοῦν μέσα σὲ λίμνες, καὶ σὲ πηγές, καὶ σὲ ποταμούς. Ἀπὸ τὴν οἰκουμένη ὀλόκληρη, κι' αὐτὴν ποὺ κατοικεῖται κι' ἀπὸ τὴν ἀκατοίκητη, ἀπὸ τοὺς σπόρους ποὺ ξεφυτρῶνουν, ἀπὸ τὰ δένδρα, ἀπὸ τὰ βότανα, ἀπὸ τὰ φυτὰ ποὺ μεγαλώνουν στὶς ἐρημιές· κι' ἀπ' αὐτὰ ποὺ ζοῦν στοὺς κατοικημένους τόπους. Ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ψηλοκορφίζουν στοὺς κάμπους, στὰ φαράγγια, στὰ βουνά, στὶς λαγκαδιές. Ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ξεφυτρῶνουν μόνα τους, κι' ἀπ' αὐτὰ ποὺ γίνονται μὲ κόπο πολὺ καὶ μὲ τὴν καλλιέργεια· ἀπὸ τὰ ἡμερα καὶ τὰ ἀνήμερα ζῶα, ἀπὸ τ' ἄγρια, ἀπ' αὐτὰ ποὺ δαμάζονται, καὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ μεγάλα, ἀπὸ τὰ πουλιὰ καὶ τὰ τετράποδα τοῦ καλοκαιριοῦ, ἀπὸ τὰ χειμωνιάτικα, κι' ἀπ' αὐτὰ ποὺ κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους τὸ φθινόπωρο· ἀπὸ τὰ ψάρια, τὰ φυτὰ καὶ τὰ βότανα. Ἀπ' αὐτὰ ποὺ γίνονται τὴν νύκτα, κι' ἀπ' ὅσα γίνονται τὴν ἡμέρα, ἀπὸ τὰ βροχονέρια, ἀπὸ τὴν κανονικότητα ποὺ ἔχει τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ, ἀπὸ τὸν θάνατο, ἀπὸ τὴν ζωὴ, ἀπὸ τοὺς κόπους, ποὺ εἶναι ἡ μοῖρα μας, ἀπὸ τὶς στενοχώριες, ἀπὸ τὶς ἀνέσεις, ἀπὸ τὰ φαγώσιμα κι' ἀπὸ τὰ πιοτὰ ποὺ μᾶς ἔχουν δοθῆ, ἀπὸ τὶς ἐργασίες μας, ἀπὸ τὶς τέχνες μας, ἀπὸ τὴν κατεργασία τοῦ ξύλου ἢ τῆς πέτρας· ἀπὸ τὰ βουνὰ ποὺ ἔχουν μεταλλεύματα, ἀπὸ τὶς θάλασσες ποὺ ταξιθεύονται κι' ἀπὸ τὶς ἀταξίδευτες, ἀπὸ τὰ νησιά, τ' ἀραξοβόλια καὶ τ' ἀκρογιάλια, ἀπὸ τὴν ἔκταση ποὺ ἔχει τὸ πέλαγος, ἀπὸ τ' ἀβυθομέτρητα νερά. Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσης ποὺ ἀπ' αὐτὰ εἶναι φτιαγμένος ὁ κόσμος, ἀπὸ τὴν διάταξή τῶν καιρῶν, ἀπὸ τὴ διαφορὰ τοῦ μακροῦς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νύκτας, ἀπὸ τὶς ἀρρώστειες, ἀπὸ τὴν ὑγεία, ἀπὸ τὰ μέλη μας, ἀπὸ τὴν σύσταση τῆς ψυχῆς μας, ἀπὸ τὶς τέχνες κι' ἀπὸ τὴν σοφία ποὺ παραχωρή-

θηκε μ' αὐτὲς στὸ ἀνθρώπινο γένος, ἀπὸ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἀλόγων, τῶν φυτῶν καὶ τῶν λογῆς λογῆς κτισμάτων, ποῦ μᾶς ὑπηρετοῦν, ἀπὸ τὰ μικρότερα κι' ἀπὸ τὰ ταπεινότερα ζῶα. Γιατὶ τί ὑπάρχει μικρότερο κι' ἀσημαντότερο ἀπὸ τὴν μέλισσα; Καὶ τί εὐτελέστερο ἀπὸ τὰ μυρμηγκία κι' ἀπὸ τὰ τζίτζικια; Κι' ὅμως κι' αὐτὰ ἀφήνουν λαμπρὲς φωνὲς γιὰ τὴν πρόνοια, τὴν δύναμη καὶ τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Προφήτης, ποῦ καταξιώθηκε τόση μεγάλη πνευματικὴ δωρεά, ἐξετάζοντας καὶ διατρέχοντας τὸ σῶμα τῆς Δημιουργίας, κι' ἀφοῦ λιγοστά γνώρισε, ἀναβόησε, γεμάτος ἀπὸ μεγάλην ἐκπλήξην τὸν θαυμαστὸν ἐκεῖνο λόγο· «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε! πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας» (Ψάλ. ργ', 24).



Κι' ὅλα αὐτὰ γιὰ σένα, ἄνθρωπε, γιὰ νὰ ξαναγυρίσωμε τὸν λόγο στὴν ἀρχή του. Καὶ οἱ ἄνεμοι γίνηκαν γιὰ νὰ σοῦ δροσιζοῦν τὸ κουρασμένο σου κορμί, καὶ γιὰ νὰ σέ ἀπολυμαίνου ἀπὸ τὰ μολύσματα τῆς λάσπης, κι' ἀπὸ τὴν κούραση ποῦ νοιώθεις ἀπὸ τοὺς καπνοὺς τῶν καμινιῶν κι' ἀπ' ἄλλες ἀναθυμιάσεις. Γιὰ νὰ σ' ἀνακουφίζου ἀπὸ τὴν ζέστη τοῦ Ἡλίου, γιὰ νὰ σ' ἐλευθερώου ἀπὸ τὴν πιεγούρα σου, γιὰ νὰ συντηροῦν τοὺς σπόρους, γιὰ νὰ μεγαλῶνουν τὰ φυτὰ, γιὰ νὰ ταξιδεύσου μαζί σου στὶς θάλασσες καὶ γιὰ νὰ σ' ἐξυπηρετοῦν στὴν καλλιέργεια τῆς γῆς. Ἐκεῖ μὲν, ξεπροβοδώντας τὰ πλοῖα νὰ τρέχου γρηγορότερα κι' ἀπὸ βέλος, καὶ κἀνοντας ἔτσι τὸ ταξίδι σου εὐκόλο κι' ἄνετο. Ἐδῶ δὲ παστρεύοντας μαζί σου τ' ἀλώνια, καὶ χωρίζοντας τ' ἄχαρα ἀπὸ τὸν καρπὸ, κι' ἀνακουφίζοντας τὴν ταλαιπωρία σου ἀπὸ τὴν ἐργασία. Κι' αὐτὰ, μὲ τὸν σκοπὸ νὰ σοῦ κάμου ἀνάλαφο κι' εὐχάριστο τὸν ἀγέρα, καὶ νὰ σοῦ δίνου κι' ἀπ' ἄλλην αἰτία εὐχαρίστηση, ἄλλοτε μὲν γλυκοφυσώντας καὶ σφυρίζοντας εὐχάριστα, κι' ἄλλοτε ἀπαλοπνέοντας γύρω στὰ δένδρα καὶ κἀνοντας νὰ σειεται τὸ φύλλωμά τους, γιὰ νὰ σοῦ κάνου γλυκύτερο καὶ ἀπὸ τὸ μέλι τὸν ὕπνο σου τὸ καλοκαίρι καὶ τὴν ἀνοιξή.



Κι' αὐτὸ ποῦ κάνου στὰ δένδρα, τὸ ἴδιο κάνου τρέχοντας κι' ἐπάνω στὴν ἄπλα τῆς θάλασσας· κι' ἐπάνω ἀπὸ τὰ ποταμίσια νερά· κι' ἀναταράζοντας κι' ἀνασηκώνοντας τίς ἐπιφάνειές τους, σοῦ δίνου ἀπὸ τὸ θέαμα αὐτὸ μεγάλην εὐχαρίστηση, ἀλλά, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν εὐχαρίστηση αὐτὴ καὶ μεγάλην ὠφέλεια. Γιατὶ καὶ μ' ἄλλο τρόπο γίνονται χρήσιμοι στὰ νερά, μὲ τὸ νὰ μὴν τ' ἀφήνου νὰ σαπίζουν ἤσυχά κι' ἀκίνητα· ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ τὰ κουνοῦν καὶ νὰ τ' ἀναταράζου διαρκῶς, συντελώντας νὰ διατηροῦνται σ' ἀριστη κατὰ-

σταση, και καταλληλότερη για την συντήρηση τῶν ζώων που κο-
λυμπούν σ' αὐτά.



"Αν δὲ θελήσης νὰ περιεργασθῆς και τὴν ἴδια τὴν νύκτα, θὰ δῆς
κι' ἀπὸ ἐκεῖ, πὼς μεγάλη εἶναι ἡ πρόνοια τοῦ Δημιουργοῦ. Γιατὶ
σοῦ ξεκουράζει τὸ κουρασμένο σου κορμί· και σοῦ ξελαφρώνει και
σοῦ χαλαρώνει τὰ μέλη σου, πού ἔχουν πάθει ὑπερένταση ἀπὸ τοὺς
καθημερινούς κόπους, με τὸ νὰ σοῦ φέρνει μεταβολή, και νὰ σοῦ
τὰ ξαναφέρνει, με τὴν ἡσυχία, σὲ ἀκμὴ· κι' ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ
και σὲ λυτρώνει ἀπὸ τὶς καθημερινές λύπες, και σὲ ξεκουράζει
ἀπὸ τὶς ἀκαιρες φροντίδες. Πολλές δὲ φορές σβύνει και τὸν πυρετὸ
τοῦ ἄρρωστο, φέρνοντας σὰν ἀντιφάρμακο τὸν ὕπνο, κι' ὀδηγώντας
σὲ λιμάνι τὴν ἱατρικὴ τέχνη, πού βρίσκεται σὲ δύσκολη κατάσταση.
Και τόση εἶναι ἡ ἀναγκαιότητά της, και τόσο μεγάλη ἡ ὠφέλεια,
ὥστε συχνὰ νὰ πηγαίνει μαζί της χαμένη και ἡ ἡμέρα, γι' αὐτοὺς,
πού ἀποστερηθῆκανε τὸν ὕπνο σ' αὐτή. Γιατὶ, ἂν θὰ μπορούσε
κανεὶς ν' ἀφανίση, μ' ἓνα λόγο, τὴν ἡσυχία, τὴν ἀνεση και τὴν ἀνά-
παυση τῆς νύκτας, πού σ' αὐτὴν τὰ ὄντα ἀναπαύονται, και ἡ κου-
ρασμένη ψυχὴ και τὸ ταλαιπωρημένο σῶμα, μπορεῖ και ξαναπιάνει
τὴν καθημερινή του ἐργασία με κεφάτη διάθεση, θὰ ἰδῆς ν'
ἀχρηστεύεται τὸ ζῶον αὐτό. Κι' ἂν τυχὸν κάποιος προσθέση τὶς ἡμέ-
ρες στὶς νύκτες, πάντα ξυπνὸς και δουλεύοντας, ἢ και ἀργός, και θὰ
τὸ συνέχιζε νὰ τὸ κάνη, θὰ πεθάνη ἀμέσως· ἢ ἂν δὲν συμβῆ αὐτό,
θὰ πέση χωρὶς ἄλλο ἄρρωστος, και τίποτα δὲν ἔχει νὰ ὠφεληθῆ
για τὴν ἐξυπηρέτησή του κατὰ τὴν ἡμέρα, γιατί θὰ σβύση ἡ δύ-
ναμή του.



"Αν δὲ ἀπλώσωμε τὸν λόγο στὸν ἄπειρο κόσμον τῶν ψαριῶν
πού ζοῦν στὶς λίμνες, στὶς πηγές, στὰ ποτάμια, στὴ θάλασσα πού
ταξιδεύεται και σ' αὐτὴν πού εἶναι ἀταξιδευτή, ἢ ἂν ἰδοῦμε προσε-
κτικὰ τ' ἀνείπωτα πλήθη τῶν πουλιῶν, πού πετοῦν στὸν ἀέρα, στὴ
γῆ, κι' αὐτὰ πού ζοῦν και στὰ νερά μαζί και στὴ στερητά, (γιατὶ
πολλὰ ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἀμφίβια), τῶν ἄγριων, τῶν ἡμερων, τῶν
ἄγριων μὲν ἀλλὰ πού ἔχουν τιθασσευθῆ, αὐτῶν πού μένουν ὅλως
διόλου ἄγρια, αὐτῶν πού τρώγονται κι' αὐτῶν πού δὲν τρώγονται,
κι' ἂν ἐξετάσωμε προσεκτικὰ τὴν ὁμορφιὰ τοῦ καθενὸς και τὰ φτερά
του και τὴν μελωδική του φωνή· κι' ἂν τὶς διαφορὲς μόνο πού ἔχουν
στοὺς κελαιδισμούς των ἐξακριβώσωμε, στὴν τροφὴ τους, στὶς συ-
νήθειές τους, και στὴ διαμονή τους, στὰ ἦθη τους, στὶς ἀνάγκες
τους και στὶς ὑπηρεσίες πού μᾶς παρέχουν· ἂν ὅλα αὐτὰ τὰ ἐρευ-
νήσωμε, τὰ μεγέθη τους, τὴν μικρότητά τους, τοὺς πόνους των,
τὴν ἀνατροφή τους, και τὴν μεγάλη κι' ἀνέκφραστη διαφορὰ πού

ἔχουν μεταξύ τους. Κι' ἂν τὸ ἴδιο πρᾶγμα κάνουμε καὶ γιὰ τὰ ψάρια, κι' ἀπὸ ἐκεῖ, ἂν τὸ ἐπιχειρήσωμε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὰ βότανα ποὺ φυτρώνουν σ' ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς· κι' ἂν μάθωμε τί καρπὸ κάνει τὸ καθένα τους, τὴν χρησιμότητά τους, τὴν εὐωδία τους, τὴν ὄψη τους, τὴν θέση ποὺ φυτρώνουν, τὰ φύλλα τους, τὸ χρωμᾶ τους, τὸ σχῆμά τους, τὰ μεγέθη τους καὶ τὴν μικρότητά τους, τὴν ὠφέλειά τους, καὶ τὸν τρόπο τῆς ἐργασίας τους, καὶ τίς διαφορὲς ποὺ ἔχουν στὶς φλοῦδές των, στοὺς κορμούς των καὶ στὰ κλαδιά των, καθὼς καὶ τὰ λογῆς λογῆς λειβάδια καὶ περιβόλια. Κατόπιν, ἂν προχωρήσωμεν στὴν ἔρευνα γιὰ τὰ διάφορα ἀρωματικά φυτά, κι' ἐξετάσωμε τοὺς λογῆς λογῆς τύπους των, καὶ τοὺς τόπους, ποὺ τὰ βρίσκει κανεὶς καὶ ποὺ τὰ φροντίζει καὶ τὰ καλλιεργεῖ, καὶ τὸ καθετὶ ποὺ μᾶς χρησιμεύει σὰν γιατρικό. Καὶ μαζὶ μ' αὐτά, ἂν προχωρήσωμε πάλιν στὴν ἔρευνα τῶν βουνῶν ποὺ περιέχουν μεταλλεύματα, ποὺ εἶναι κι' αὐτὰ πολλά, κι' ἂν ἐξετάσωμε τί περιέχουν κι' ὅσα ἄλλα υπάρχουν, ποὺ εἶναι πολὺ περισσότερα, ποιὸς λόγος ἢ πόσος καιρὸς θὰ μᾶς ἔφθανε, γιὰ νὰ τὰ μάθωμε ὅλα αὐτὰ στὴν ἐντέλεια;



Κι' ὅλα αὐτά, ἄνθρωπε, γιὰ σένα! Καὶ οἱ τέχνες γιὰ σένα· καὶ τὰ ἐπαγγέλματα, καὶ οἱ πολιτεῖες, καὶ τὰ χωριά. Κι' ὁ ὕπνος γιὰ σένα γίνηκε· καὶ ὁ θάνατος γιὰ σένα· καὶ ἡ ζωὴ γιὰ σένα· καὶ ἡ πρόοδος τῆς καὶ τὰ τόσα ἔργα τῆς Δημιουργίας. Γιὰ σένα καὶ ἡ σημερινὴ τόσο μεγάλη ὁμορφιά, ποὺ γιὰ σένα κι' ὀλοένα γίνεται ἀνώτερη. Κι' ὅτι θὰ γίνεται ἀνώτερη, κι' αὐτὸ γιὰ σένα, ἄκουσε τί λέει ὁ θεῖος Παῦλος· «Ὅτι καὶ αὕτη κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς» (Ρωμ. η', 21)· κι' αὕτη δηλαδὴ ἡ φύση θὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν σκλαβιά καὶ τὴν φθορά· εἶναι τοὔτέστιν φθαρτή. Καὶ γιὰ σοῦ τὸ κάνη φανερό, πὼς γιὰ σένα θὰ καταξιωθῇ τόσο μεγάλη τιμὴ, πρόσθεσε «εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ».



Κι' ἂν δὲν θὰ τραβοῦσε ὁ λόγος μου σὲ μάκρος καὶ πολὺ παραπάνω ἀπὸ τὸ μέτρο, θὰ σᾶς ἔλεγα πολλά· καὶ τί στοχάζομαι γιὰ τὸν θάνατο. Καὶ σ' αὐτόν, περισσότερο ἀπὸ καθετὶ ἄλλο θὰ σᾶς ἐφανέρωνα τὴν πρόνοια καὶ τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ. Καὶ θὲ νὰ σᾶς ἔλεγα ἀκόμη πολλὰ γιὰ τὸ σάπισμα, γιὰ τὰ αἱματέρια, γιὰ τὰ σκουλήκια καὶ γιὰ τὴν στάχτη, ποὺ γι' αὐτὰ κυρίως ἀγωνιοῦν οἱ περισσότεροι· ὅτι δηλαδὴ τὸ σῶμα μας θὰ διαλυθῇ σὲ στάχτη, σὲ σκόνη· κι' ὅτι θὰ τὸ φᾶνε τὰ σκουλήκια! Κι' ἀπ' αὐτὰ θὰ σᾶς φανέρωνα τὴν ἄμετρη τοῦ Θεοῦ πρόνοια καὶ προστασία. Γιατὶ μὲ τὴν ἴδια πρόνοια, καὶ μὲ τὴν ἴδιαν ἀγαθότητα, ποὺ αὐτὲς ἦταν ἡ αἰτία,

πού από ανύπαρκτους μᾶς ἔπλασε καὶ μᾶς ἔδωκε ζωὴ, ἀπὸ τίς ἴδιες πρόσταξε καὶ νὰ πεθαίνωμε, καὶ νᾶναι τέτοιο τὸ τέλος μας.



Γιατί, ἂν καὶ εἶναι διάφορα τὰ ὅσα γίνονται, πηγάζουν ὅμως ἀπὸ τὴν ἴδιαν ἀγαθότητα. Γιατί κι' αὐτὸς πού πεθαίνει δὲν βλάφτεται καθόλου ἀπὸ τὸ πρᾶγμα αὐτό, κι' αὐτὸς πού ἀπομένει στὴ ζωὴ ἔχει νὰ κερδίσῃ ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ αὐτὴ πάρα πολὺ μεγάλο κέρδος, γιατί ἀπὸ ξένο σῶμα ἀπολαβαίνει αὐτὸς ὠφέλεια. Γιατί, σὰν ἰδῆ αὐτὸν πού περπατοῦσε μαζὶ του χθὲς καὶ προτῆτερα, νὰ διαλύεται σ' αἱματέρια καὶ σὲ στάχτη καὶ σὲ σκόνῃ, καὶ νὰ τὸν τρῶνε τὰ σκουλήκια, κι' ἂν ἔχῃ ἀκόμη τὴν κακοκεφαλίαν τοῦ διαβόλου, κατατρομάζει, συμμαζεύεται, συγκρατεῖ τίς ὁρμές του, μαθαίνει νὰ φιλοσοφῇ, καὶ βάζει μέσα στὸ μυαλό του τὴν ταπεινοφροσύνη, πού εἶναι ἡ μητέρα κάθε καλοῦ. Κι' ἔτσι, οὔτε αὐτὸς πού πεθαίνει ἐβλάβηκε, γιατί θὰ ξαναβρῆ τὸ σῶμα του ἀπείραχτο κι' ἀφθαρτο· κι' αὐτὸς πού ἀγωνίζεται ἀκόμη, θὰ κερδίσῃ τὰ μεγαλύτερα κέρδη, ἀπὸ πρᾶγμα πού κανεὶς δὲν ἐβλάβηκεν ἀπ' αὐτό. Δὲν ἔμπασεν ὁ Θεὸς τὸν θάνατο στὴ ζωὴ στὴν τύχη· ἀλλὰ σὰν δάσκαλο τῆς φιλοσοφίας, νὰ μᾶς σωφρονίζῃ τὸν νοῦ μας, νὰ μᾶς χαλινώῃ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς μας, καὶ νὰ μᾶς φέρῃ τὴν γαλήνη.



Ἄφοῦ λοιπὸν ἔμαθες ἀπὸ τὰ ὅσα εἶπαμε, κι' ἀπ' ἄλλα πολὺ περισσότερα, πὼς ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ λάμπει φανερώτερα κι' ἀπὸ τὸ φῶς αὐτὸ τῆς ἡμέρας, νὰ μὴν καταγίνεσαι μὲ περιττὰ πρᾶγματα, οὔτε νὰ κυνηγᾷς τ' ἀνεύρετα, ζητώντας νὰ μάθῃς τίς αἰτίες τοῦ καθενός. Γιατί κι αὐτὴν ἀκόμη τὴν ὑπαρξὴ μας ἀπὸ ἀγαθότητα μᾶς τὴν ἔδωκε, κι ὄχι ἐπειδὴ εἶχε ἀνάγκην ἀπὸ τίς ὑπηρεσίες μας. Καὶ πρέπει νὰ τὸν θαμάζωμε καὶ νὰ τὸν προσκυνοῦμε· ὄχι μονάχα γιατί μᾶς ἔπλασε, κι' οὔτε γιατί μᾶς ἐχάρισε ἀσώματη καὶ λογικὴ ψυχὴ, οὔτε κι' ἐπειδὴ μᾶς ἐδημιούργησεν ἀνώτερους ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα δημιουργήματά του καὶ μᾶς ἐπέτρεψε νὰ τὰ ἐξουσιάζωμε, ἀλλὰ γιὰ τὸ ὅτι τάκαμεν ὅλα αὐτά, χωρὶς νὰ μᾶς ἔχῃ καμμιάν ἀνάγκην. Γιατί αὐτὸ κυρίως θαυμάζει κανεὶς ἀπὸ τὴν ἀγαθότητά του, ὅτι δηλαδὴ μᾶς ἐδημιούργησε, χωρὶς νᾶχῃ καμμιάν ἀπολύτως χρεία νὰ τὸν ἐξυπηρετήσωμε. Γιατί ὑπῆρχε, προτοῦ νὰ ὑπάρξωμεν ἑμεῖς καὶ οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ δυνάμεις πού εἶναι ψηλά, ντυμένος μὲ τὴν δόξα του καὶ μὲ τὴν μακαριότητά του. Καὶ μονάχα ἀπὸ φιλανθρωπία μᾶς ἔπλασε· καὶ γιὰ μᾶς δημιούργησε καὶ τὰ πάντα αὐτὰ γύρω μας, κι' ἄλλα πολὺ περισσότερα ἀκόμη κι' ἀπ' αὐτά.

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Α'

Στὸ προηγούμενο ἄρθρο μας εἶδαμε πῶς μᾶς θέλει τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐξοπλισμένους πρὸς ἀντιμετώπισι τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Συνεχίζοντας ἐδῶ θὰ γνωρίσωμε τὴν πνευματικὴν πανοπλίαν τοῦ μᾶς συνιστᾶ καὶ μᾶς ἐφοδιάζει ἐπίσης τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ γιὰ μιὰ θριαμβευτικὴ ἐν Χριστῷ νίκη καὶ ἐνθουσιώδη ζωὴ. Εἶναι δὲ ὅσα διαβάζουμε στὴ περικοπὴ (Α' Θεσ. ε', 1-11), ὅπου ἔχουμε τὸν προσανατολισμὸ στὴ ζωὴ, τὸν ὀπλισμὸ καὶ τὴν αἰσιόδοξο τελικὴ ἐκβασι τοῦ ἀγῶνος.

Γιὰ τῆς ἐννοίας τῆς ζωῆς μᾶς λέγει ἡ περικοπὴ ὅτι ὑπάρχομεν γιὰ νὰ δώσωμεν τὴν ἐτυμηγορίαν πίστεως καὶ ἀφοῦ δεχθῶμεν καὶ ἀνήκομεν στὴ κατηγορία τῶν «τέκνων φωτός», ὑπάρχομεν γιὰ νὰ πολεμήσωμεν. Ἡ ζωὴ πέρνει χαρακτῆρα μάχης, καὶ πρέπει νὰ εἴμεθα ἐφοδιασμένοι μετὰ τὴν πανοπλίαν. «Ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας». Χρειάζεται λοιπὸν πίστιν ἢ ψυχὴν γιὰ ν' ἀποκρούσῃ τὰ βέλη. Καὶ ἡ πίστις εἶναι ἡ πεποίθησις ὅτι ὑπάρχει Θεός, ὅστις ἐφανερῶθη ἐν τῷ Χριστῷ, ὅστις ἔκαμε λύτρωσι, ἥτις ἐγένε δεκτὴ ὡς ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ εἰσαγωγή Του στὸ πνευματικὸ σύμπαν μαρτυρεῖ. «Ὅλα αὐτὰ πρέπει ἀκραδάντως νὰμποῦν μέσ' τὴ καρδιά μας. Ἐπίσης χρειάζεται πίστις, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι Θεὸς ἀγάπης καὶ ὅτι, οἰαδήποτε γεγονότα ἀνώμαλα συμβαίνουν, ταῦτα ἔχουν σκοπὸν γιὰ τὸ ἀγαθὸν γιὰ τὸν πιστόν, καὶ ὅτι τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς βλάψῃ παρ' ὅλα τὰ προφανῆ λυπηρὰ γεγονότα. Μὲ τὸν «θώρακα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης» πρέπει νὰ ἐκχυθῶμεν πρὸς τοὺς ἔξω μετὰ τὰς ὑπηρεσίας μας. Ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ θεωρῶμεν ἐχθρικά ἄλλα πρόσωπα, ἅτινα πρέπει καὶ νὰ ὑπηρετήσωμε. Κι' ἂν θέλουσιν νὰ μᾶς βλάψουν, ἡμεῖς μετὰ κάθε τρόπον πρέπει νὰ τοὺς περιθάψωμεν, νὰ τὸ ἴδουσιν, διότι καὶ ὁ Θεὸς ἔτσι μᾶς βλέπει, γιὰ τὴν καὶ τὸ ἔργον τῆς λυτρώσεως στηρίζεται στὴν ἀγάπην, ἀφοῦ «ἀμαρτωλῶν» καὶ «ἐχθρῶν» ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν» (Ρωμ. ε', 8-10).

Ἔχομεν ἀνάγκην «περικεφαλαίας». Εἶναι ἡ ἐλπίς τῆς σωτηρίας τὸ ἀντίθετο τῆς ἀπελπισίας, εἰς τὴν ὁποίαν χάνεται ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ. Ἐλπίς σωτηρίας ἀκραδάντος βεβαιότης, ὅτι πάντοτε ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς εἶναι ὁ Θεός, ὅστις ἔχει συνδεθῆ μετὰ ἐμὲ καὶ παρακολουθεῖ γιὰ νὰ μετὰ ὁδηγήσῃ στὴ σωτηρίαν καὶ ἐδῶ καὶ στὴν αἰώ-

νιότητα. Ὁ ἄνθρωπος ὅστις περιπατεῖ γυμνός εἶναι ὁ ἄπιστος, ὁ ἐγωπαθής, ὁ ἀπελπισμένος, ποῦ νὰ στηριχθῆ ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ του, δὲν ἔχει, εἶναι ἀοπλος καὶ ἀσφαλῶς ναυαγεῖ. Αὐτὸς εἶναι μιὰ ἀποτυχία στὴν ὑπαρξή, μιὰ ἀνορθογραφία στὸ γεγάλο βιβλίο τῆς δημιουργίας.

Ἡ σύγκρισις ποῦ κάμνει ἡ ἀνωτέρω περικοπὴ μεταξύ ἐκείνου ποῦ δέχεται τὸν Θεὸν καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ ἀποστάτου, ἔχει τὰ ἐξῆς χρώματα. Ὁ μὲν σκότος, ὁ δὲ φῶς· ὁ μὲν νῦξ, ὁ δὲ πιστὸς ἡμέρα· ὁ μὲν καθεύδει, ὁ δὲ γρηγορεῖ. Αὐτὰ ἔχουν βάθος μέσα τους. Ὅταν χάσῃ τὸν προσανατολισμὸν τοῦ Χριστοῦ ἔχασε τὴν κατεύθυνσιν τῆς ὑπάρξεως. Ἐχει ἰδέας πεπλανημένας ὡς πρὸς τὰς ἀξίας τῆς ζωῆς· τὰς ὑπερτάτας ἀξίας θεωρεῖ μηδαμηνάς. Οὗτος ζῆ μέσα στὴν πραγματικότητα τὴ ζώωδη, γι' αὐτό, λέγεται κοιμώμενος, ἀπατώμενος. Ἐχει νύχτα, δὲν ἔχει τὸν ὀρίζοντα τὸν ἀληθῆ, τοῦ λείπει ὁ ἥλιος. Ἡ ζωὴ εἶναι γι' αὐτὸν ἓνας περίπατος ὅπου ἔχει στήσει τὴν ἱκανοποίησιν τῶν πέντε αἰσθήσεων, τῶν ὁποίων ζητεῖ τὴν ἱκανοποίησιν καὶ χωρεῖ ἀπὸ διαψεύσεις εἰς διάψευσιν καὶ ἀπὸ ἀπογοητεύσεις εἰς ἀπογοήτευσιν.

Ἀντίθετα ὁ πιστὸς κατέχεται ἀπὸ πλήρη αἰσιοδοξία, γιατί ὡς λέγει ὁ θ. Παῦλος, «ὁ Θεὸς δὲν μᾶς προώρισε δι' ὄργην καὶ καταδίκην, ἀλλὰ μᾶς προώρισε γιὰ νὰ ἀποκτήσωμεν κτῆμα μας ἀσφαλές, τὴν σωτηρίαν διὰ μέσου τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ...». Ὑπεράνω ἡμῶν δὲν ὑπάρχει ὄργη, ὁ Θεὸς εἶναι ὁ ζῶν, ὁ ἀγαθὸς καὶ ἂν θέλαμε νὰ τοῦ δοθῶμεν στὰ χέρια Του, θὰ μᾶς διευθύνῃ Αὐτός. Ἀλλὰ πέρνουμε τὴ καρδιά μας ἀπὸ τὸ Θεό, ἀπομονοῦμεθα καὶ στηριζόμεθα στὴ ζωὴ.

Ἡ ὑπαρξίς μας ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι αἰσιοδοξία, εἶναι ὕμνος. Ὅλη ἡ παρούσα ζωὴ εἶναι ἓνα δρᾶμα, ποῦ βρίσκει τὴν καλυτέρα λύσιν του στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἐλβετὸς Ζίγεντρωφ εἶπεν ὅτι «ἐκεῖνος ποῦ κατέχει τὴ λύτρωσιν τοῦ Χριστοῦ, παρ' ὅλο τὸ γῆρας μὲ τὴ πάροδο τοῦ χρόνου καὶ τίς δοκιμασίες, διατηρεῖ μὲς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του μιὰ πηγὴ διαρκοῦς χαρᾶς, στὴν ὁποία θὰ τὸν κρατήσῃ μέχρι τοῦ θανάτου του, ξεύρει ὅτι βαδίζει νὰ συναντήσῃ τὸ Θεῖον φῶς καὶ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀναπνέει...». («Ἡ παρούσα ζωὴ μας ἐπιβάλλεται μὲ θλίψεις, καὶ μὲ ποικίλας δοκιμασίας μᾶς τροφοδοτεῖ, ἀλλὰ λάμπουν καὶ αἱ ἐκείνες τῆς μακαριότητος, ἥτις εἶναι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἄς πειραματισθῶμεν καὶ ἄς ἴδωμεν. Γεῦσασθε καὶ ἴδετε».

Καὶ ὑπάρχει μὲν ἄρτιος ὁ πνευματικὸς ἐξοπλισμὸς ποῦ κάνει τὸν πολεμιστὴ ἀήττητον. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ τὸν φέρῃς, ἀλλὰ καὶ ἐν ὄψει μάχης νὰ πάρῃς θέσιν μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ διεξαγάγῃς τὸν ἀγῶνα μέχρι τέλους, μὲ θάρρος καὶ καρτερία, νὰ πολεμήσῃς ἕως

ἔτου καταβάλης τὸν ἀντίπαλον. Ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ πεδίου ἀντιμετωπίζοντες τὸν ὄρατὸν καὶ ἀόρατον ἐχθρὸν εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ πολεμήσωμεν καὶ γιὰ τὰ ἰδανικά μας, τὰ ὅσια καὶ ἱερά, ὑπερμαχοῦντες τῶν ἀληθειῶν τῆς χριστιανικῆς μας πίστεως. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ὑψηλὴ θέσις πού καλεῖται νὰ πάρῃ ὁ πιστὸς καὶ στὸν πνευματικὸν τομέα. Εἰς αὐτὸν μᾶς τοποθετεῖ ὁ Κύριος ὅταν μᾶς προτρέπει λέγων : «Ὅτι σᾶς λέγω ἐν τῷ σκοτεινῷ λαλήσατε ἐν τῷ φωτὶ», (Ματθ. ι', 27). Τὰ λόγια αὐτὰ ἐφαρμόζονται σὲ ὅλους μας. Ὁ Κύριός μας μᾶς παίρνει συχνὰ στὸ σκοτάδι γιὰ νὰ μᾶς μιλήσῃ. Στὸ σκοτάδι τοῦ σκοτεινιασμένου σπιτιοῦ ὅπου τὸ πένθος ἔχει κατεβάσει τίς κουρίνες, στὸ σκοτάδι τῆς μοναχικῆς ἐρημῆς ζωῆς, ὅταν κάποια ἀσθένεια μᾶς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸ φῶς καὶ τὴν κίνησιν τῆς ζωῆς, στὸ σκοτάδι κάποιας συντριπτικῆς θλίψεως καὶ ἀπογοητεύσεως. Καὶ τότε μᾶς λέγει ἐκεῖνος τὰ μυστικά Του, τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστά, τὰ αἰώνια καὶ ἄπειρα. Τὸ μάτι, πού θαμπώθηκε ἀπὸ τὴ λάμψιν τῆς γῆς, μπορεῖ τώρα καὶ βλέπει τοὺς ἀστερισμοὺς τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ τ' αὐτὸ μπορεῖ ν' ἀκούσῃ τίς ὑποκρούσεις τῆς φωνῆς Του, ἡ ὁποία πνίγεται μέσα στὸ θόρυβο τῆς βῆς τῆς γῆς.

Ἄλλ' οἱ ἀποκαλύψεις αὐτὲς συνεπάγονται καὶ τὴν ἀνάλογη εὐθύνη — λάλησέ το ἐν τῷ φωτὶ, διακήρυξέ το ἐπὶ τῶν δωματίων. Ὁ προσορισμὸς μας δὲν εἶναι νὰ μένωμε πάντα στὸ σκοτάδι, ἢ κλειστοὶ στὸ δωμάτιό μας, σύντομα θὰ κληθοῦμε νὰ πάρωμε τὴ θέσι μας στὴ σπουδῇ καὶ θύελλα τῆς ζωῆς, κι' ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμή ἐκεῖνη πρέπει νὰ ποῦμε καὶ νὰ διακηρύξουμε ὅσα μάθαμε.

Αὐτὸ δίνει μιὰ νέα ἔννοια στὴ θλίψιν, τὸ θλιβερώτερο στοιχεῖο τῆς ὁποίας εἶναι συχνὰ τὸ ὅτι φαινομενικὰ εἶναι ἄσκοπη. «Τὶ ἄχρηστος πού εἶμαι». «Τὶ κάνω γιὰ τὴν καλυτέρευσιν τῶν ἀνθρώπων;» «Γιατί αὐτὴ ἡ σπατάλη τοῦ πολυτίμου νάρδου τῆς ψυχῆς μου;» Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀπελπισμένο θρῆνοι αὐτοῦ πού ὑποφέρει. Μὰ ὁ Θεὸς ἔχει κάποιον σκοπὸν γιὰ ὅλα. Ἐτράβηξε τὸ παιδί Του στὰ ψηλότερα ὕψη ἐπικοινωνίας, γιὰ νὰ μπορέσῃ ν' ἀκούσῃ τὸ Θεὸν νὰ τοῦ μιλήῃ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον καὶ ὕστερα νὰ φέρῃ τὸ μήνυμα στοὺς συντρόφους του στοὺς πρόποδες τοῦ βουνοῦ. Μήπως ἦταν σπατάλη οἱ σαράντα μέρες πού πέρασε ὁ Μωϋσῆς στὸ Ὄρος, ἢ ἡ περίοδος πού πέρασε ὁ Ἡλίας, στὸ Χωρῆβ, ἢ τὰ χρόνια πού πέρασε ὁ Παῦλος στὴν Ἀραβία; Ἐναν τοιοῦτον, ὡς ἀνωτέρω λαλήσαντα καὶ ἀγωνισθέντα καὶ μάλιστα ὑπὸ συνθήκας πολὺ θλιβεράς δι' αὐτόν, ὡς ἐστερημένον τοῦ ἀγαθοῦ τῆς ἐλευθερίας, θὰ ἴδωμεν ἐν συνεχείᾳ.

Τὰ δημοσιεύόμενα ἐδῶ ἐν συνεχείᾳ εἶναι μία γραπτὴ μαρτυρία ἐνὸς βαρυποίνιτου (σήμερα μετ' ἐκτίσιν τῆς ποινῆς του εἶναι ἐλεύθερος), πού μᾶς ἔγραψε γιὰ νὰ μᾶς ἐκθέσῃ τὰ συμβάντα μέσ' τὴ φυλακῇ. Εὐρέθη ἀντιμέτωπος, καθὼς γράφει, ὕλοφρονούντων συγκρατουμένων,

καὶ ἔλαβεν τὸ θάρρος σὲ μιὰ κρίσιμη στιγμή νὰ προβῆ, μὲ μιὰν ἔντονη ἄρνησι στὶς ἀσεβεῖς προκλήσεις των, σὲ ὁμολογία πίστεως εἰς τὸν διωκόμενον Θεόν, ἀδιαφορῶν καὶ διὰ τὰς συνεπειὰς τὰς κατ' αὐτοῦ ἐκ μέρους τῶν ἀντιφρονούντων ἐχθρῶν του. Ἡ πίστις νικᾷ. Ἡ ἀλήθεια θριαμβεύει. Ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει τοὺς ὁμολογητὰς καὶ μέσα στὶς φυλακὰς. Ἡ ὅλη μαρτυρία, ἐμπλουτισμένη, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, μὲ σχετικὰ πρὸς τὰ συμβάντα γραφικὰ χωρία, μαρτυρεῖ ὅτι ὁ κρατούμενος εἶχε θρησκευτικὰς πεποιθήσεις καὶ εἰς αὐτὴν ὡς καὶ τὴν ἀπαιτηθεῖσαν βιβλικὴ κατάρτισι, μὲς τῆ φυλακῆ, προφανῶς ὑφείλεται καὶ ἡ σθεναρὰ στάσις του.

Ἀξίζει ἰδιαιτέρως νὰ ὑπογραμμισθῆ καὶ ἡ ψυχικὴ δύναμις τοῦ νικητοῦ, μὲ τὸ νὰ περιβάλλῃ τὸν ἀντίπαλόν του μὲ χριστιανικὴ ἀγάπη ὡς πλανεμένον καὶ ψυχικῶς χαμένον, καὶ τοῦ ὁποίου ποθεῖ τὴν ἐπιστροφή καὶ σωτηρία. Πρόκειται ἐδῶ περὶ τῆς Δαρβινεῖου θεωρίας, πού ἔθεσε μερικὰς ὑποθέσεις γιὰ τὴν ἐξέλιξι τῶν ὄντων καὶ γιὰ τὶς φαντασιώσεις τοῦ ὑλιστοῦ Χαίκεχ, πού μέχρι σήμερον οὐδὲν θετικὸν προσετέθη πού νὰ στηρίξῃ τὸ βάσιμον τῶν διδασκαλιῶν των καὶ διαλάμπῃ πάντοτε ἡ ἀλήθεια τῆς γραφῆς γιὰ τὴν δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σκοποῦ του νὰ ζῆσῃ μὲ τὸ Δημιουργὸ σὲ σχέσι κοινωνίας καὶ ἀγάπης. Καὶ ὅμως προσφέρεται ἀπὸ τοὺς πλανεμένους ἡ ὑλιστικὴ αὐτὴ θεωρία, πρὸς τὴν ὁποίαν συνεκρούσθη ὁ διαφωνήσας ἐν λόγῳ, κρατούμενος, πού ὑποστήριζε τὴ γραφικὴ ἐξ ἀποκαλύψεως γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἀδιαμφισβήτητη ἀλήθεια.

Ἄλλ' αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ θέσις τοῦ κάθε πιστοῦ γιὰ τὴν ὑποστήριξι τῆς ἀληθείας. Οἱ καιροὶ τῶν διωγμῶν τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἀνέδειξαν ἀγωνιστὰς καὶ μάρτυρας, ἀλλὰ καὶ κάθε ἐποχὴ ἔχει τοὺς ἀρνητὰς καὶ ἀντιχριστοὺς εἴτε ὑλοάτρως εἴτε ὑλόφρονως. Γι' αὐτὸ καὶ σήμερα πού ἡ Πατρίς μας, Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἀνακαινίζεται μὲ τὴν Ἐθνικὴ ἀναγέννησι καὶ ἠθικὴ ἐξυγιάνσι, καλεῖται κάθε πιστὸν τέκνον πού πιστεύει στὶς Ἑλληνοχριστιανικὰς παραδόσεις νὰ πάρῃ θέσι ἀγωνιστοῦ, πληροφορῶν τὴν ἀγάπη, ἔργῳ καὶ λόγῳ, τοὺς βραδυποροῦντας καὶ ἀπιστοῦντας, μέχρις ἀναγεννήσεως, ἀλλαγῆς βίου καὶ ἐπιστροφῆς. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τοῦ πνευματικοῦ ἐξοπλισμοῦ τὸν ὁποῖον προσφέρει πλήρη καὶ ἰσχυρὸν ὁ βιβλικὸς καταρτισμὸς, καθὼς τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἀναφερόμενον καὶ εἰς τοὺς τῆς ἀώρου ἡλικίας νέους καὶ συνεπῶς εὐάλωτους ἀπὸ τὸν πονηρόν, γράφει : «Ἐγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν» (Α' Ἰωάν. β', 14). Γράφει λοιπὸν σὺν τοῖς ἄλλοις ὁ ἐν λόγῳ κρατούμενος :

... «Τὰ συμβάντα εἰς ἐμέ, συνέτρεξαν μᾶλλον εἰς τὴν πρόοδον τοῦ Εὐαγγελίου», γράφει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος (Φι-

λιπ. α', 12). Ναί, εἶναι ἀλήθεια ὅτι στήν ἀρχή τῆς φυλακίσεώς μου ἐστενοχωρήθηκα πάρα πολύ, ἄν καί δι' ὀλίγου ἤλπιζα εἰς τὸν Θεόν. «Διατί εἶσαι περίλυπος ψυχή μου ; καὶ διατί ταράσσεσαι ἐντός μου ; ἤλπισον ἐπὶ τὸν Θεόν» (Ψαλμ. μβ', 5). Χωρὶς ὅμως νὰ ξέρω «ὅτι ὁ Θεὸς γὰρ ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας (Φιλιπ. β', 13). Ἐργάζεται διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. «Ὡ βᾶθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ ὡς ἀνεξερευνήτα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ» (Ρωμ. ια', 33). Εἶμαι ἐπαρχιώτης, κατάγομαι ἀπὸ θεοσεβῆ οἰκογένειαν, ἐμεγάλωσα στὸ χωριό, ὅλοι οἱ χωριανοὶ μου εἶναι πιστοί, ἀλλὰ χωρὶς ἐπίγνωσι τῶν Γραφῶν, καθὼς καὶ ἐγώ. Ἄλλὰ ὁ προσδιορίσας με ἐκ κοιλίας μητρὸς (Γαλ. α', 15), ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστιν μου, εἰς εἰκοσαετῆ Φυλάκισιν.

Μπαίνω εἰς τὴν φυλακὴν κατάδικος σωματικῶς, ὄχι ὅμως καὶ ψυχικῶς. Μπαίνοντας μέσα με ὑπεδέχθησαν, δίδοντάς μου θάρρος οἱ ἄλλοι κρατούμενοι, λέγοντας ὅτι ὁ λαὸς εἶναι μετὰ τὸ μέρος μας καὶ θὰ νικήσωμεν. Ἡ πρώτη διαφωνία «μὴ πεποιθεατε ἐπ' ἀρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία» (Ψαλμ. ρμ', 3). Μετὰ ἀπὸ λίγες ἡμέρες μᾶς ἐμάζεψαν νὰ μᾶς διαφωντίσουν, δηλαδὴ νὰ μᾶς τυφλώσουν. Ἀρχίζει ὁ ἔχων τὸν λόγον, λέγων τὰ ἐξῆς : πὼς ὁ ἄνθρωπος ἐξελίχθη ἐκ τοῦ πιθήκου καὶ ὄχι αὐτὰ πού λένε γιὰ Θεὸ καὶ Χριστὸ καὶ δηλητηριάζουν τοὺς λαοὺς. Αὐτὰ εἶναι ὅλα παραμύθια κ.λ.π. Δὲν κράτησα γιὰτὶ μέσα μου φώναζε ὁ Θεὸς «μὴ φοβηθῆς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, μήποτε σὲ ἀφήσω καὶ πέσης εἰς ἀμηχανίαν ἔμπροσθεν αὐτῶν» (Ἱερ. α', 17). Διακόπτω τὸν ὁμιλητὴν, ἐπιτρέπεται ; ἠρώτησα καὶ πῆρα τὸν λόγον. «Μιμηταὶ μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ τοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορ. ια', 1), ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ὡς ἄλλοτε ὁ Παῦλος, ἀπελογήθη. «Μακάριον νομίζω ἑμαυτὸν» (Πραξ. κς', 1-2) ἀγαπητοί μου, διότι εἶμαι δημιουργημένος τοῦ Θεοῦ καὶ φορῶ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ «καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα Αὐτοῦ» (Γεν. α', 27), οὐδέποτε θὰ πιστεύσω ὅτι εἶμαι κτήνος· «ὁ ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὁμοιώθη αὐτοῖς» (Ψαλμ. μθ', 13, 21). Στενοχωρημένος διὰ τὸ σκάνδαλον, εὐχαριστημένος διὰ τὸ καθῆκον, ἔφυγα. Ἐκτοτε ἀρχίζει ὁ ἀγώνας «ἄβλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα» (Ρωμ. ι', 21, Ἦσ. ξε', 2).

Φεύγοντας δὲ ἀπὸ τὴν πρώτην ἀπολογίαν, με πλησίασαν πολλοὶ πιστοὶ Χριστιανοί, θέλοντας νὰ με συγχαροῦν, ὅτι καλὰ τοὺς εἶπα. Τότε ἐνεθυμήθην τί λέγει ὁ Θεός, πρὸς τὸν Ἥλιαν, «ἀφῆκα ὅμως εἰς ἑμαυτὸν ἑπτὰ χιλιάδας, πάντα τὰ γόνατα ὅσα δὲν ἔκλιναν εἰς τὸν Βαάλ, καὶ πᾶν στόμα τὸν ὁποῖον ἠσπάσθη αὐτόν» (Ρωμ. ια', 4, Α' Βασ. ιθ', 18). Ἐκτοτε βρῆκα τὴν συντροφιά μου, ἄν καὶ

εἶχα στενοχωρηθῆ, χάνοντας πολλοὺς ἐξ αὐτῶν «ὅτι πολλοὶ θέλουσιν προστεθῆ εἰς αὐτοὺς ἐν κολακίαις» (Δαν. ια', 34). «Φθείρουσι χρηστὰ ἤθη ὀμιλῖαι κακαί» (Α', Κορ. ιε', 33). Δὲν ἔχασα ὅμως τὴν ψυχραιμίαν μου καὶ δίνοντας θάρρος εἰς τοὺς πιστοὺς εἶπα. «Ἄς μὴ ταράττεται ἡ καρδία σας· πιστεύετε εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε», λέγει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς (Ἰωάν. ιδ', 1). Ἐνῶ ἐγὼ ἐξακολουθοῦσα νὰ νουθετῶ καὶ νὰ τοὺς συμβουλεύω, τόσον περισσότερο μὲ πολεμοῦσαν». «Οἱ ἐχθροὶ μου χάσκουσι ὅλην τὴν ἡμέραν νὰ μὲ καταπίωσι, διότι πολλοὶ εἶναι Ὑψιστε οἱ πολεμοῦντες με» (Ψαλμ. νς', 2) καὶ νὰ μὲ ἀπειλοῦν, λέγοντας «Μὴ μιλάς περὶ Θεοῦ διὰ νὰ μὴ ἀποθάνης ὑπὸ τὰς χεῖρας ἡμῶν» (Ἱερ. ια', 21). Ἄλλ' ἐγὼ μιμούμενος τὸν Πέτρον «Ὅτι πρέπει νὰ πειθαρχῶμεν εἰς τὸν Θεὸν μᾶλλον παρὰ εἰς ἀνθρώπους» (Πράξ. ε', 29), δὲν ἔπαυσα κηρύττων, «ὁ δὲ Κύριος προσέθεσε καθ' ἡμέραν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοὺς σεσωσμένους (Πράξ. β', 47), καὶ συνεχόμεθα καθ' ἐκάστην, μελετῶντες καὶ ἐρμηνεύοντες τὰς Γραφάς (εἰ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τῶν νεκρῶν. Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ» (Φιλιπ. γ', 11-12)...

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι,
ὅτι τὰ Ταχυδρομικὰ Ταμιευτήρια χορηγοῦν εἰς
τοὺς κληρικοὺς στεγαστικὰ δάνεια, ἐπὶ τῇ αἰ-
τήσει τῶν ἐνδιαφερομένων.

Μιά νύχτα τῶν Χριστουγέννων

ΕΝΑΣ ΣΕΒΑΣΜΙΟΣ ΙΕΡΕΥΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΚΡΥΣΕ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ

Μιά ἀληθινή ἱστορία

Νύχτα Χριστουγέννων. Περασμένα μεσάνυχτα. Τὸ Φανάρι βυθισμένο σὲ ὕπνο κι' ἡ Πόλη ὀλόκληρη σκεπασμένη κάτω ἀπὸ ἓνα κατάσπρο χιόνινο σάββανο. Μέρες καὶ νύχτες τώρα τὸ χιόνι ἔπεφτε πυκνὸ τυλίγοντας μὲ τὴν λευκὴ ὁμορφιά του τὰ παλὰ ξύλινα σπίτια, τὰ κονάκια, τὰ κάστρα καὶ τοὺς μιναρέδες. Μέσα στὴ σιωπὴ τῆς χιονισμένης αὐτῆς νύχτας ἀκούσθηκαν γιὰ μιὰ στιγμή μισοσβυσμένοι οἱ ἤχοι μιᾶς συρτῆς παθιάρικης φωνῆς. Ἦταν ὁ μουεζίνης, ποὺ δοξολογοῦσε τὸν Ἄλλαχ καὶ τὸν Προφήτη του ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ μιναρέ τοῦ Γκιουλ Τζαμί. Τὴν ὥρα αὐτή, τὴν τόσο προχωρημένη ἀγρυπνοῦσε ὡστόσο ὁ πατήρ Νικόδημος, ὁ σεβάσμιος ἱερέας τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου στὴν χριστιανικὴ συνοικία τοῦ Τζιμπαλιού, κοντὰ στὴν Πύλη τῆς Ἁγίας, τὸ Ἁγιά καπού. Θὰ λειτουργοῦσε τὴν νύχτα ἐκείνη τῶν Χριστουγέννων μὲ τὸν ἀρχιμανδρίτη προϊστάμενο τῆς ἐνορίας, τὸν πατέρα Ἀγαθάγγελο, καὶ τὸν κρατοῦσε ἀγρυπνο ὁ φόβος μὴ καὶ τὸν βρῆ ὁ ὕπνος τὴν ὥρα ποὺ θὰ σήμαινε ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου. Σκυμμένος ἐπάνω ἀπὸ ἓνα μισοαναμμένο μαγκάλι ἔπαιζε ἓνα χοντρὸ κομπολόι, πασχίζοντας νὰ ἀναπολήσῃ τὴν ζωὴ τῶν περασμένων χρόνων. Πενήντα χρόνια στὴν ὑπηρεσία τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ἡ πίστις καὶ ἡ θρησκευτικὴ του συνείδησις τὸν κρατοῦσαν, ἔστω καὶ ἀρρωστημένο, στὸ ἱερὸ του καθῆκον. Ἐξομολόγος τῆς ἐνορίας ἔδινε πάντα συμβουλὲς παρηγοριᾶς καὶ συγχώρησι στοὺς ἁμαρτωλοὺς ποὺ πήγαιναν νὰ ἐξομολογηθοῦν. Γι' αὐτὸ ὀλόκληρη ἡ ἐνορία του τὸν ἀγαποῦσε καὶ τὸν σεβότανε. Κι' ἦταν αὐτὸ ἡ πιὸ μεγάλη ἀμοιβή του. Τὰ Χριστούγεννα θὰ δεχόταν εὐχὲς ἀπὸ τοὺς ἐνορίτας του καὶ θὰ εὐχότανε κι' αὐτὸς καλύτερες αὐριανὲς ἡμέρες. Τὸ ὄνειρο τοῦ ξεσκαβώματος τῆς φυλῆς ἐβασάνιζε καὶ γλύκαινε πάντα τὴ ζωὴ του.

— Ἡ εὐχή σου πάτερ Νικόδημε τοῦ ἀπαντοῦσαν οἱ χριστιανοί του ποὺ μάντευαν τί ἐσήμαιναν τὰ λόγια του.

* *

Βυθισμένος στὶς ἀναπολήσεις τῆς παληᾶς του ζωῆς αισθα-

νότανε για μιὰ στιγμή νὰ βαραίνουν τὰ βλέφαρά του. Γλυκὸς ὁ ὕπνος ἐχάιδεψε τὰ μάτια του καὶ βιαστικὰ στὸ γρήγορο ὕπνο του ζωντάνεψε τὸ μεγάλο του ὄνειρο γιὰ τὸ ξεσκλάβωμα. Ἐνατινάχθηκε ὁμως γιὰ μιὰ στιγμή. Κάποιος χτυποῦσε δυνατὰ τὴν πόρτα τοῦ κελιοῦ του.

— Ποιὸς ; ρώτησε μὲ ταραχὴ καὶ μισοσβυσμένη φωνὴ ὁ σεβάσμιος γέροντας.

— Πάτερ Νικόδημη ἀνοιξε ἀποκρίθηκε μιὰ ταραγμένη παρακαλεστικὴ φωνή.

Κάτω ἀπὸ τὸ ἀναμμένο καντήλι τοῦ εἰκονοστασίου, πού ἦ τρεμάμενη φλόγα του ἐφώταγε τὸ κελί του γέροντα, προχώρησε τρικλίζοντας σχεδὸν πρὸς τὴν πόρτα. Κι' ἀνοίγοντάς τὴν βρέθηκε μπροστὰ σὲ γνώριμο του ἐνορίτη ἀπὸ τὸ Ζιντὰν Καποῦ, τὴν πιὸ ἀπομακρυσμένη συνοικία τῆς ἐνορίας τοῦ Τζιμπαλιῦ.

— Τέτοια ὥρα ἐδῶ τέκνον μου.

— Μεγάλῃ ἀνάγκῃ γέροντά μου. Πεθαίνει ἓνας γείτονας καὶ φίλος μου. Καὶ δὲν θὰ πρέπει νὰ πεθάνῃ χωρὶς νὰ τὸν μεταλάβῃς. Πιστεύω νὰ τὸν προφτάσουμε στὴ ζωὴ ἀκόμη. Φτάνει νὰ κάμουμε ὅσο τὸ δυνατό πιὸ γρήγορα. Ἦταν τόσο θεοφοβούμενος καὶ καλὸς χριστιανὸς καὶ δὲν θὰ πρέπει νὰ τὸν ἀφίσουμε νὰ πεθάνῃ ἀκοινωνήτος.

Καὶ βλέποντας τὸν πατέρα Νικόδημο διστακτικὸ τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μὲ φωνὴ γεμάτῃ σπαραγμὸ τοῦ εἶπε :

— Καὶ ἦταν τόσο πατριώτης. Μὴν τὸ συλλογιέσαι γέροντά μου. Πάμε στὴν ἐκκλησίαν νὰ πάρῃς τὴν ἅγια μετάληψι.

Δὲν ἔφερε ἀντίρρηση ὁ σεβάσμιος ἱερέας. Τυλίχτηκε μέσα σὲ μιὰ παλιὰ γούνα, σκέπασε μὲ στάχτη τὴν μισοαναμμένη χόβολη τοῦ μαγκαλιῦ του καὶ ξεκίνησε γιὰ τὴν διπλανὴ ἐκκλησίαν. Μπαίνοντας ἔκαμε τὸν σταυρὸ του, ἐπῆρε ἀπὸ τὸ ἱερὸ ἓνα δισκοπότηρο μὲ ἅγια κοινωνία, τὸ ἐτύλιξε στὸ πετραχήλι του μὲ τὰ ὀλόχρυσά κρόσια καὶ ἀκολούθησε τὸν ἄνθρωπο πού ἐκλιπαροῦσε τὴν βοήθεια τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Θεοῦ γιὰ ἓνα ἀδελφὸ πού βρισκότανε στὶς τελευταῖες στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Ἄρνήθηκε ν' ἀνεβῆ σ' ἓνα κλειστὸ ἀμάξι πού προσφέρθηκε νὰ καλέσῃ ὁ νυχτερινὸς ἐπισκέπτης ἀπὸ τὸ Ζιντὰν Καποῦ.

— Ὁχι, δὲν μπορεῖ ποτὲ ἡ ἅγια Μετάληψι νὰ μπῆ σὲ ἀμάξι. Θὰ πᾶμε πεζοπορῶντας. . .

Εἶχε σταματήσει ἀπὸ νωρὶς τὸ χιόνι, ὁ δρόμος ὡστόσο πού θὰ ἀκολουθοῦσαν σὲ μεγάλη ἀπόστασι ἦταν ἀνώμαλος

καὶ γεμάτος κινδύνους γιὰ τὴν προχωρημένη ἡλικία τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἡ σκέψη ὅμως ὅτι κρατοῦσε τὸ Σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἔδινε φλόγα ἱερὴ στὴ γέρικη ψυχὴ καὶ δύναμι νεανικὴ στὰ πόδια ποὺ ἔτρεμαν. Ἐβάδιζε γρήγορα ψιθυρίζοντας διάφορες εὐχές, χωρὶς νὰ δίνη, προσοχὴ στους ἀραιοὺς χριστιανοὺς καὶ ἀλλοδόξους διαβάτες, ποὺ κάτι ψιθυρίζαν βλέποντας μὲ ἔκπληξι ἓνα παπᾶ νὰ βρῖσκεται τὴν χιονισμένη ἐκείνη νύχτα στὰ ἐρημικὰ σπιτάκια τῆς τουρκικῆς πόλης.

— Μὰ τί ἔπαθε αὐτὸς ὁ γεροπαπᾶς ; ρωτοῦσαν ;

* * *

Ὁ ἄρρωστος τῆς ἀπομακρυσμένης γειτονιάς τοῦ Ζιντὰν Καποῦ ἦταν πραγματικὰ σὲ θέσι ἀπελπιστικῆ. Μπαίνοντας ὅμως τὴν χριστουγεννιάτικη αὐτὴ νύχτα στὸ δωμάτιό του ὁ γέροντας, φάνηκε σὰν νὰ τοῦ ἔφερνε τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐλπίδα. Ἄνοιξε τὰ μάτια του ὁ ἄρρωστος, ἀναγνώρισε τὸν σεβασμιο γέροντα τοῦ ἀγίου Νικολάου καὶ ἀνασηκώνοντας τὸ μισοπεθαμένο κορμί του δέχτηκε τὰ ἀχραντα μυστήρια ἀπ' τὰ τρεμάμενα χέρια τοῦ εὐλαβικοῦ ἱερέα.

— Θὰ γίνης καλὰ τέκνον μου, τοῦ εἶπε μὲ πίστι.

Ὁ ἄρρωστος ἔκλεισε ἑλαφρὰ τὰ μάτια του κι' ἓνα ἑλαφρὸ χαμόγελο ποὺ ἀνθίσε στὰ πανιασμένα του χεῖλια ἐφώτισε τὴν ἔκφρασι τοῦ προσώπου του. Ἐχαΐδεψε ὁ πατὴρ Νικόδημος τὸ κεφάλι τοῦ ἄρρωστου καὶ τυλιγμένος στὴν παληὰ του γούνα ἐπῆρε τὸ δυσκοπότερο μὲ τὴν ἅγια Κοινωνία, ἐχαίρετῆσε τὸ σπίτι ποὺ στὴ νύχτα αὐτὴ τὴν Χριστουγέννων μπῆκε ὁ Θεὸς μὲ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα του γιὰ νὰ φέρῃ τὴν ἐλπίδα σὲ μιὰ σβυσμένη σχεδὸν ζωὴ κι' αἰσθάνθηκε ἓνα ἑλαφρὸ ξανάνιωμα.

— Πρέπει νὰ γυρίσω γρήγορα εἶπε, γιὰ νὰ προφτάσω πρὶν χτυπήσῃ ἡ καμπάνα τοῦ χριστουγεννιάτικου ὄρθρου.

Στὴν ἐνορίᾳ του θὰ γύριζε χωρὶς συνοδεία. Ἡ συνοδεία τοῦ Θεοῦ ποὺ θὰ τὸν ἔσφιγγε εὐλαβικὰ στὸν γέρικο κόρφο του, τοῦ ἔδινε κουράγιο κ' ἐφτέρωνε τὰ πόδια του. Αἰσθανόταν τὸν ἑαυτό του σὰν ἓνα διαφορετικὸ ἄνθρωπο ποῦ ὅλο καὶ πλησίαζε πρὸς τὸν Θεό. Εἶχε διασχίσει ἀρκετὴ ἀπόστασι ἀνάμεσα ἀπὸ πυκνὰ χιόνια καὶ παγωμένα καλντιρίμια, ὅταν ἀντίκρουσε τὴν μικρὴ ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας τοῦ Βεφᾶ. Ἡ παράδοσι τοῦ τάφου τοῦ τελευταίου αυτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου, ποὺ ἦταν θαμμένος κοντὰ στὴν ἐκκλησίᾳ αὐτῇ, ξύπνησε στὴν σκέψη τοῦ γέροντα. Ἐγκαταλειμμένο τὸ παρεκκλήσι τῶρα λειτουργοῦσε

στην μνήμη τῆς Παναγίας μας πού ἦταν ἡ γιορτὴ τῆς ἐκκλησιᾶς. Λειτουργοῦσε πολλές τέτοιες μέρες ὁ πατὴρ Νικόδημος στὴν ἐκκλησία τούτη. Καὶ πάντοτε στὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἐμνημόνευε νοερά καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορα. Στὸ ἀντίκρουσμα τῆς Παναγίας τοῦ Βεφᾶ ὁ γέροντας αἰσθάνθηκε ἓνα δυνατὸ παλμό. Καὶ συνώδεψε τὸν παλμὸ αὐτὸν μιὰ φωτερὴ σκέψη. Νὰ λειτουργήσῃ τὴν νύχτα αὐτὴ τῶν Χριστουγέννων στὴν ἐκκλησία τοῦ Βεφᾶ. Δὲν θὰ πρέπει, ἐσκέφθηκε, νὰ μείνῃ ἀλειτούργητη τὴ μεγάλη τούτη νύχτα τῶν Χριστουγέννων. Δὲν θὰ εἶχε βέβαια ἐκκλησίασμα. Ζωντανοὶ ἐνορίτες του θὰ ἦταν στὴν λειτουργία αὐτὴ ψυχὲς ἱερῶν νεκρῶν.

* * *

Χωρὶς κανένα δισταγμὸ ἔσπρωξε τὴν πόρτα τῆς ἐκκλησίας πού φωτιζότανε ἀπὸ ἓνα μικρὸ καντήλι κρεμασμένο μπροστὰ στὴν Ὑραία Πύλη, ὕψωσε τὸ δισκοπότηρο μὲ τὰ ἀχραντα Μυστήρια πού ἔκρυβε στὸν κόρφο του, διώρρωσε τὸ πετραχῆλι του μὲ τὰ χρυσὰ κρόσια κι' ἐπροχώρησε, μὲ συγκίνησι στὴν ἁγία Τράπεζα. Ἀποθέτοντας εὐλαβικὰ τὸ δισκοπότηρο γονάτισε καὶ ἄρχισε τὴν θεία λειτουργία μὲ τὸ «Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία».

Ἡ φωτισμένη μὲ τὸ τρεμάμενο φῶς μιᾶς καντήλας μικρὴ ἐκκλησία σὰν νὰ φωτίσθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀπὸ φῶτα πλήθους πολυελαίων. Ὁ ἀγγελικὸς καὶ ποιμενικὸς ὕμνος ἀντήχησε σὰν τὴ νύχτα ἐκείνη τῆς Βηθλεέμ μπροστὰ ἀπὸ τὸ Σπήλαιο, ὅπου γεννιότανε ὁ Θεός. Καὶ καθὼς ἐξακολουθοῦσε ἡ λειτουργία ἀπὸ τὸν γέροντα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Τζιμπαλιῦ ἐζωντάνευε ὅλη ἡ παλιὰ βυζαντινὴ ἐποχὴ καὶ ἡ ἱστορία. Ὅταν στὸ τέλος τῆς λειτουργίας ὁ σεβάσμιος γέροντας προχώρησε στὸ κατῶφλι τῆς Ὑραίας Πύλης κρατῶντας τὸ ἅγιο δισκοπότηρο γιὰ νὰ καλέσῃ τοὺς πιστοὺς «Μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε» ἡ φωνὴ του ἐκλονίσθηκε. Καὶ παρ' ὀλίγον νὰ σωριασθῇ ἀντικρίζοντας νὰ προχωρῇ «μετὰ φόβου Θεοῦ» ἓνα ὄραμα. Ἦταν τὸ ὄραμα τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορα τοῦ Κωνσταντίνου, πού φορῶντας τὴν βασιλικὴ ἀλουργίδα καὶ τὰ χρυσὰ πέδιλά του, προχωροῦσε μὲ βῆμα σταθερὸ γιὰ νὰ μεταλάβῃ θὰ ἔλεγε τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἀπὸ τὰ τρεμάμενα χέρια τοῦ ταπεινοῦ ἱερέα.

Ἄν ὁμως ἔσβυσε γρήγορα τὸ ὄραμα αὐτὸ τοῦ τελευταίου τῶν Παλαιολόγων ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ γέροντα τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Νικολάου, δὲν ἔπαυσε ὡστόσο νὰ ἀγκαλιάζῃ τὴν

ψυχή του και νὰ τὸν ἀκολουθῆ καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία. Γυρίζοντας στὴν ἐνορία του ἐβάδιζε τρικλίζοντας κρατῶντας τὸ Δισκοπότηρο πάντα καὶ ψιθυρίζοντας συγκινητικά :

— Εἶδα τὸν αὐτοκράτορα. Εἶδα τὸν αὐτοκράτορα. . .

Οἱ λίγοι διαβάτες ποὺ ἔβλεπαν τὸν σεβάσμιο γέροντα νὰ βαδίζη τρικλίζοντας καὶ νὰ ψιθυρίζη πότε σιγανώτερα καὶ πότε δυνατὰ πῶς εἶδε τὸν αὐτοκράτορα, ψιθύριζαν κι' αὐτοὶ ἔκπληκτοι πῶς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μὲ τὰ ράσα παραληροῦσε. Φθάνοντας στὴν ἐκκλησία τῆς ἐνορίας του ὁ πατὴρ Νικόδημος ἀντελήφθηκε πῶς ἡ χριστουγεννιάτικη λειτουργία ἦταν προχωρημένη καὶ πῶς τὸν ἀναζητοῦσαν ἀπὸ πολλὴ ὥρα μὲ ἀγωνία. Ἀτάραχος διέσχισε τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν τοῦ ἐκκλησιάσματος καὶ μπαίνοντας στὸ ἱερὸ ἀφῆκε τὸ Δισκοπότηρο ἐπάνω στὴν Ἁγία Τράπεζα, κρατῶντας πάντα στὴν σέψι καὶ στὴν ψυχή του τὸ ὄραμα τῆς νύχτας στὴ μικρὴ ἐκκλησία μὲ τὸν τάφο τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορα καὶ μὲ τὸ φευγαλέο ὄραμά του. Καὶ σ' ὅλη τὴν λειτουργία δὲν ἔπαυσε νὰ ψιθυρίζη μὲ τρεμάμενη φωνή :

— Εἶδα τὸν αὐτοκράτορα ἀδελφοί μου. Εἶδα τὸν αὐτοκράτορα ὀλοζώντανο. Ἔκαμε τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ. Καὶ μαζί του σταυροκοπιόταν ὅσοι ἄκουαν καὶ ἔβλεπαν τὸν ἀκατάληπτο καὶ ἀνεξήγητο αὐτὸν ἔκστασιασμό τοῦ γέροντα, ποὺ ἔζησε τὴν νύχτα τῶν Χριστουγέννων ἕνα τόσο ἐκθαμβωτικὸ ὄραμα.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Ὁ « Ἐφημέριος » εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα, ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

111. Διατί τὸ Μέγα Σάββατον εἰς τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου λέγομεν «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν», ἐφ' ὅσον ἡ ἀνάστασις δὲν ἔχει ἀκόμη γίνεαι; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Θ. Ἀρέστη).

112. Ἡ ἀπόλυσις τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου πρέπει νὰ συνοδεύεται μὲ τὸ χαρακτηριστικὸν «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν» ἢ ὄχι; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ἡ. Κοντοῦ).

Οἱ δύο αὐτὲς ἐρωτήσεις ἀναφέρονται κατ' οὐσίαν στὸ ἴδιο θέμα. Ἡ ἀπόλυσις τῆς λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Σαββάτου εἶναι ἀπόλυσις τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ Πάσχα, τῆς μεγάλης ἐτησίας δεσποτικῆς ἑορτῆς, τῆς ὁποίας εἰκὼν εἶναι τὸ ἑβδομαδιαῖο Πάσχα, ἡ Κυριακὴ. Καὶ οἱ δύο περιπτώσεις πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθοῦν καθ' ὅμοιο τρόπο.

Στὴν λειτουργικὴν πράξιν σήμερα καὶ στὶς δύο περιπτώσεις ὑπάρχει ἓνας διχασμὸς. Ἡ κατὰ παράδοσιν πασχάλιος—ἀναστάσιμος ἀπόλυσις εἶναι τὸ «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν», ποῦ προτάσσεται τῆς συνήθους ἀπολύσεως «Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν...» ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς ἑορτῆς. Ἡ διαφωνία συνίσταται στὸ ἂν ἡ ἀναστάσιμος ἀπόλυσις πρέπει νὰ λέγεται καὶ στὸν ἑσπερινὸν ἢ μόνον στὸ μεσονυκτικὸν, ὄρθρον, ὥρας καὶ στὴν θείαν λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς. Ἐκεῖνοι ποῦ δὲν λέγουν τὸ «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν» στὸν ἑσπερινὸν, ἐπικαλοῦνται τὸν λόγον ὅτι ὁ Κύριος ἀνεστήθη κατὰ τὸ μεσονύκτιον, ἐπομένως κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τοῦ Σαββάτου εὐρίσκετο ἀκόμη στὸν τάφον. Οἱ δεῦτεροι ἐπικαλοῦνται τὸ παράλληλον τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν καὶ γενικῶς τὴν περὶ ἡμέρας ἐκκλησιαστικὴν ἀντίληψιν. Λειτουργικῶς ἡ ἡμέρα ἀρχίζει, κατὰ τὸν ἀρχαῖον ἰουδαϊκὸν τρόπο τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν ὡρῶν τοῦ νυχθημέρου, ἀπὸ τὸν ἑσπερινὸν καὶ λήγει μὲ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἀκολουθίας τῆς Θ' ὥρας τῆς ἐπομένης. Ἀκριβῶς δὲ τὸν ρυθμὸν αὐτὸν ἀκολουθεῖ καὶ ἡ ὑμνογραφία τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ στὶς ἀπολύσεις τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν χωρὶς καμμιά ἐξαιρέσιν.

Ἡ διαφωνία δὲν εἶναι πρόσφατη. Ἔχει τὶς ρίζας τῆς σταῦντυπα λειτουργικῆς Τυπικῆς, ἴσως καὶ ἀκόμη παλαιότερα. Τὰ χειρόγραφα δὲν πολυπραγμονοῦν στὸ σημεῖον αὐτὸ. Ὅριζον ὡς ἀπόλυσις γιὰ τὸ Πάσχα καὶ τὰς Κυριακάς τὸ «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν» χωρὶς νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν λεπτομέρεια τῆς ἀπολύσεως τοῦ ἑσπε-

ρινοῦ τοῦ Σαββάτου. Τίς περισσότερες φορές σημειώνουν («καὶ ἀπόλυσις»), χωρὶς καὶ νὰ προσδιορίζουν ποιά θὰ εἶναι αὐτή. Τὸ παλαιὸ ἔντυπο Τυπικὸ τοῦ Κωνσταντινίου, πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, σὲ ὑποσημείωσι στὴν Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων, ποὺ ὑπάρχει στὴν δευτέρα ἐκδοσι ὄχι ὅμως καὶ στὴν πρώτη, κατακρίνει τὴν χρῆσι τοῦ «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν» στὸν ἔσπερινὸ τοῦ Σαββάτου. Γράφει χαρακτηριστικὰ: «Πολλοὶ ἐκ τῶν ἱερέων συνηθίζουσι νὰ λέγωσιν ἀφ' ἑσπέρας τὸ “Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν”, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀσυγχώρητον, καθότι δὲν ἀνεστήθη ἀφ' ἑσπέρας, ἀλλὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ λέγεται τὸ πρῶτ' εἰς τὸν ὄρθρον καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν» (βλ. 7η ἀνατύπωσι τῆς ἐκδόσεως, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1874, σελ. 257). Καὶ τὸ ἐπίθετο «ἀσυγχώρητον» καὶ ἡ αἰτιολογία ποὺ προστίθεται καὶ τὸ «πολλοὶ ἐκ τῶν ἱερέων» δείχνουσι ὅτι καὶ τότε ὑπῆρχαν οἱ ὑποστηρικταὶ τῆς πράξεως αὐτῆς, οἱ ὁποῖοι τελικὰ καὶ ὑπερίσχυσαν. Ἔτσι ἡ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Αἰνίου, Σάμου, Καισαρείας, Μυτιλήνης καὶ τοῦ πρωτοψάλτου Γ. Βιολάκη, ποὺ συνεστήθη γιὰ τὴν ἀναθεώρησι τοῦ Τυπικοῦ, ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς ἄλλης ἀπόψεως καὶ καθώρισε ὅπως λέγεται τὸ «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν» καὶ κατὰ τὸν ἔσπερινὸ τοῦ Σαββάτου, «τῆ στάθμη τῆς ἀναλογίας καὶ ἀκριβείας ἀκολουθήσασα, ἥτις τηρεῖται καὶ ἐν πάσαις ταῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς» (βλ. σχετικὴ παράγραφος τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς εἰς τὸ «Τυπικὸν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας» Γ. Βιολάκη, ἐκδοσις Μ. Σαλιβέρου, ἐν Ἀθήναις 1921, σελ. γ'). Τοῦτο δὲ ἐνέκρινε συνοδικῶς καὶ ὁ Πατριάρχης Διονύσιος ὁ Ε' (1888). Αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς ἀκολουθεῖ καὶ τὸ Τυπικὸν αὐτὸ στὴν «Περὶ τῆς ἀπολύσεως ἐν γένει» παράγραφος τοῦ γιὰ τὰς Κυριακάς (Κεφ. 16, σελ. 13—14) καὶ στὸν ἔσπερινὸ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου (σελ. 365). Ἀπὸ τὰ νεώτερα λειτουργικὰ βιβλία, ἄλλα μὲν δὲν λαμβάνουσι θέσι γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ, ἄλλα δὲ τάσσονται ἢ μὲ τὴν μὲν ἢ μὲ τὴν δὲ ἄποψι.

Θεωρητικὰ ὑπεστήριξε τὴν ἄποψι τοῦ Τυπικοῦ τοῦ Κωνσταντινίου ὁ μακαριστὸς οἰκονόμος καὶ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος Σκιαθοῦ Γεώργιος Ρήγγας στὸ βιβλίον του «Ζητήματα Τυπικοῦ», Ἀθῆναι 1954, σελ. 16—17. Κυρίως ἐπικαλεῖται τὰ Τυπικὰ τοῦ Ἁγίου Ὅρους καὶ ἱστορικοὺς καὶ συναισθηματικοὺς λόγους, ὑποστηρίζοντας ὅτι δὲν πρέπει στὴν περίπτωσι μας νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ ἀναλογία τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἀλλὰ ἡ ἱστορικὴ ἀκρίβεια, ὅτι δηλαδὴ ὁ Κύριος ἀνεστήθη τὸ μεσονύκτιον. Θὰ ἐζημιώνετο δὲ πολὺ καὶ θὰ ἔχανε τὸ νόημά της, κατὰ τὰ γραφόμενά του, ἡ ἀκολουθία τῆς ἀναστάσεως ἂν πρὸ αὐτῆς ἐλέγετο τὸ «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν» κατὰ τὸ ἔσπερινὸ τοῦ Πάσχα. Ἔτσι δέχεται ὅτι τὸ «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν» πρέπει νὰ λέγεται μόνον ἀπὸ τὴν ἀπόλυσι

τοῦ μεσονυκτικοῦ τῶν Κυριακῶν καὶ ἐξῆς. Τὴν ἀρχὴ ὅμως αὐτὴ δὲν ἐφαρμόζει καὶ κατὰ τὴν ἀκολουθία τῆς παννυχίδος τοῦ Πάσχα, κατὰ τὴν ἀπόλυσι τοῦ μεσονυκτικοῦ τῆς ὁποίας θεωρεῖ καὶ πάλι ἀνάρμοστο τὸ «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν». Ἄλλ' ἀσχέτως πρὸς τὸ ἀσθενὲς αὐτὸ σημεῖο, ἡ ὅλη ἀναστάσιμος ὑφ' ἧς ἀκολουθίας τῶν ἐσπερινῶν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου καὶ τῶν Σαββάτων τῆς Παρακλητικῆς ἐπιβάλλει, τρόπον τινά, ὡς ὀρθότερα τὴν ἀπόλυσι μὲ τὸ ἀναστάσιμο χαρακτηριστικὸ. «Ὅταν δηλαδὴ ψάλλωμε στὰ στιχηρὰ τοῦ ἐσπερινοῦ τοῦ Πάσχα «Ὁ δεῖξας ἐν τῷ κόσμῳ τὴν ἀνάστασιν», «τῷ ἀναστάντι ἐκ νεκρῶν», «δοξάζοντες αὐτοῦ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν», «καὶ τῇ ἀναστάσει σου ἐκ φοροῶς ἐλυτρώθημεν» καὶ «δόξα τῇ ἀναστάσει σου», στὸ δοξαστικὸ «καὶ εἰς ὃ ἦν πάλιν ἐπανελθὼν διὰ τῆς ἀναστάσεως», ἀντὶ τοῦ ἀλληλουαρίου τὸ «Ἀνάστα ὁ Θεὸς, ὡς κοινωνικὸ τὸ «Ἐξηγήθη ὡς ὁ ὑπῶν ὁ Κύριος καὶ ἀνέστη σὺ ζῶν ἡμᾶς» καὶ ὅταν διαβάζεται τὸ εὐαγγέλιο «Ὁψὲ Σαββάτων...» ποὺ ἀφηγεῖται τὴν ἀνάστασι, τί θὰ ἦταν ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἐμπόδιζε τὸ «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν» κατὰ τὴν ἀπόλυσι; Ἡ πῶς ἀπὸ τίς ἀκολουθίας τοῦ ἐσπερινοῦ τῶν Σαββάτων θὰ ἦταν ἀπόβλητο τὸ ἀναστάσιμο χαρακτηριστικὸ τῆς ἀπολύσεως ὅταν ψάλλεται στὰ στιχηρὰ τὸ «καὶ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν», «ἵνα τῷ κόσμῳ δωρήσῃ τὴν ἀνάστασιν», «καὶ ἀναστάντα ἐν δόξῃ», στὰ ἀπόστιχα «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν», «ἀνέστη ὁ Κύριος» καὶ «ἀνέστης τριήμερος Σωτὴρ... δόξα τῇ ἀναστάσει σου Χριστὲ» στὸ ἀπολυτίκιό τοῦ α' ἤχου, «καὶ ἀνέστη ἐκ νεκρῶν», «προσκυνοῦμεν αὐτοῦ τὴν τριήμερον ἔγερσιν», «Χριστοῦ τὴν ἀνάστασιν», «ἀνέστη ὡς παντοδύναμος», «ἐν δὲ τῇ ἐγέρσει σου», «καὶ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν» στὰ στιχηρὰ καὶ ἄλλα παρόμοια στὰ ἀπόστιχα τοῦ β' ἤχου καὶ στοὺς ἐσπερινοὺς τῶν ἄλλων ἤχων;

Ἡ ὅλη ἀκολουθία τοῦ Πάσχα, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸν ἀναστάσιμο ἐσπερινὸ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, καὶ τῶν Κυριακῶν, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸν ἐπίσης ἀναστάσιμο ἐσπερινὸ τῶν Σαββάτων, εἶναι χαρακτηριστικὴ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖο ἀντελαμβάνετο τὰς περιόδους αὐτὰς ἡ ἐκκλησία. Ὡς ἓνα ἐνιαῖο σύνολο, κατὰ τὸ ὁποῖο ἐδοξολογεῖτο ὁ ἀναστάς Κύριος καὶ εἶχε ἔντονο πασχάλιο χαρακτῆρα. Κατὰ τὰ ἀναγνώσματα τοῦ ἐσπερινοῦ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου οἱ ἱερεῖς ἄλλασαν τὴν ἐνδυτὴ τῆς ἀγίας τραπέζης καὶ τὰ ἰδικὰ τῶν πένθιμα ἄμφια καὶ φοροῦσαν λευκὰ καὶ ἀπηγορεύετο ἡ γονυκλισία ἀπὸ τότε ὡς τὴν Πεντηκοστὴ, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν ἐσπερινὸ τοῦ Σαββάτου ὡς τὴν ἀπόλυσι τῆς Θ' ὥρας τῆς Κυριακῆς. Ἡ ἀκολουθία τῆς ἀναστάσεως εἶπαμε ἀπὸ προηγούμενες ἀπαντήσεις (βλ. τίς ὑπ' ἀριθμ. 86 καὶ 88) ὅτι δὲν εἶχε τὴν μορφή ποὺ ἔχει σήμερα, δὲν ἦταν δηλαδὴ «ἡ ἀνάστασις» ἡ σημερινή, ἀλλ' ἀπλῶς μιὰ πολὺ λίγο ἰδιόρρυθμη ἔναρξι τῆς ἀκολουθί-

ας τοῦ ὄρθρου. Ὅταν αὐτὴ σὲ μεταγενεστέρους χρόνους ἐξήρθη καὶ ἔλαβε τὴν μορφήν μιᾶς πραγματικῆς σχεδὸν ἀναπαραστάσεως τοῦ γεγονότος αὐτοῦ—τοῦ ὁποίου οὔτε τὴν ὥρα οὔτε τὸν τρόπο μᾶς διέσωσαν τὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια — ἄρχισαν λεπτολογοῦντες νὰ ἀναζητοῦν ἂν ἔπρεπε ἢ ὄχι νὰ λέγεται πρὶν ἀπὸ αὐτὴν τὸ «Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν» στὴν ἀπόλυσι τοῦ ἑσπερινοῦ, πού ἀρχικὰ ἀποτελοῦσε ἓνα ἐνιαῖο καὶ ἀδιάσπαστο τμήμα τῆς ὅλης πασχαλινῆς παννυχίδος.

Εὐτυχῶς πού δὲν εἶχε καὶ συνέχεια ἢ συζήτησις, γιὰ τὴν θὰ μπορούσε νὰ ἐπεκταθῆ καὶ στὶς ἄλλες δεσποτικὲς ἑορτὲς. Πῶς ἐπὶ παραδείγματι νὰ λέγεται τὸ «Ὁ ἐν σπηλαίῳ γεννηθεὶς...» ἢ «Ὁ ἐν Ἰορδάνῃ ὑπὸ Ἰωάννου βαπτισθεὶς...» κατὰ τὸν ἑσπερινὸ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων κλπ., ἐνῶ ἀκόμη ὁ Κύριος δὲν εἶχε ἀντιστοίχως ἀκόμη γεννηθῆ ἢ βαπτισθῆ; Ὁ ἑσπερινὸς τοῦ Πάσχα καὶ τῶν Κυριακῶν εἶναι τόσο ἀναστασιμὸς, ὅσο εἶναι τὸ μεσονυκτικὸ, ὁ ὄρθρος καὶ οἱ ἄλλες ἀκολουθίαι τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, ὅπως καὶ οἱ ἑσπερινοὶ τῶν Χριστουγέννων, τῶν Θεοφανείων καὶ τῶν ἄλλων δεσποτικῶν ἑορτῶν εἶναι ἐξ Ἰσοῦ ἑορταστικοὶ, ὅπως καὶ οἱ λοιπὲς ἀκολουθίαι τῶν ἑορτῶν αὐτῶν. Δίκαια λοιπὸν καὶ οἱ ἑσπερινοὶ τῶν πρέπει νὰ κατακλείωνται καὶ μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ἀγομένης ἑορτῆς, εἴτε Πάσχα εἶναι αὐτὴ εἶτε οἰαδῆποτε ἄλλη δεσποτικὴ ἑορτὴ.

Φ.

Μητροπολίτου Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

“ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ,”

Εἰς τόμους πέντε σελ. 2124

Ἦτοι λόγοι ἑορταστικοί, περιστατικοὶ κ.λ.π., Ἄρθρα, Μελέται, τοῦ σοφοῦ καὶ ἀειμνήστου Ἱεράρχου.

Διατίθενται διὰ τοὺς αἰδεσιμωτάτους ἱερεῖς, κληρικοὺς, καὶ θεολόγους, πρὸς ἐμπλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης των, ἀντὶ δραχμῶν 200 ἐπὶ τρίμηνον, ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

Πληροφορίαι : Γράψατε εἰς «ΕΦΗΜΕΡΙΟΝ»

Ἐκ τῆς ἐφημεριᾶς τοῦ Συναξάρι τοῦ 1821

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Βουλευτῆς

«...παρευρέθη εἰς Γενικὰς ἐκστρατείας...
ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ...ΔΡΑΜΑΛΗ...ΑΘΗΝΩΝ...».

Εἰς τὸν «Ἐφημέριον» τοῦ ἔτους 1954 καὶ εἰς τὸ φύλλον τοῦ Σεπτεμβρίου ἐδημοσιεύθησαν ἀρκετὰ ἀνέκδοτα ἔγγραφα, ἀφορῶντα τὴν κατὰ τὰ ἔτη τῆς Ἑλλησπείρου Ἐπαναστάσεως πολυμερῆ δρᾶσιν τοῦ ἱερέως ΠΑΠΑ—ΘΑΝΑΣΗ ΠΑΠΑ—ΜΙΧΑΛΟ—ΠΟΥΛΟΥ, ἐφημερίου τοῦ χωρίου ΒΛΑΧΟΡΡΑΠΤΗ—Γόρτυνος καὶ Βουλευτοῦ, ἐκλεγομένου ὑπὸ τεσσαράκοντα καὶ πλέον Κοινοτήτων τῆς περιφερείας Λιοδώρας—Καρυταίνης. Τὰ δημοσιευθέντα, καὶ εἰς ἀνάπτυον κυκλοφορήσαντα, ἦσαν κυρίως ἐπιστολαὶ διαφόρων τοπικῶν ἀρχηγῶν (Θεοδώρου Κολοκοτρῶνη, Πλαπούτα, Δεληγιάννη, Δημητρίου κ.ἄ.), περὶ στρατολογίας ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου, συλλογῆς εἰσφορῶν τῶν Κοινοτήτων ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, συγκεντρώσεως πολεμοφοδίων, ἢ καὶ ἀγορᾶς τοιούτων, ἀποστολῆς χρημάτων καὶ ἄλλων ὑπὸ τῶν ἐφημερίων, συγκομιδῆς «τῶν τριτοδεκάτων» τῶν χωρίων, ἀποθηκεύσεως αὐτῶν, εἰδοποιήσεως Προκρίτων πρὸς στρατολογίαν, συμφιλίωσεως τῶν ἐριζόντων «καπεταναίων», σπουδῆς εἰς τὰς μάχας τῶν στρατολογηθέντων, ἐνισχύσεως πολεμούντων, εἰσφορᾶς τοῦ ἐφημερίου δέκα καὶ ἑπτὰ χιλιάδων (ἀριθμ. 17.000) γροσίων, διὰ τὰς ἀνάγκας «τῆς φιλτάτης Πατρίδος», καὶ ἄλλων σχετικῶν ζητημάτων.

Πρὸς δικαίαν βαθμολογίαν τοῦ ἀγωνιστοῦ ἐφημερίου, ὑπεβλήθησαν ὑπ' αὐτοῦ, εἰς τὰς πρὸ τοῦ 1846 ἔτους Ἐπιτροπὰς τὰ πρωτότυπα τῶν ὄπλων ἀρκετῶν πιστοποιητικῶν, καὶ ἄλλα σχετικῶν, τῶν ἀγῶνων καὶ θυσιῶν. Ἀλλ' ἀπωλέσθησαν τὰ ὑποβληθέντα πάντα, κατὰ τὴν ἐγγραφὴν ὁμολογίαν τοῦ ὑποβαλόντος ἀγωνιστοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ κληρονόμου αὐτοῦ.

Εἰς τὴν δευτέραν αἴτησιν ὑπεβλήθησαν τὰ δευτερευούσης σημασίας ἔγγραφα, τὰ καὶ διασωθέντα, ἦτοι τὰ ἐπόμενα. Εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον, ἔγγραφα ἐκλογῆς τοῦ ἐφημερίου, διὰ τὰς μερικὰς καὶ γενικὰς Συνελεύσεις τῆς Γερουσίας καὶ τῶν Βουλῶν, ὑπὸ τῶν χωρίων τῆς Λιοδώρας, ἐκλογικῆς περιφερείας τῆς Γόρτυνος. Εἶναι ἀξιόλογα διότι δι' αὐτῶν μαθηθῆναι τὰς τότε ὑφισταμένης Κοινοῦτητος, τοὺς συμβούλους, τὰ ὀνόματα πλείστων ἀγωνιστῶν, τὸ σύστημα τῆς Διοικήσεως καὶ ἐκλογῆς τῶν ἀντι-

προσώπων, και την πρωτεύουσαν θέσιν τῶν κληρικῶν εἰς τὴν Διοίκησιν τῶν Κοινοτήτων.

Προσέτι και τὴν ἀκώλυτον ἐκλογὴν αὐτῶν ὡς Πληρεξουσίαν εἰς τὴν Πελοποννησιακὴν Γερουσίαν, και τὰς διαφόρους Ἐθνοσυνελεύσεις, πρὸς προαγωγὴν τῶν τοπικῶν και τῶν γενικῶν Ἐθνικῶν ζητημάτων.

Ἔχουν, κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν, ὡς ἀκολούθως :

1ον

Διὰ τοῦ ἐπομένου ἐγγράφου προσκαλεῖται, ὑπὸ τῆς ἐν ἀγίῳ Βλασίῳ (=χωρίον τῆς ἐπαρχίας Γορτυνίας) εὐρισκομένης τριμελοῦς ἐπὶ τῶν ἐράνων Ἐπιτροπῆς, ὅπως ὁ «Αἰδεσιμώτατος Παπα—Ἀθανάσιος ὡς φιλογενῆς», ἐξοικονομήσῃ και ἀποστείλῃ, ἐν ὀνόματι «τῆς Πατρίδος», τριακόσια (ἀριθ. 300) γρόσια, και θέλει λάβῃ τὴν σχετικὴν ὁμολογίαν «μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπολιτζᾶς».

«Αἰδεσιμώτατε Παπα—κύρ Ἀθανάσιε,

Σὲ εἰδοποιοῦμεν, ὅτι ἀφ' ἧς ὥρας ἐκινήθη αὐτὸς ὁ ὑπὲρ πίστεως και πατρίδος ἐνδοξος ἀγών, πόσα ἔξοδα ἠκολούθησαν διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκαίων, θὰ ἔγινε γνωστὸν εἰς ὅλους τοὺς φιλογενεῖς ἀδελφούς, διὰ τὸ ὁποῖον ἔργον και ἕκαστος ἔδειξε τὴν φιλοτιμίαν του καθὼς και προλαβόντως ἡ Πατρὶς μὲ κοινὸν ἔρανον ὑπεχρέωσε τὸ κάθε κοινὸν και ἐξοικονομήθησαν μέχρι τῆς ὥρας τὰ ἀναγκαῖα τοῦ στρατοπέδου, ὡσὰν τσαρούχια, λουφέδες (=φιλοδώρημα, μισθός) στρατιωτῶν, ἱατρικὰ λαβωμένων, και ἄλλα ἀναγκαῖα.

Ἄλλ' ἐπειδὴ και ἤδη ἔλαβε χρεῖαν ἡ Πατρὶς γροσίων διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκαίων, και μάλιστα διὰ μερικὰ γρόσια ὄντα δάνεια παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου Πρίγκηπος ἄτινα και κατ' αὐτὰς ἐλθούσης τῆς διορίας θέλει δοθῶν, διὰ τοῦτο, και δι' αὐτὰ τὰ ἀνωτέρω, προσκαλεῖ ἡ ἰδίᾳ Πατρὶς μὲ τὴν φωνὴν της τοὺς ὑποχρέους ἰδιαιτέρως· διὰ τοῦτο ὑποχρεοῦται και ἡ αἰδεσιμότης σου μὲ γρόσια τριακόσια (ἀριθ. 300), νὰ τὰ οἰκονομήσῃς και χωρὶς προφασιολογίας νὰ τὰ στείλῃς διὰ τὰ ὁποῖα και θέλει σοῦ δοθῆῖ κοινῇ ὁμολογία νὰ τὰ λάβῃς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπολιτζᾶς ἀζημιώτως, στοχάσου ὅμως πόσον θέλει τιμηθῆῖ ἀπὸ τὴν Πατρίδα, ἕνας φιλογενῆς ὅταν κάμῃ τὸ χρέος του ὡς ἀνωτέρω.

Τὰ γρόσια αὐτὰ εἶναι νὰ δωθοῦν χωρὶς ἄλλο καὶ σὲ παρακαλεῖ ἡ Πατρίς νὰ οἰκονομηθοῦν χωρὶς ἄλλο.

Τῆς 9ῆς Σεπτεμβρίου 1821 Ἀγιοβλάσιος

Κανέλλος Δεληγιάννης
Σπήλιος Γούλας
Δημητράκης Παπαγιαννόπουλος».

Ἔξωθεν τῆς ἐπιστολῆς.

«Τῷ Αἰδεσιμωτάτῳ
Πατᾶ κὺρ Ἀθανασίῳ
Εἰς Βλαχοράφη».

Ἄς σημειωθῆ ὅτι εἰς τὸ ἄνω χωρίον κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1821 συνήφθη μάχη μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων τῆς Τριπόλεως, διαρκέσασα ἐπὶ τετράωρον περίου, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ὑποχώρησιν τῶν δευτέρων. Εἰς τὴν μάχην ἔλαβον μέρος καὶ οἱ, Σπανὸς Ἰωάννης ἐκ Βερσιτζίου, Παπούλιας Παναγιώτης ἐκ Βραχνίου, Πανουτσόπουλος ἢ Καϊκτζῆς Ἀθανάσιος καὶ Δημόπουλος Θεόδωρος ἐκ Σοποτοῦ, πληγωθεὶς εἰς τὸν μαστὸν καὶ τὸ στῆθος.

2ον

Τὸ ἐπόμενον εἶναι ἔγγραφον τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, καὶ ἄδεια ἐλευθέρας κυκλοφορίας, «δι' ὑπόθεσιν τῆς Πατρίδος» «τοῦ ἐνόπλου ἱερέως» Παπαθανάση, εἰς χωρία τῆς περιφερείας τῆς Λιοδώρας.

Ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία.

Ὁ ἐπιφέρων τὸ παρὸν Αἰδεσ. ἱερεὺς ἀπέρχεται ἔνοπλος μεθ' ἐνὸς ἀνθρώπου του εἰς Λιοδώραν διὰ δημοσίαν ὑπόθεσιν τῆς Πατρίδος.

Ὅθεν διορίζονται οἱ καθ' ὁδὸν πολιτικοὶ καὶ πολεμικοὶ ἀρχηγοὶ καὶ ἀπλῶς στρατιῶται νὰ μὴν τὸν ἐνοχλήσουν διόλου.

Τῆς 26ῆς Ἰουλίου 1822. Τρίπολις :

Ἀσημάκης Φωτῆλας ἀντιπρόεδρος».

Ἔξωθεν.

Ἄζατουνα

Ζέρβου

Ἄσπρα Σπήτια

Μπέλεσι

καὶ ἕως Ἀτζιχόλου».

Ἡ ἐκλογικὴ περιφέρεια τῆς Λιοδώρας, διὰ τῶν ἐν Παλούμπα συνελθόντων (22α Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1822) ἀντιπροσώπων τῶν

χωρίων τῆς, ἐκλέγει «τέσσαρας Ὑποεφόρους Πληρεξουσίους, ὑποτασσομένους εἰς τοὺς Γενικοὺς Ἐφόρους τῆς ἐπαρχίας διὰ διάστημα ἕξ μηνῶν».

Πρῶτος φέρεται ὁ Παπα—Ἀθανάσιος.

«Ἡμεῖς οἱ υπογεγραμμένοι τῶν κάτωθι ὀνοματιζομένων χωρίων τῆς Λιοδώρας, διὰ τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ κατὰ τὴν πληρεξουσιότητα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου μας συνελθόντες εἰς ἓν καὶ κρίνοντες ἀπεφασίσαμεν ὑπογράφοντες τὸ παρὸν μας εὐχαρίστως καὶ ἀβιάστως φανερόντες τὴν κοινὴν γνώμην καὶ θέλησιν, δηλαδὴ μὲ τὸ νὰ μένωμεν ἀπροστάτευτοι καὶ σχεδὸν ἀνήδσει, διὰ νὰ ἔχωμεν τὸ κάθε χωρίον προστασίαν, καὶ φωνὴν εἰς τὸ νὰ παρασταίνωσι τὰ δίκαιά μας ὅπου ἢ χρεῖα τὸ καλέση παρομοίως καὶ διὰ κάθε διαφορὰν ὅπου μετὰξὺ τῶν κατοίκων μας ἤθελε τύχη καὶ διὰ κάθε δόσιμον ἢ ἄλλο τι ὅπου οἱ γενικοὶ ἔφοροι τῆς ἐπαρχίας ἤθελε ζητήσωσιν, καὶ καθολικὰ γράφοντες διὰ ὅλας τὰς κοινὰς ὑποθέσεις μας, ἀπεφασίσαμεν ὁμογνώμονως καὶ συμφώνως, καὶ διὰ τὸ κοινὸν ὅλων τῶν κάτωθεν χωρίων γενικῶς ἀπεφασίσαμεν ὑποεφόρους πληρεξουσίους τὸν Αἰδεσιμώτατον Παπᾶ κύρ Ἀθανάσιον Παπα-Μιχαλόπουλον, τὸν κύριον Γεώργιον Γιοτόπουλον, τὸν κύριον Κωνσταντῆ Μιχαλακόπουλον, καὶ Γεωργάκην Μητρόπουλον, εἰς τοὺς ὁποίους αὐτοὺς ἐδώσαμεν καθὼς εἴπωμεν τὴν πληρεξουσιότητα νὰ καθιστοῦν εἰς τὰ χωρία μας, νὰ διαμοιράζουσι ἀναλόγως τὸ δόσιμον ὁποῦ διὰ τὸ μέρος τῶν χωρίων μας, ἤθελε τοὺς δώσωσιν νομίμως οἱ Γενικοὶ Ἐφοροὶ τῆς ἐπαρχίας ὁμοίως καὶ κάθε τί ὁποῦ ἤθελε ζητήσωσιν καθὼς νὰ κρίνωσιν ὅλας τὰς διαφορὰς μας μὲ καθαρότητα καὶ εὐσυνειδήτως. Τοὺς αὐτοὺς ὑποεφόρους τοὺς νομίζομεν ὑποτασσομένους εἰς τοὺς Γενικοὺς Ἐφόρους τῆς ἐπαρχίας μας, καὶ νὰ δουλεύωσι τὴν Πατρίδα μας, εἰς διάστημα ἕξ μηνῶν· διὸ καὶ ὑπεγράψαμεν τὸ παρὸν βεβαιωμένον ἰδιοχείρως μας καὶ ἐδόθη εἰς χεῖρας των πρὸς βεβαίωσιν τῆς θελήσεώς μας.

Παλούμπα τῆ 20ῆ Ἰουνίου 1822.

Βλαχόραυτη.

νηκολας κολοτουρος
κιριαζις ἀλεξοπουλος
αντριανος γαλανοπουλος
αναγνωστις ρουμπανης

Ζουλασαρακίνη

γχανης σιαλαπατας

πολητζας κολιοπουλος
πληρεξούσιοι ὄλου τοῦ χορίου

Ἐ γ κ λ έ ν ο β α

παναγηροτακης σαβοπουλος
γηοργης τζολτη
πληρεξουσιοι του χοριου

Ἄ τ ζ ί χ ο λ ο ς

ΠΑΠΑ—ΘΕΩΔΩΡΙΣ πληρεξουσιως τοῦ χωριοῦ μου.
παναγιωτις λαλος

Ζ έ ρ ζ ο β α

Νικολης Μουτζούρη
γιανικος
πληρεξούσιοι ὄλου τοῦ χωρίου.

Σ τ ρ ο ύ ζ α ι ς.

διμος
γηανης φρονιμος
γιοργιοσ μπουρκοληωσ
πληρεξουσιοι τοῦ χοριου

Μ ά ρ κ ο υ

γιανος μιμικος
πληρεξούσιος τοῦ χωρίου

Τ ρ ο ύ π α ι ς

Θοδορις παπα—βέργος, βλάσειος κουτζοπουλος
πληρεξούσιοι ὄλων τον χωριών

Ν τ ρ ε σ τ ε ν ά

παναγιωτης ΙΕΡΕΥΣ
Νικόλαος ΙΕΡΕΥΣ
γηανης άναστοπουλος

Τ ο υ ρ ν ε ρ α ύ τ η

γιοργακις θανασοπουλος
γιορκακις βασηλοπουλος
ληας φουσκουνης
πληρεξουσιοι τοῦ χορηοῦ.

Μ π ο ύ ρ ζ ι

παναγος μπετζοτοπουλος
άντρέας σταματοπουλος
πληρεξούσιοι του χωριου

Ἄ ν α ζ ή ρ ι

Π α λ ο ύ μ π α

παρασκεβας πλαπουτας

Κ α κ ο υ ρ α ἴ ο ι

Χρηστοπουλος
κοσταντης μιχαλοπουλος
πληρεξουση του χορηου

Β λ ά χ ο ι Λ α γ ά φ τ η.

Π α π α δ ι ά.

δημακισ
γιοργακισ κουτρος
πληρεξουση του χορηου

Κ α λ ύ β ι α

‘Α γ ι ά ν η κ α ι ‘Α ν ε μ ο δ ο ύ ρ ι.

νικολης καφαντζης
Σαλαμαντρονης
μιχαλακισ μιχαλακοπουλος
πληρεξούσιοι του χορηού

Ζ ο υ λ α ν τ ι κ α

αναγνωστοις ... αστοπουλος
χρονις καλπακος
αυγερις τοπιτζης
πληρεξουσι του χοριου

Τ ζ ο ύ κ α

αντρεας
δημητριος
παναγηοτησ
πληρεξούσιοι του χωρίου

Τ ο υ ρ κ ό ψ α ρ ι

γιανης ἀναστασοπουλος
μητρος ζαφηροπουλος
γιανης ἀργιροπουλος
πληρεξουσιοι του χορήου

Π υ ρ ι

παναγιότης σαρλας
γεώργιος τζοπελάκης
γιάνης κοντογεώργι
πληρεξούσιοι τοῦ χωρίου

Μ ε ρ κ ί ν ζ α

Μ π έ λ ε σ ι.

κοσταντις ζαριφης
βλασις τζουμησ
λιας τζουμπις
θανασις κολοβος
πληρεξουση του χορηου».

Ἐκλογή (22α Ἰανουαρίου 1823), τῇ προσκλήσει τῆς κεντρικῆς Διοικήσεως καὶ τοῦ ἀρχιστρατήγου Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, ἐξ (6) ἀντιπροσώπων, διὰ τὴν ἐπαρχιακὴν καὶ γενικὴν Συνέλευσιν, ὑπὸ τῆς περιφερείας Λιοδώρας καὶ τινων ἄλλων χωρίων.

«Δηλοποιούμεν ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι κάτοικοι τῶν χωρίων τῆς Λιοδώρας, καθὼς Μπέλεσι, Ἄσπρα Σπήτια, Γούβαις, καὶ Λυκούρεσι, Δελαλή, καὶ Τζιαρέσι, ὅτι ἐπειδὴ καὶ ἐπροσκαλέθημεν παρὰ τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως καὶ παρὰ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, καὶ λοιπῶν ἀρχηγῶν καὶ καπεταναίων, διὰ νὰ παρευρεθῶμεν εἰς τὴν Συνέλευσιν τῆς ἐπαρχίας μας, καθὼς καὶ εἰς τὴν Γενικὴν, τὴν σήμερον οἰκειοθελῶς καὶ ἀβιάστως μὲ καλὴν μας θέλησιν, καὶ γνώμην, διορίζωμεν διὰ ἰδίων μας πρόσωπων, καὶ δίδομεν κάθε πληρεξουσιότητα πρὸς τὸν Αἰδεσιμώτατον Παπᾶ κύρ Ἀθανάσιον Παπα—Μιχαλόπουλον, καὶ κυρίους Γεώργιον Γιοτόπουλον, Φώτιον Νταρόπουλον, Γιάννην Χρηστόπουλον καὶ Ἀνδρέαν Νικολόπουλον, καὶ Κωνσταντὴν Ζαρίφη, εἰς τοὺς ὁποίους δίδωμεν κάθε πληρεξουσιότητα καὶ ἄδειαν διὰ νὰ ὁμιλήσουν καὶ νὰ παραστήσουν τὰ δίκαιά μας μὲ φόβον Θεοῦ καὶ καθαρὰν συνείδησιν, καὶ οὕτω τοὺς ἐδώσαμεν τὸ παρὸν μας ἐνυπόγραφον ἰδιοχείρως, διὰ νὰ ἔχη τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐν παντὶ κριτηρίῳ καὶ τόπῳ, καὶ οὕτως ἀποφαινόμεθα».

Τῆ 22α Ἰανουαρίου 1823. Λιοδώρα.

Ζάτουνα.

— Ζέρβου.

Φώτιος Νταρόπουλος

αναστασις μπουρας

Βραχόραυτη.

ἀναγνωστis Ρουμπανης

νηκολος κολοτουρος

γαλανης κουμανταρος

κυριαζis ἀλεξοπουλος

Ἄτζιχολος.

ΠΑΠΑ—θεωδωρις

πληρεξουσιος τοῦ χωρίου μου

παναγιωτις λαλος

Βραούνη

γηρογάκις μπερδουσης

γεροαυγγερος ;

κοσταντης ασημακοπουλος

Μπουγιάτι

θανάσης μαρκοπουλος

μηχος μαρκοπουλος

θεωδωρις γγιικας

Ζουλαντικὰ

χρονις

αβγερος τοπηζας
αναγνωστης θεοδοροπουλος

Μάρκου

γιανακις παπαγελοπουλος, αναστασις στεργοπουλος
κοσταντης αρβανητης

Στρούζαις.

δημος

γιανης

γηοργης

Ζέζοβα.

νηκολης μουζουρη
γηανηκος δημητρακοπουλος
αντονη μετζος

Τουρκόραυτη.

ληας φλουσκουνης
γιοργακις θανασοπουλος
γιοργακις βασιλοπουλος

Έγλένοβα.

παναγιωτακις σαβοπουλος
γιοργις τζιολατις
νικολας μπαρουτζας

Κόκορα.

κοσταντις τζιακαλοπουλος
πανος πηρηου
αναστασις γηορικις

Παπαδιά.

δημακος
γηοργακις κουτρος
παναγιωτις αβγεροπουλος

Λαγάφτη.

κοσταντις κοντογουνης

γιανακις μανολις
διμητρακις κοντογουνις

Άναζήρι

γηοργακις βρακα
δημιτρις λεβαντη
δημητρις τεμερουκα.

Ζουλασαρακίνη.

γιανος σιαλαπατις
πολιτζας κολιοπουλος
παναγιωτις βασλαπας

Ντρεστενά.

παναγηωτακις

Παλούμπα.

θανασης πλαπουτας
γιανος πετζουνης
γηοργης αργηρόπουλος

Τρούπαις.

αναστασις αραχοβιτις
βλασις κουτζοπουλος
θεοδορις παπαβεργος

Θεκουράνους.

Χριστοδουλος θανασοπουλος
γηοργάκης μιτροπουλος
κοσταμιλαοπελο
δημητρακις δημητρακοπουλος

Ψάρι.

γηανης αναστασοπουλος
αντονης ονης

Λυκούρεσι.

θανασης κομηνος
παναγιοτακης κομηνος
γηροργακης αναστοπουλος

Πέτα.

γηανος σταθοπουλος

Ἄνεμοδούρι:

νικολης καρανζης
παναγος ροζανος

θανασις σαλαματρονης
γεροπολιχρονις

Μπούζι.

δημητρακις κληθερης
παναγος νικολοπουλος

Βλοχκος.

παναγηροτις λαλος
μαθος
γηροργακος κανελοπουλος

Ἄσπρα Σπήτια.

βασιλης νικολοπουλος
δημητρις Ψεφτης
δημος κακουστας

Μερκίντζα.

παναγος χρηστοπουλος
γηροργης τουλας
αντονης αναστασοπουλος

Μπραντίτζα.

δημητρης ληοκαφτος
παναγηροτης τηροκομως
γηανακης κεφαλας

Πυρί.

γηανις γεοργιοπουλος
νηκολος βακρεινος
γηοργης τζοπελακις

Ζαραχασαις;

θανασις παναγηροτοπουλος
δημος νηκολοπουλος

Μπαρδούτζη.

κοσταντης ρουκακας
Μπελέσι.

βλάσις τζουπρας
λαμπρος κολοκουσις

θανασις κολοβος
δημως τζιβρικης
λιας τζουπρες

Τζούκα.

δημητρης Δοῦκακας
γηοργος τζηολα
νικολας ζηνις

Τζιάρεσι καὶ Ντελαλή.

δημητρις σπιλιοπουλος
παντος τριαντοπουλος
γεοργος Τουμπας, σταμης τζεκος

Γούβαις.

γιανακις πλατανιτης
παναγιοτης πλατανιτης

Λυκούρεσι.

κοσταντις σταμος
θοδορις κοτρονας
σταθακος».

Νέα ἐκλογή, (3η Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1823), ἐξ (6) πληρεξουσίων διὰ «κάθε γενικήν ἢ μερικὴν Συνέλευσιν».

«Δηλοποιοῦμεν,

διὰ τοῦ παρόντος οἱ ὑπογεγραμμένοι κάτοικοι τῶν κάτωθεν χωρίων τῆς Λιοδώρας, ὅτι σήμερον διορίζομεν διὰ πληρεξουσίων τῶν χωρίων μας τὸν Παπᾶ κὺρ Ἀθανάσιον—Παπα—Μιχαλόπουλον, τὸν Ἀθανάσιον Πλαπούταν, τὸν Χριστόδουλον—Θανασόπουλον, τὸν Νικόλαον Καφφεντζῆν, τὸν Γιάννην Χριστούλην καὶ τὸν Δημέ..... εἰς τοὺς ὁποίους δίδομεν κάθε πληρεξουσιότητα καὶ ἄδειαν, διὰ νὰ παρειρίσκωνται εἰς κάθε Συνέλευσιν, εἴτε γενικήν, εἴτε μερικὴν, διὰ νὰ ὀμιλοῦν καὶ νὰ παρασταίνουν τὰ δίκαια καὶ συμφέροντα τῆς Πατρίδος μας, εἶναι εἰς χρέος νὰ παρατηροῦν καὶ νὰ διορθῶνουν ὁμοῦ μὲ τὸν πολυτάρχην, μὲ γνώμην τοῦ διορισμένου ἀρχηγοῦ μας, κάθε ὑπόθεσιν ὅπου ἤθελεν ἀκολουθήσῃ εἰς τὰ χωρία μας, εἶναι εἰς χρέος οἱ διορισμένοι πληρεξούσιοι ὁμοῦ μὲ τὸν πολυτάρχην νὰ συνάγουν τὰ ἐθνικὰ ἀπὸ τὰ ἰδιόκτητα εἰς τὰ δέκα ἕνα, καὶ ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ εἰς τὰ δέκα δύο, πέρνοντας ἀποδεικτικὸν καὶ δίδοντες ἀποδεικτικὸν εἰςκάθε χωρίον, διὰ ὅσην δεκαετίαν, ἤθελε παραλάβουν τὴν ὁποίαν νὰ τὴντάλλουν εἰς μαγαζιά μὲ καθαρὸν λογαριασμόν, νὰ βαστοῦν παστρικά κατὰστιχα διὰ αὐτῶν, καὶ νὰ τὰ παραδίδουνεἰς τὴν Διοίκησιν μὲ καθαρὸν λογαριασμόν, καὶ εἰς ὅποιον καιρὸν ἤθελε τοὺς ζητηθῆ ἀπὸ τὰ χωρία λογαριασμοὺς διὰ αὐτὸ νὰ εἶναι εἰς χρέος νὰ δίδουν εἰς τὰ χωρία καθαρὰ κατὰστιχα.

(Συνεχίζεται)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωτοπρεσβύτερος

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλουν εἰς τὸ Τοπικὸν ΤΑΚΕ τῆς περιφέρειας των τὴν τυχὸν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἔτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.

Ἱεροὶ διαλογισμοὶ

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ὁ ἄνθρωπος καλεῖται νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Χριστό. Ἡ κλήση αὐτὴ ἀπευθύνεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριο πρὸς ὅλους γενικὰ τοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς καμμιά ἐξαίρεσι: «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν... ἀκολουθήτω μοι». Ἐὰν ὁ Χριστὸς ὅμως ἦλθε στὸν κόσμον γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, δὲν ἀποκρίνονται ὅλοι στὸ κάλεσμά του. Ὁ καθένας εἶναι ἐλεύθερος νὰ τοῦ πῆ «ναὶ» ἢ «ὄχι». Ἄλλοι κατανεύουν. Ἄλλοι ἀρνοῦνται. Τὸ μυστήριον τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἔχει τὴν ἀπώτερη βᾶσιν του στὴν ἐλεύθερη θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου.

* *

«Στενὴ πύλη» ὀνομάζει ὁ Κύριος αὐτὴ τὴν ἐλεύθερη ἐκλογὴν, μετὰ τὴν ὁποία ἀπλώνεται ἡ «τεθλιμμένη ὁδὸς» τοῦ ἐν Χριστῷ βίου. Γιὰ νὰ διαβοῦμε τὸ κατῶφλι τῆς, πρέπει νὰ εἶμαστε λεπτοί. Ὅπως εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἀκούῃ τὸ κυριακὸν κάλεσμα, δὲν μπορεῖ νὰ τὴν περάσῃ. Γιατὶ ἔχει ἐπάνω του, γύρω του τὴν ἀγάπην πρὸς τὸ ἐγὼ του. Πρέπει νὰ ξεντυθῇ αὐτὴ τὴν ἀγάπην, ἐκλέγοντας τὸν δρόμον τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ σημαίνει ἡ φράσις «ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν», ἡ ὑπόδεξις, πού ἀπαραίτητα πρέπει νὰ ἐφαρμόσουμε, γιὰ νὰ εἰσέλθουμε στὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν. Ὑπάρχουν, ἀλλοίμονο, πολλοὶ πού νομίζουν ὅτι περπατοῦν στὴν στράταν τοῦ Χριστοῦ, κουβαλῶντας μαζί τους τὸν ὄγκον τῆς ἐγωπάθειας. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι ὅτι περπατοῦν στὰ μονοπάτια τοῦ Διαβόλου, γιατί δὲν διάβηκαν τὴν «στενὴν πύλην», πού μόνη βγάζει στὸν δρόμον τοῦ Κυρίου.

* *

«Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε», λέγει τὸ Εὐαγγέλιον. Κι' ὁ ἄββᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβός, στὰ «Ἀποφθέγματα Πατέρων», κάνει τὴν ἐξῆς παρατήρησιν: «Ἀφήσαμε τὸ ἐλαφρὸ φορτίον, δηλαδὴ τὸ νὰ κατηγοροῦμε τὸν ἑαυτό μας, καὶ βαστάμε τὸ βαρὺ, δηλαδὴ τὸ νὰ δικαιώνουμε τὸν ἑαυτό μας». Ἡ ψυχικὴ, λοιπόν, συντριβὴ εἶναι κάτι τὸ ἀδιάκοπα ἀπαραίτητον. Μονάχα ἔτσι δὲν βρίσκει ἕδαφος ἡ δικαιολογία τοῦ ἑαυτοῦ μας κι' ἡ κόρη τῆς, ἡ κατάκρισις τῶν ἄλλων, πού σὰν δυὸ θεριά,

στὸν τόπο τῶν Χερουβὶμ μετὴν πύρινη ρομφαία, μᾶς φράζουν τὴν πόρτα τῆς Ἑδέμ.

* * *

Ὁ ἀληθινὸς κατὰ χάρη γιὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀκίβδηλος χριστιανὸς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν εὐκολία, μετὴν ὁποία κατακρίνει τὸν ἑαυτό του κι' ἀπὸ τὴν ἀγκύλωση τῆς ψυχῆς του μπροστὰ στὴν ἰδέα καὶ τὴν ἐπιθυμία νὰ κατακρίνη τὸν πλησίον του. Γι' αὐτὸ κι' ὁ Παῦλος δὲν ἔννοιωθε καθόλου ὅτι ἔλεγε κάτι τὸ ὑπερβολικόν, ὅταν χαρακτήριζε τὸν ἑαυτό του πρῶτον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Ἡ μετάνοια ἐξαλείφει τὴν ἁμαρτία σὰν ἐνοχή. Ὅποιος ὅμως ἔχει ἀληθινὰ μετανοήσει, πάντα θυμᾶται τὰ φταιξίματά του μετὰ συντριβή. Κι' αὐτὴ ἡ θύμηση εἶναι σὰν ἓνα διάφραγμα μπροστὰ του, ποὺ δὲν τὸν ἀφήνει νὰ δῆ τὰ φταιξίματα τῶν ἄλλων : «Καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παντός», ὅπως ὁμολογεῖ ὁ Δαβὶδ στὸν περίφημο ψαλμὸ τῆς μετανοίας, τὸν πεντηκοστό.

* * *

Πάνω στὸν Σταυρό, ὁ Κύριος ζήτησε ἀπὸ τὸν Πατέρα του νὰ συγχωρήσῃ τοὺς σταυρωτὲς του. Καὶ χρησιμοποίησε ἓνα ἐπιχείρημα : «Οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν». Στὴν πραγματικότητα, οἱ Ἑβραῖοι δὲν ἤξεραν τί ἔκαναν ὅταν καθήλωναν τὸν Κύριο τῆς δόξας στὸ ξύλο. Δὲν τὸν ἔβλεπαν οὔτε σὰν Θεό, οὔτε σὰν Μεσσία, ἀλλὰ σὰν ἓνα πλάνο. Ποιὰ ἐνοχὴ τοὺς καταλογίσθηκε, μονάχα ὁ Θεὸς ὁ ἴδιος γνωρίζει. Τὸ ἐπιχείρημα ὅμως αὐτὸ τῆς ἀνεξικακίας καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ ἰσχύει ἀσφαλῶς καὶ γιὰ πολλοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ποὺ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τοὺς ἀνασταυρώνουν τὸν Κύριο. Ἄν τὸν γνώριζαν καλά, ἂν ἡ εἰκόνα του μέσα στὴ συνείδησή τους ἦταν ἡ πραγματικὴ θὰ συμπεριφέρονταν ἴσως διαφορετικὰ ἀπέναντί του. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας σώζει. Δίνει στοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀληθινὴ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ὑπάρχουν ἀνθρωποὶ ποὺ ζοῦν μακριὰ ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ τὸν ἐχθρεύονται ἢ ἀδιαφοροῦν ἀπέναντί του, γιατί τὸν φαντάζονται ὅπως τοὺς ἔχουν παραχαράξει τὴν εἰκόνα του ὁ Διάβολος κι' ἡ ἄγνοιά τους.

* * *

Ἀπὸ τὸν Χριστὸ μαθαίνουμε ὅτι ἡ ἐπιθυμία κι' ἡ μέσα μας παραδοχὴ τῆς ἁμαρτίας ἰσοδυναμεῖ μετὴν πράξη. Τὸ ἴδιο πρᾶ-

γμα είναι από την άποψη καταλογισμού κι' ένοχής τὸ νὰ θελήσης μέσα σου κάτι τὸ κακὸ μὲ τὸ νὰ τὸ πράξεις. Ἡ ἐπιθυμία μιᾶς γυναίκας εἶναι μοιχεία λέγει ὁ Κύριος καὶ τὸ νὰ κακοχαρακτηρίσης τὸν ἀδελφὸ σου μὲ τὸ στόμα εἶναι ἔγκλημα ποὺ ἐπισύρει τὴν ἔσχατη ποινὴ στὸ θεῖο κριτήριον. Μ' αὐτὴ τὴ βαθειὰ τομὴ ἀξιολογεῖ κι' ἀποτιμᾷ τὴν ἁμαρτία τὸ Εὐαγγέλιον, φθάνοντας ὡς τὴ ρίζα της.

* * *

Τὸ σῶμα εἶναι τὸ δεύτερον συνθετικὸ στοιχεῖο τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Ὁ χριστιανισμὸς δὲν τὸ ὑποτιμᾷ, ἀλλὰ τοῦ ἀποδίδει ὅλη του τὴν ἀντικειμενικὴ ἀξία. Μετὰ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα ἔγινε φθαρτό. Ὑπόκειται στὴ διάλυση, στὸν θάνατον. Ἀλλὰ μέλλει νὰ ἀναστηθῆ, νὰ ντυθῆ τὴν ἀφθαρσία, ὅπως λέγει ὁ Παῦλος. Στὸ μεταξύ, μὲ τὴ χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὄντας οἰκητήριον τῆς ἁγιασμένης ψυχῆς, γίνεται κι' αὐτὸ ἅγιον, ἀληθινὸς ναὸς τοῦ Θεοῦ, πάλιν κατὰ τὸν Παῦλον. Σ' αὐτὴ τὴν ἀλήθεια στηρίζεται κι' ἡ τιμὴ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων, τῶν ὁσίων καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων της.

* * *

Ὁ Τίμιος Πρόδρομος εἶναι τὸ πρότυπον τῆς ταπεινόφρονος στάσεως, ποὺ πρέπει νὰ διακρίνη ὅσους ἐτοιμάζουν τὸν δρόμον τοῦ Χριστοῦ στὶς καρδιὰς τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸ θεῖον κήρυγμα. Ὁ διάκονος τοῦ ἁμβωνος δὲν πρέπει νὰ προβάλλῃ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ τὸν Χριστό. Ὁχι μονάχα δὲν εἰσάγει ὁ ἴδιος τὸν Κύριον στὶς καρδιὰς, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἄξιος οὔτε τὰ σαντάλια τοῦ Λόγου νὰ λύσῃ, τοῦ Λόγου ποὺ μόνος, σὰν παντοδύναμος Θεός, προχωρεῖ καὶ μπαίνει στὴν ἀνθρώπινον καρδιά.

* * *

Ὁ καλὸς Σαμαρείτης τῆς γνωστῆς παραβολῆς δὲν λογάρισε καθόλου τὸ ὅτι ὁ ἐμπεσὼν εἰς τοὺς ληστὰς ἦταν Ἰουδαῖος. Δὲν εἶχε γι' αὐτὸν καμμιά σημασία τὸ μῖσος, ποὺ χώριζε τοὺς δυὸ λαοὺς. Τὸν εἶδε μὲ τὰ μάτια τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ σὰν ἀδελφόν του, τέκνον τοῦ ἴδιου Πατέρα. Νὰ ἀποστρεφώμαστε τὴν ἁμαρτία καὶ τὴν πλάνην. Νὰ ἀγαποῦμε ὅμως τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ τὸν πλανημένο. Αὐτὴ εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κορινθίας

ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΕΙΣ ΠΕΡΑΧΩΡΑΝ ΤΗΣ ΖΟΟΕΤΗΡΙΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΟΥ Ι. ΝΑΟΥ ΠΑΜΜΕΓΙΣΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ

Εἰς ἀτμόσφαιραν θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς ἐξάρσεως ἐωρτάσθη τὴν 7ην καὶ 8ην Νοεμβρίου, ἑορτὴ τῶν Παμμεγίστων Ἁγίων Ταξιαρχῶν, πρωτοβουλία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Παντελεήμονος καὶ μερίμνη τοῦ Δήμου Λουτρακίου - Περαιχώρας ἡ 200ῆ ἐπέτειος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ αὐτόθι φερωνύμου ἱστορικοῦ Ναοῦ. Εἰς τὴν ὄλην ἐπιτυχίαν τοῦ ἑορτασμοῦ συνετέλεσεν ἰδιαιτέρως ἡ Σχολὴ τοῦ Μηχανικοῦ Λουτρακίου, ἡ ὁποία προθύμως παρέσχεν τὴν συμπαραστάσιν τῆς καὶ διέθεσεν τὰ εἰς τὴν διάθεσίν τῆς μέσα διὰ τὴν πληρεστέραν ὀργάνωσιν τῆς ἑορτῆς.

Ἐπίσης ὁ Δήμος Λουτρακίου - Περαιχώρας, διὰ τὴν τιμῆσιν τὴν πρώτην Πρωτεύουσαν τοῦ Δήμου, ἡ ὁποία διετέλεσεν καὶ καθέδρα τῆς ὑπὸ τὸν Ἰωάννην Κωλέττην Κυβερνήσεως (1831 - 1832), ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Νομαρχίας, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τῆς Διοικήσεως τῆς Σχολῆς Μηχανικοῦ, ὡς καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ ἱστορικοῦ Ναοῦ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ἐκπροσωπηθέντος διὰ τοῦ Αἰδουσιμωτάτου Ἐφημερίου Ἱερέως κ. Δημητρίου Γκιώνη, προέβη εἰς τὰς ἐνδεδειγμένας προσπάθειας, καὶ διέθεσεν, ἐγκρίσει τῆς Νομαρχίας, τὴν ἀπαιτουμένην δαπάνην διὰ τὴν ἐπιβλητικωτέραν ὀργάνωσιν τοῦ ἑορτασμοῦ.

Ἡ Περαιχώρα ἀπὸ τῆς παραμονῆς τῆς ἑορτῆς, ἐνεφάνιζεν πανηγυρικὴν ὄψιν. Ὀλόκληρος ἡ ἱστορικὴ κωμόπολις ἔπλεεν εἰς τὴν γαλανόλευκον ἐνῶ πολλαὶ ἀψίδες μὲ ἐπιγραφὰς ὑπὲρ τῆς Περαιχώρας, τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ καὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς 21 Ἀπριλίου εἶχον στηθῆ εἰς τὰ ἐπίκαιρα σημεῖα τῶν πλατειῶν καὶ ὁδῶν τῆς.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 7ης Νοεμβρίου, παρουσία τοῦ Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς Μηχανικοῦ Συνταγματάρχου κ. Δημητρίου Ἀντωνίου, τοῦ Δημάρχου Λουτρακίου - Περαιχώρας κ. Ἀλκ. Γκιώνη, τῶν μελῶν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου κ.λ.π. ἐκπροσώπων τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν, τῶν Σωματείων καὶ πλῆθος κόσμου, ἐψάλλη εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερόν Ναὸν Μέγας Ἐσπερινός, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Παντελεήμονος καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐγένετο λιτάνευσις τῆς Ἁγίας Εἰκόνας τῶν Ταξιαρχῶν καὶ ἀρτοκλασία. Πρὸς τὸ πυκνὸν ἐκκλησιαστικὸν ἐξεφώνησεν ἐπὶ τῆς στηθείσης ὑπὸ τῆς Σχολῆς Μηχανικοῦ εἰδικῆς ἐξέδρας ἐμπνευσμένον κήρυγμα ὁ Σεβασμιώτατος

Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων, μεστών υπό χριστιανικῶν ἐνοιῶν καὶ παραινήσεων, ὡς καὶ σοφῶν πράγματι διδαγμάτων καὶ νουθεσιῶν.

Τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, μετὰ τὴν Ἀρχιερατικὴν Θεῖαν Λειτουργίαν χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Παντελεήμονος καὶ παρουσίᾳ τοῦ Νομαρχοῦντος Διευθυντοῦ κ. Ζώγου, τοῦ Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς Μηχανικοῦ Λουτρακίου Συνταγματάρχου κ. Δ. Ἀντωνίου, τοῦ Διοικητοῦ τῆς Διοικήσεως Χωροφυλακῆς Κορινθίας ἀντισυνταγματάρχου κ. Κ. Θεοδωροπούλου, τοῦ κ. Δημάρχου καὶ τοῦ Δημ. Συμβουλίου Λουτρακίου - Περαχώρας ἐν σώματι, λοιπῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἀρχῶν, Σωματείων καὶ πλήθους προσκυνητῶν ἐψάλη Δοξολογία ἐν ὑπαίθρῳ, εἰς τὸν πρὸ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Παμμ. Ταξιαρχῶν χώρον τῆς Πλατείας, ἐνθα τὸ Ἡρῶν τῶν πεσόντων.

Μετὰ σύντομον, ἀλλὰ ἐπιγραμματικὴν ὁμιλίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Παντελεήμονος, ὁμίλησεν ὁ Δήμαρχος κ. Ἀλκιβιάδης Γκιώνης. Ἀκολούθως ὁμίλησεν ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἐφημερίδος ὁ «Γύπος» κ. Λάμπης Ἀποστολίδης, ἀναφερθεὶς κυρίως εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς ἐπετείου καὶ τονίσας ἰδιαιτέρως τὴν ἀνεκτίμητον συμβολὴν τῆς Ἑλληνορθόδοξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Γένους καὶ τὴν Ἀναγέννησιν τοῦ ἔθνους τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἐπίσης τὰς ὑπὸ τῶν Περαχωριτῶν προσφερθείσας ὑπὲρ πίστεως καὶ Πατρίδος ὑπηρεσίας τόσον κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν καὶ τὸν Ἱερὸν ἀγῶνα τῆς Παλιγγενεσίας, ὅσον καὶ μετὰ ταῦτα κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1821 καὶ μέχρι 25 Μαρτίου 1832, ὅποτε ἡ ἱστορικὴ Περαχώρα διετέλεσε καθέδρα τῆς ὑπὸ τὸν Ἰωάννην Κωλέττην Κυβερνήσεως. Εἶτα ἐψάλη Τρισάγιον ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος πρὸ τοῦ Μνημείου τῶν Πεσόντων καὶ κατετέθησαν στέφανοι ὑπὸ τοῦ κ. Νομάρχου Κορινθίας, τῶν κ.κ. Διοικητῶν Σχολῆς Μηχανικοῦ καὶ Δ/σεως Χωροφυλακῆς Κορινθίας, Δημάρχου, Σχολείων, Προσκόπων, Ἀναπήρων κλπ. Ἐπηκολούθησε παρέλασις τοῦ Γυμνασίου Λουτρακίου, τοῦ Δημ. Σχολείου καὶ Νηπιαγωγείου Περαχώρας, Προσκόπων, Ὁδηγῶν κ.λ.π. καί, μετ' αὐτὴν, ἐγένετο δεξιῶσις τῶν ἐπισήμων, εἰς τὴν αἴθουσαν ἐστιατορίου τοῦ ξενοδοχείου «Ἀλκυονίς».

Ἡ ἑορτὴ ἔκλεισεν μὲ τοὺς ἐθνικοὺς χορούς, τοὺς ὁποίους ἐχόρευσαν ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς Φιλαρμονικῆς μαθηταὶ καὶ μαθήτριά τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Περαχώρας, ἐκπαιδευθέντες ὑπὸ τοῦ δραστηρίου Διευθυντοῦ τοῦ Σχολείου κ. Καραπανάγου καὶ μαθηταὶ καὶ μαθήτριά τοῦ Γυμνασίου Λουτρακίου τῆ διδασκαλίᾳ τοῦ ἐξαίρετου Γυμναστοῦ τοῦ Γυμνασίου κ. Λίττα. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἑορτασμοῦ συνέβαλον ἐπὶ πλεόν

ἡ παρουσία τοῦ Σεβασμιωτάτου κ. Παντελεήμονος μετὰ τοῦ ὑπ' Αὐτοῦ λαμπροφοροῦντος Ἱεροῦ Κλήρου, ἡ παρουσία τιμητικοῦ ἀποσπάσματος τῆς Σχολῆς Μηχανικοῦ Λουτρακίου, ὡς καὶ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν ἑορταστικὴν ταύτην ἐκδήλωσιν τῆς Φιλαρμονικῆς τοῦ Δήμου Λουτρακίου Περαιώρας, ὑπὸ τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Μουσικοσυνθέτου κ. Κίμωνος Μακρῆ.

Τὰ τῆς τάξεως ἐν γένει ἐπέβλεπεν προσωπικῶς ὁ Διοικητὴς τοῦ Ἀστυνομικοῦ Τμήματος Λουτρακίου, Μοίραρχος κ. Ἀνδρέας Χρυσανθόπουλος καὶ τὰ τῆς καλῆς ἐμφανίσεως τῆς Περαιώρας καὶ ἐξυπηρετήσεως τῶν ξένων, ὁ Διοικητὴς τῆς Τουριστικῆς Ἀστυνομίας Ἀνθυπασπιστῆς κ. Βασίλειος Γκουριώτης.

Χαρακτηριστικὸν τῆς μεγάλης ἐπιτυχίας τοῦ ἑορτασμοῦ εἶναι ὅτι πολλοὶ γέροντες Περαιωρῖται, ὡς καὶ γραῖαι κατελήφθησαν νὰ κλαίουσιν ἀπὸ πατριωτικῆν συγκίνησιν. Εἰς τὸν τόπον τῆς ἑορτῆς ἐγκαταλείψας τὴν κλίνην του ὠδηγήθη ἀπὸ τοὺς οἰκείους του τῇ ἐπιμονῇ του καὶ ὁ εὐπαίδευτος καὶ ἐξ ἀρχοντικῆς οἰκογενείας τῆς Περαιώρας ὑπεραιωνόβιος (103 ἐτῶν) Νικόλαος Βαρελᾶς διὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὸν ἑορτασμόν.

Τὸ ἑσπέρας ἐκάησαν πυροτεχνήματα καὶ ἡ Περαιώρα παρουσίαζεν γραφικώτατον θέαμα.

ΤΟ ΜΕΓΑ ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ

Ἐκυκλοφόρησε σὲ καινούργια ἔκδοσις ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἔκδοσις εἶναι προσεγμένη καὶ καλλιτεχνική. Τὸ δέσιμό του εἶναι γερό, ὥστε νὰ μὴ κινδυνεύῃ νὰ καταστραφῇ ἀπὸ τὴν χρῆσιν.

Ἡ τιμὴ του εἶναι 100 δρχ.

Οἱ ναοὶ μας ἢ οἱ ἱερεῖς μας μποροῦν νὰ τὸ παραγγείλουν στὶς Ἱ. Μητροπόλεις ἢ νὰ γράψουν κατ' εὐθεΐαν στὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν (Ἰασιῶν 1 — Ἀθῆναι), στέλλοντας καὶ τὰ ταχυδρομικά, δρχ. 15.

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

22. ΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΔΕΣΜΩΤΑΙ

«Ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ραβδούχους λέγοντες· ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους».

(Πραξ. ιστ', 16—35).

Ἰστέρα ἀπὸ ἓνα ὄραμα τῆς νικτὸς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διακόπτει τὴν περιοδεία του στὴ Μ. Ἀσία κι' ἀφοῦ παρέλαβε μαζί του τὸ Σίλα, ἔρχονται στὴν πλουσία τότε καὶ μεγάλη Μακεδονικὴ πόλι Φιλίππους. Ὁ Σίλας ἦταν γερὸ στέλεχος τῆς πρώτης Ἐκκλησίας κι' ἔλαβε μέρος στὴν Ἀποστολικὴ Σύνοδο ποὺ ἔδογματίσει πὼς ἦθη, ἔθιμα, τελετουργίες, μορφή λατρείας, κι' ὅ,τι συνδέει μὲ τὸν Ἰουδαϊσμὸ πρέπει νὰ θεωρηθοῦν νεκρὰ μπροστὰ στὴ ζωτάνια τῆς νέας ἐν Χριστῷ ζωῆς, ποὺ ζωοποιεῖ τοὺς ψυχικὰ πεθαμένους, συγκροτεῖ τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ σώζει (Πραξ. ιε', 22—29). Τὸ αὐτὸ προκειμένου καὶ περὶ τῆς εἰδωλολατρικῆς ἀκολασίας, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀντικαταστήσῃ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ σωφροσύνη ἔπειτα ἀπὸ τὸ πλούσιό φῶς τοῦ Εὐαγγελίου.

* * *

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δὲν θεωροῦσε σκόπιμο νὰ ξεριζώσῃ ἓνα ἀγριόδενδρο ποὺ μπορούσε νὰ τὸ μπολιάσῃ καὶ νὰ τὸ κάμῃ καρποφόρο γιὰ νὰ μὴ πιάνη κι' ἀχρηστεύῃ καὶ τὸν τόπο. Ἐπολιτεύετο μὲ σοφία καὶ μὲ σύνεσι. Ἐνδιεφέρετο νὰ κερδίσῃ ψυχὰς καὶ νὰ τίς πλησιάσῃ στὸ Χριστό. Στους Φιλίππους οἱ θρησκοὶ συνήθιζαν κάθε Σάββατο νὰ βγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι καὶ νὰ προσεύχονται σ' ἓνα καθιερωμένον τόπο κοντὰ στὸ ποτάμι. Ἦταν τόπος ἀπλῆς προσευχῆς καὶ ὄχι θυσιῶν, καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐξεμεταλλεύθησαν τὴν εὐκαιρία τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν συναξέων. Παρηκολούθουν τοὺς προσευχομένους, ἐκάθηντο δίπλα τους, ὠμιλοῦσαν μὲ φλόγαν καὶ μὲ τέχνη στους ἀπλοῦς αὐτοὺς ἀνθρώπους, ποὺ δὲν εἶχαν πάρεϊ εἶδησι τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου κι' ἔμεναν μὲ τὸ λυχαράκι τῆς καρδιάς. Πρὸ παντὸς ἡ συνάθροισις ἦταν γυναικεία. Δὲν εἶχε σημασία τὸ πρᾶμα, γιὰτὶ ἡ ψυχὴ δὲν ἔχει γένος, εἶναι ψυχὴ ποὺ ὁ Χριστὸς ἦλθε νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὰ πάθη τῆς, καὶ δὲν διέκρινε φύλο. Καὶ οἱ ἄνδρες ἀμαρτάνουν ἢ ἀγιάζονται ὅπως καὶ οἱ γυναῖκες. Ἡ κόλασις καὶ ὁ Παράδεισος εἶναι καὶ γιὰ τὰ δύο φύλα στὴν προτίμησί τους. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐκήρυτταν τὸν Ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν. Τὸ κήρυγμα ἐκεῖνο ἐκέρδισε

τὴν πυρφυροπόλι Λυδία κι' ὅλο τῆς τὸ σπίτι. πού ἐπίστευσε στὸ Χριστό, ἐβαπτίσθη καὶ ἐσώθη. Ἡ Λυδία εἶχε καὶ τὴν τιμὴ νὰ φιλοξενῇ τοὺς Ἀποστόλους. Κι' εἶναι συγκινητικὸ μάλιστα τὸ αἴτημά της: «... εἰ κερίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μέινετε...» (Πράξ. ἰστ', 15).

* *

Ἄλλὰ τὸ δαιμόνιο δὲν κοιμᾶται. Μετὰ τὸ σταυρικὸ θάνατο καὶ τὴν Ἀνάστασι τοῦ Κυρίου, φλέγεται ἀπὸ μῖσος, φθόνο καὶ ποικίλην κακότητα περισσότερο· ἔπεσεν ὅμως ἔξω στοὺς ὑπολογισμοὺς του. Ἔβλεπε ὅτι τὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ πού δὲν ἐθανάτωνε τὴν ἀλήθεια, ἔγινε κοφτερὸ σπαθί εἰδικὰ τροχισμένον καὶ γαλβανισμένον νὰ σκοτώσῃ τὸ εἰδεχθὲς θηρίο τοῦ ψεύδους. Πατέρας τοῦ ψεύδους, μισόθεος καὶ μισάνθρωπος μετῆρχετο κάθε μέσον νὰ πλανᾷ, νὰ μισθοδοτῇ καὶ νὰ κρατῇ στὸ καταθλιπτικὸ του πέλμα τις δυστυχησμένους ψυχές. Περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλην ἐποχὴ ἐκινητοποιήθη κατὰ τις ἡμέρες τῆς δημοσίας δράσεως τοῦ Κυρίου καὶ μετὰ τὸ θρίαμβο τῆς Ἀναστάσεως, ὅταν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀναψε σὰν πυρκαγιὰ παντοῦ καὶ μέσῳ τῶν Ἀποστόλων προσηγγεῦτο ἢ κατάργησι τοῦ κράτους τῆς βασιλείας του. Γι' αὐτὸ κι' ἔφριττε ὁ σατανᾶς ἐνθυμούμενος τὴν κατάρα τοῦ Θεοῦ στὸ κεφάλι του, ὅταν ἐβύθιζε τὸ ἀνθρώπινο γένος στὴ συμφορὰ: «Καὶ αὐτὸς σοῦ τηρήσῃ τὴν κεφαλὴν» (Γενεσ. γ', 15). Ἡ τακτικὴ τοῦ διαβόλου ἦταν κατάλληλη γιὰ ἐκείνους πού ἤθελε τὰ κερδίσῃ, ἢ νὰ κρατήσῃ στὴν ἐξουσία του. Τοὺς Ἰουδαίους, ἐδέσμευε μὲ τοὺς μωσαϊκοὺς τύπους καὶ μιὰ λατρεία πού δὲν ἔσωζε. Τοὺς ἔπειθε νὰ μένουν αἰωνίως οἱ ἁμαρτωλοὶ θρησκοὶ, πού δὲν ἔχουν ἀνάγκη ν' ἀγωνίζονται κατὰ τῶν παθῶν τους. Τῶν εἰδωλολατρῶν ἐθεράπευε τις ἀδυναμίες, μὲ ἐφάμαρτες προσφορές. Κατῶρθανε νὰ μὴ δημιουργῇ ζητήματα συνειδήσεως ὥστε φαινομενικὰ νὰ γαληνεύουν οἱ διδασκόμενοι ἀπὸ τὸ σατανᾶ. Ὁ κίνδυνος δὲν ἦταν μικρὸς γιατί ἡ νέα μέθοδος παραπλανήσεως ἦταν ψυχολογικὴ κι' ἔφερνε στὴ συζήτησι νέον τρόπο σκέψεως καὶ τοποθετήσεως τῶν πραγμάτων στὴ συνείδησι τοῦ κόσμου, ὥστε νὰ δρᾷ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς. Αὐτὴ ἡ ναρκωτικὴ ἔνεσις τοῦ διαβόλου εἶναι ἀποτελεσματικὴ στὶς κωθρὲς ψυχές πού νυστάζουν, γιατί τις φέρνει σὲ κατάστασι τέτοια, ὥστε νὰ νομίζουν πὼς εἶναι εὐτυχεῖς στὴ δυστυχία τους, θρησκοὶ στὴν ἀθεΐα τους, ἐνάρετοι στὴν ἀκόλαστη ζωὴ τους, ἐλεύθεροι στὰ δεσμά τους. Εὐκολώτερα μ' αὐτὰ γίνεται ἀσπαστὴ ἢ ἁμαρτία.

* *

Ἐπειδὴ καὶ στὴν πόλι τοῦ Φιλίππου ἡ φωτιὰ τῆς ἀλήθειας δὲν μπορούσε μὲ τὸ στόμα τῶν Ἀποστόλων νὰ κάψῃ καὶ νὰ με-

ταβάλη σὲ στάχτη τοὺς πύργους τοῦ διαβόλου, αὐτὸς μεταβάλλεται σὲ προφήτη καὶ διαπιστωτῆ τῆς μεγάλης ἀλήθειας, πὼς πράγματι ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας εἶναι δούλοι τοῦ Θεοῦ καὶ μιλοῦν σωστικά στὸν κόσμο. Ὁργανό του εἶχε μιὰ παιδούλα, ὑπηρέτρια κάποιου εἰδωλόατρου κυρίου, τὴν ὁποία καὶ ἐχρησιμοποιοῦσε μὲ τὰ μαντολογήματά της, νὰ συντηρῇ τὴ θρησκεία τῶν εἰδώλων ὡς ἀληθινὴ καὶ νὰ πλουτίζῃ τοὺς ἀθέους ἐκείνους συμφεροντολόγους μὲ τίς γνωστικές της ἀνοησίες, ὅπως γίνεται καὶ σήμερα μὲ τὰ «ἐπιστημονικά» μέντιουμ στὸν εἰκοστὸν αἰῶνα. Τὸ σχέδιο τοῦ διαβόλου σοφώτατο. Γιατὶ ἔσπρωχνε τὸ πλάσματάκι ἐκεῖνο κοντὰ στοὺς Ἀποστόλους γιὰ νὰ φωνάζῃ δυνατὰ: «... Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δούλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλουσιν ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας» (Πράξ. ιστ', 17). Κι' ἦταν σοφώτατο τὸ σχέδιο, γιατί ἀπέβλεπε στὴν ἐξόντωσι τῶν Ἀποστόλων ἀπὸ μέρους τοῦ Ἰουδαϊκοῦ καὶ τοῦ εἰδωλολατρικοῦ ὄχλου. Ἡ ὑπηρεσία τοῦ δαιμονίου, ἔστω κι' ἂν ἔλεγε μιὰ ἀλήθεια, ἦταν ἀρνητικὴ καί, ἐπομένως βλαπτικὴ, γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ Εὐαγγελίου. Δὲν εἶχεν ἀνάγκη ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ νὰ πιστοποιῆται ἀπὸ τὸ σατανᾶ. Εἶναι φῶς κι' ἀκτινοβολεῖ πὺ μοναχὰ οἱ ψυχικὰ τυφλοὶ δὲν τὴν βλέπουν. Ἀλλὰ καὶ τὴν μυστικὴ της σωτηριῶδη δραστηκότητα δὲν τὴν ἐξαρτᾶ ἀπὸ τὴν ὁμολογία τοῦ σατανᾶ, ἀλλ' ἀπὸ τὴ δύναμι τοῦ Θεοῦ. Ἐπειτα ἀξιοπιστότεροι μάρτυρες τῆς θεϊότητος τῶν Ἀποστόλων, τῶν κηρυγμάτων των καὶ τῆς γνησιότητος τῶν θαυματουργιῶν των εἶναι οἱ ἐπὶ τὰ βελτίω ψυχικὰς μεταβολὰς. Ἐξ ἄλλου, ὅπως τονίζει καὶ ὁ Δαυὶδ, τὸ πλεονάζον κακίαν στόμα δὲν εἶναι καὶ κατάλληλο νὰ φθέγγεται τὴν σώζουσαν ἀλήθειαν (μθ', 19) καί, καθὼς γράφει καὶ ὁ Σ. Σειράχ «οὐχ ὥραϊος αἶνος ἐν στόματι ἀμαρτωλοῦ» (ιε', 9). Γιὰ νὰ ἐπιφέρῃ σύγχυσις ὁ σατανᾶς πρῶτον χρησιμοποιοῖ τὸ σῶμα μιᾶς μικρᾶς, καὶ δεῦτερον δὲν ξεσκεπάζει τὸν ἑαυτὸν του· «καταγγέλωσιν ἡμῖν» δηλ. τοῖς Φιλιππησίοις («ὁδὸν σωτηρία»), ὥστε νὰ γίνῃ πιστευτὸν πὼς ἡ κόρη δὲν ἔχει πνεῦμα πύθωνος, ἀλλ' ἀπὸ Θεοῦ προφητεύει. Ὅμως, ἡ διαπίστωσις αὐτῆ ὁπωσδήποτε θὰ εἶχε ὀδυνηρὰς συνεπειὰς καὶ γιὰ τοὺς Ἀποστόλους καὶ γιὰ τὸ κήρυγμά τους. Ἡ συνεχὴς ὄχλησις τῶν Ἀποστόλων, πραγματικὰ βασανιστικὴ, γιατί δὲν μπορούσαν ν' ἀνεχθοῦν συστάσεις ἐκ μέρους τοῦ σατανᾶ στὸν κόσμον πὺ ἦταν γι' αὐτὸν ἓνα ἐξησφαλισμένο γιὰ χρόνια ἐκμεταλλεύσιμον ὕλικόν. Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγνοίας δὲν μποροῦν νὰ ξεχωρίσουν τὴν ἀλήθειαν πὺ σώζει ἀπὸ τὸ ψεῦδος πὺ προσφέρει γιὰ νὰ σκοτώσῃ. Τὸ πνεῦμα τοῦ πύθωνος ὑπεκρίνετο ἐνδιαφέρον ἐνῶ στὴν πραγματικὴν χάσμα μέγα ἐστήρικται μεταξύ αὐτοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων. Τὰ ἐλατήριά του λοιπὸν ἦσαν φανερά, ἔστω κι' ἂν στὸ τέλος δὲν βγῆκε κερδισμένο.

* * *

Ἐπειδὴ δὲν ἔβαλε κανεὶς τὸ σατανᾶ νὰ κάμῃ τὸν «τελάλην» στὴν κοινωνία τῶν Φιλιππῶν, κι' ἐπειδὴ ψυχικὰ ὁ Παῦλος κατεπονεῖτο ἀπὸ τὶς σατανικὲς πανουργίες, «ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπε· παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελεθεῖν ἀπ' αὐτῆς. Καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης» (ιστ', 18). Αὐτὴν τὴν θαυματουργικὴν δύναμι τῆς φυγαδεύσεως τῶν δαιμονίων ἔδωκεν ὁ Χριστὸς στοὺς Ἀποστόλους του, ὅπως εἶπαμε (Ματθ. ι', 8, Μαρκ. ιστ', 17 κ.ά.), πρᾶγμα ποῦ ἐγένετο καὶ ζῶντος τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῆς γῆς (Λουκ. ι', 17). Καὶ ἐάν μὲν τὸ παιδί ἐβασανίζετο, ἐσπάρασσε, ἄφριζε, κατέστρεφεν ἐπιπλα, ὠδηγεῖτο στὴ φωτιά καὶ στὸν γυρεμὸ καὶ ἠπειλεῖτο μὲ αὐτοκαταστροφή, ἡ φυγάδευσις τοῦ δαιμονίου δὲν θά προκαλοῦσε θέμα διωγμοῦ τῶν Ἀποστόλων. Ἄλλ' ὁ διάβολος εἶχε κάλλιστα συνδέσει τὴν ἐξουσία του μὲ τὰ ἄμεσα ὑλικά συμφέροντα τῶν κυρίων τῆς μαντευομένης. Ἄν σήμερα στὸν αἰῶνα τοῦ φωτὸς τὰ ὑλικά συμφέροντα ρυθμίζουσι τὴ θρησκευτικότητα καὶ ἠθικότητα πολλῶν, πόσω μᾶλλον τότε ποῦ ἐβασίλευε στὶς καρδιὰς των τὸ σκότος; Κι' ἔχουμε μάλιστα τὸ προηγούμενον τῶν Γεργεσηνῶν, οἱ ὅποιοι ἔφραζαν τὸ δρόμο τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ ταπεινῆς ἰδιοτέλειαι (Μαρκ. ε', 17 κ.ά.), ἀπὸ τὸ φόβο μήπως τὸ ἠθικὸ καθεστῶς τῆς νομοθεσίας τοῦ Κυρίου, καθεστῶς ἠθικοῦ καθαρμοῦ καὶ πνευματικῆς ζωῆς, μειώσῃ τὰ παράνομα ὑλικά των κέρδη. Καὶ δὲν εἶναι παράδοξο γιὰ τὴν ἱστορίαν ἐπαναλαμβάνεται στὸ πρόσωπο τῶν Ἀποστόλων Παύλου καὶ Σίλα. Ἐκεῖ, μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν δαιμονίων καὶ τὴν εἴσοδον στοὺς χοίρους, ποῦ ἀποτελοῦσαν τὸ παράνομο ἐμπόριο τῶν ἐπιχειρηματιῶν, ἀπαγορεύεται στὸν Ἰησοῦν νὰ πατήσῃ στὸ ἔδαφος τῶν Γεργεσηνῶν. Ἔτσι ὁ σατανᾶς μὲ συμμάχους τοὺς Γεργεσηνοὺς, ἀναστέλλει, ἔστω καὶ πρὸς καιρὸν, τὴν διάπλωσιν τοῦ θείου φωτὸς στὰ σκοτισμένα μυαλὰ τῶν κατοίκων τῆς περιφέρειαι. Κάνει κάτι τέτοια ὁ ἐξαποδίτης κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ, ὅπως γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «... Ἡθελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ ἄπαξ καὶ δίς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς» (Α' Θεσ. β', 18). Καὶ οἱ καρδιὰς δοκιμάζονται καὶ ὁ σατανᾶς αὐταπατάται καὶ ἐξευτελίζεται, γιὰ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ κλείνει καθ' ἑαυτὸ τὴν δύναμι τῆς ὀλοκληρώσεώς του. Καὶ ἐδῶ ὁ ἴδιος ὁ διάβολος ποῦ συνδέει τὴν παρουσίαν του μὲ τὴν παρανομίαν τῆς προσφορᾶς τοῦ ἀπηγορευμένου, ξεσηκώνει τοὺς συμφεροντολόγους, ποῦ μετεχειρίζοντο τὸ δαιμονισμένον πλάσμα ὡς μέσον πλουτισμοῦ, ἐναντίον τῶν Ἀποστόλων, τοὺς ὁποίους ἀπεκάλει δημοσίᾳ «δούλους τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, καταγγέλλοντας ὀδὸν σωτηρίας» (Πράξ. ιστ', 17). Τὸ σχέδιον τοῦ σατανᾶ σοφώ-

τατον : με τις μαντείες του, μέσον τῆς διαβολοπλήκτου, κρατοῦσαν εὐλαβικὴ τὴν ψυχὴ τῶν ἀπίστων στὴ θρησκεία τῶν εἰδώλων, ὡς τάχα ἀληθινῆς, ἀφοῦ παρατηροῦνται καὶ ἀποκαλύψεις τῶν ὄσων ἔγιναν καὶ κρύπτονται ἀπὸ τοὺς ἀνοήτους, πού δὲν καταλαβαίνουν πὼς ὁ σατανᾶς μπορεῖ νὰ λέγῃ τὰ ὅσα ἔγιναν ἢ καὶ γίνονται, ἀγνοεῖ ὅμως τὰ ὅσα θὰ γίνουν : καὶ τοῦτο γιατί εἶναι πεπερασμένον Πνεῦμα ὅπως καὶ οἱ ἀπλοῖ καὶ κοινοὶ θνητοί. Ἐπειτα μ' αὐτὰ τ' ἀποκαλυπτῆριά τους, ἐγδυναν τοὺς ἀφελεῖς καὶ ἐπλούτιζαν τοὺς πονηροὺς γιὰ νὰ συνηγοροῦν ὅλοι τους ὑπὲρ τοῦ παρὰ νόμου καθεστῶτος του. Ὅσοι πλουτίζουν με τὰ σατανικὰ μέσα εἶναι καὶ σκληροὶ καὶ ἀδίστακτοι κακοῦργοι. Εἶναι οἱ τύποι ἐκεῖνοι πού συσσωρεύουν τὸ χρῆμα με τ' ἀθέμιτα μέσα γιὰ ν' ἀποκτήσουν δύναμι καὶ νὰ χρηματοδοτήσουν καὶ πάλιν τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. Γιατί καὶ σήμερα δὲν μπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς πὼς τόσα ἔντυπα, τόσα πολυτελῆ κέντρα ἐπάνω στὴ γῆ ἢ κάτω ἀπ' τὴ γῆ, τόσα μέσα διαφθορᾶς τοῦ χαρακτῆρος πού σαπίζουν τις ψυχές, εἶναι ἀπὸ Θεοῦ. Ὁ ὕλικὸς πλοῦτος πού ἀποκτᾶται διὰ τοῦ σατανᾶ, τὸ σατανᾶ ἐξυπηρετεῖ, ὅπως καὶ στὴν προκειμένη περιπτώσει, καὶ ὄχι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ· τὴν κοιλιά καὶ ὄχι τὴν καρδιά. Ἀπόδειξις : « Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς — δηλ. τῆς ἐχούσης πνεῦμα πύθωνος — ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπίς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἴλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπον· οὗτοι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἐκταράσσουν ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν ἔθνη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὖσι» (Πραξ. ιστ', 19-21).

* * *

Ἄλλὰ πότε ἀνεκάλυψαν οἱ εὐτελεῖς ὑποκριταὶ καὶ συμφεροντολόγοι τῶν Ἀποστόλων τὴν κακὴ ἐπίδρασί τους ἐπάνω στὰ Ῥωμαϊκὰ ἔθνη ; Ὅταν σᾶν (δοῦλοι τοῦ Θεοῦ) ἔδειχναν τὸ σωστὸ δρόμο τῆς σωτηρίας, ἢ ὅταν ἐξεδίωξαν τὸ δαιμόνιο κι' ἐσταμάτησεν νὰ τρέχῃ ἡ πηγὴ τοῦ ἀμέσου, ἀκόπου καὶ ἀνηθίκου πλουτισμοῦ ; Ἀσφαλῶς τότε. Αὐτοὶ καὶ στὸ Χριστὸ θὰ ἐπίστευαν, ἀρκεῖ νὰ ἐπλούτιζαν μέσῳ τοῦ διαβόλου. Δὲν ἐνδιεφέροντο αὐτοὶ γιὰ τὴν ἐκθμελίωσι τοῦ εἰδωλολατρικοῦ καθεστῶτος πού ἀτίμαζε τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ γιὰ τὴν τσέπη τους. Ἐφ' ὅσον ἡ τσέπη τους ἄδειασε καὶ ἦσαν ἠναγκασμένοι με τὸν ἰδρώτα τους νὰ ζήσουν καὶ ὄχι με τὴν ἐκμετάλλευσι τῆς δυστυχοῦς δαιμονισμένης, ἐξηγριώθησαν ἐπικινδύνως κατὰ τῶν Ἀποστόλων, ὡς καταλυτῶν τῶν θρησκευτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἠθῶν καὶ συνηθειῶν. Κι' ἔλεγαν μὲν τὴν ἀλήθεια, ἀλλ' ἦταν πρόφαση μέσα στὴν ἀμαρτία τους.

Φυσικά οί Ἀπόστολοι ἐπιζητοῦσαν νά φέρουν τόν κόσμον στήν ἀληθινή πίστι καί τήν ἀγνότητα τῶν χριστιανικῶν ἡθῶν. Μία ἀληθινή πίστις ἐξεθεμελιώσε τοῦ σατανᾶ τοὺς πύργους. Ὁμως, ἐάν ἄφινεν ὁ Παῦλος τόν δαίμονα τῆς μαντείας στήν ὑπηρέτρια καί ἡ πηγὴ τοῦ παρανόμου καί ἐντιθέου πλουτισμοῦ τῶν κυρίων τῆς ἐξακολουθοῦσε, δὲν θά ἐνδιεφέροντο οἱ ἄπιστοι ὑλισταὶ γιὰ τὴν κατάργησι τῶν ρωμαϊκῶν ἐθίμων, ἀφοῦ δὲν εἶχαν νά χάσουν καί τίποτε. Τώρα ὅμως μεταβάλλονται σὲ φρουροὺς καί ὑπερασπιστάς τοῦ κινδυνεύοντος εἰδωλολατρικοῦ καθεστῶτος : «Καταγγέλλουσιν ἔθνη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ρωμαίους οὔσι». Καί δὲν ἐσταμάτησαν στήν ἐπίσημη καταγγελία πρὸς τὰς Ρωμαϊκὰς ἀρχὰς ὥστε νά τηρηθῇ ὁ νόμος καί ἡ διαδικασία πού ἀρμόζει σ' εὐνομούμενο κράτος, ἀλλ' ἐξεσήκωσαν καί τὸν ὄχλον ἐναντίον τῶν Ἀποστόλων, ὅπως ἔκαμε καί ὁ ἀργυροκόπος Δημήτριος στήν Ἔφεσο ἀπὸ λόγους συμφεροντολογικοὺς (Πραξ. ιθ', 24). Ἀλλ' ἐκεῖνος ἦταν εἰλικρινέστερος τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς μαντευομένης γιατί εἶπε καθαρὰ στοὺς ἐργάτας πὺς ἡ ἐπικράτησις τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ σημαίνει γκρέμισμα καί ἀφανισμό τῶν εἰδώλων μὲ τὰ ὅποια ζοῦσαν (Πραξ. ιθ', 26). Ἐνῶ οἱ ἀναφερόμενοι στὴ σημερινὴ περικοπὴ ψεύδοντο ὅτι τάχα ἐνδιεφέροντο γιὰ τὴ θρησκεία τους καί τὰ ἔθιμά τους καί ὄχι γιὰ τὴ βλάβη τῶν συμφερόντων τους.

* * *

Αὐτὴ ἡ ἐξέγερσις τοῦ ρωμαϊκοῦ ὄχλου κατὰ τῶν Παύλου καί Σίλα, ἐδημιούργησε σάλον μέσα στήν πόλι. Ὁ ὄχλος ὅταν παρασύρεται ἀπὸ τοὺς ἐπιτηδείους δημαγωγούς, δὲν ἔχει τὴ δύναμι νά λογικευθῇ καί νά κρίνῃ ὀρθά. Ἀκούει συνθήματα, ἀσυνάρτητες φρασεολογίας, παρακολουθεῖ ἐξαλλες κινήσεις τῶν δημεγεργῶν του, ἀνεβαίνει τὸ αἷμα στὸ κεφάλι του καί μὲ τὸ «ἐμπρός» μεταβάλλεται σὲ ὀρμητικὸ χεῖμαρρο πού καταστρέφει ὅ,τι καί ὅσα συναντήσῃ στὴ φορὰ του. Ἐπόμενον ἦταν νά παραχθοῦν οἱ στρατηγαὶ τῶν Ρωμαίων (ιστ', 23), καί νά ἐκμανοῦν μέχρι τοῦ σημείου ὥστε νά κακοποιήσουν μέχρις αἵματος τοὺς Ἀποστόλους καί νά διατάξουν τὴ φυλάκισί τους, χωρὶς κἄν νά κάμουν καί τυπικὴν ἀνάκρισι, στὰ ἐνδότερα τῆς φυλακῆς. Ὁ δεσμοφύλαξ, κατὰ τὴν ἐντολὴ πού ἔλαβε, «καί τοὺς πόδας αὐτῶν ἡσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον». Οἱ Ἀπόστολοι ὅμως γεμᾶτοι χαρὰ πού ὑπέφεραν γιὰ τὴ δόξα τοῦ Κυρίου προσηύχοντο καί ὑμνοῦσαν τὸ Θεὸ κατὰ τὸ μεσονύκτιο. Ἡ θρησκευτικὴ τους μελωδία κατὰ τίς ὥρες τῆς γύρω νεκρικῆς σιγῆς εἶχε γοητεύσει ὅλους τοὺς φυλακισμένους : «ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιαι». Ὅταν ὁ τόπος τῆς κολάσεως

χος 1967 τοῦ Περιοδικοῦ «Θεολογία». Ἐντὸς τῶν ἡμερῶν δὲ θὰ σᾶς ἀποσταλῆ καὶ τὸ Β' τεῦχος τοῦ 1967, τοῦ ὁποῖου ἡ κυκλοφορία καθυστέρησεν διὰ τεχνικούς λόγους, θὰ συνεχισθῆ δὲ ἡ ἀποστολὴ ἀμφοτέρων τῶν περιοδικῶν κανονικῶς ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀποστολὴν τόμων κατ' ἀπαράβατον ἀρχὴν τῆς διαχειρήσεως, διὰ πᾶσαν ἐξαγωγὴν ἀπαιτεῖται προηγουμένη καταβολὴ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῶν. Ἐκαστος τόμος τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» τιμᾶται 50 δραχμὰς, εἰς τοὺς κληρικούς δὲ καὶ τοὺς καθηγητὰς καὶ φοιτητὰς Θεολογίας παρέχεται ἔκπτωσης 50%. Τόμοι τοῦ Περιοδικοῦ «Θεολογία» ὑπάρχουν πρὸς διάθεσιν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1952 καὶ ἐντεῦθεν, ἕκαστος τόμος τιμᾶται 100 δραχμὰς, παρέχεται δὲ ἡ αὐτὴ ἔκπτωσης ὡς ἀνωτέρω. Οἱ τόμοι ἀποστέλλονται εἰς τὸ ἐσωτερικῶν ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν.

— Αἰ δ ε σ ι μ ῶ τ α τ ο ν Σ π υ ρ ῖ δ ω ν α Π α π α δ ᾶ κ η ν, Κρήτην. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας προκύπτει ὅτι ἔχετε λάβει πλήρη σειρὰν τῶν ἐκδόσεων τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησίας» αἵτινες ἀπεστάλησαν δωρεὰν πρὸς ὅλους τοὺς Αἰδουσιώτατος Ἐφημέριους, μέσῳ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων. Οἱ, εἰς τὸ ἐξώφυλλον ἐκάστου βιβλίου, ὑπάρχοντες ἀριθμοὶ ἀφοροῦν εἰς τὴν χρονολογικὴν σειρὰν ἐκδόσεως ἐκάστου βιβλίου καὶ οὐχὶ εἰς ἀρίθμῳσιν τόμων τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος. Οὕτω ἐκ τοῦ Εὐεργετικοῦ ἔχουν κυκλοφορήσει δύο τόμοι φέροντες εἰς τὸ ἐξώφυλλον τοὺς ἀριθμοὺς 3 καὶ 5, ἐκ τῆς «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» δὲ τρεῖς μὲ τοὺς ἀριθμοὺς 4, 6 καὶ 7. Οἱ ἀριθμοὶ 1 καὶ 2 ἀντιστοιχοῦν εἰς τοὺς «Περὶ Ἱερωσύνης λόγους τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου» καὶ εἰς τὰ «Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν Λειμώννα». — Αἰ δ ε σ ι μ . Δ ι ο ν ῦ σ ι ο ν Π ε τ ρ ῆ ν, Λέσβον, Αἰτηθέντα τεύχη σᾶς ἀπεστάλησαν.

— Ἐ φ η μ ἔ ρ ι ο ν Ἱ ε ρ οῦ Ν α οῦ Εἰ σ ο δ ῖ ω ν Θε ο τ ὴ κ ο υ, Βυθῶ — Βοῖου. Συνδρομὴ Ἱεροῦ Ναοῦ ἐλήφθη, σᾶς ἀπεστάλη δὲ ταχυδρομικῶς ἡ σχετικὴ ἀπόδειξις εἰσπράξεως. — Αἰ δ ε σ ι μ ῶ τ α τ ο ν Δ ρ ῖ τ σ α ν, Μανχάιμ Δυτικῆς Γερμανίας. Σᾶς ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς τὸν τόμον τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» τοῦ 1966 ὡς καὶ ἅπαντα τὰ ἐκδοθέντα τεύχη τοῦ 1967. Ἡ ὀφειλὴ σας πρὸς τὸ περιοδικὸν ἀνέρχεται εἰς τὸ ποσὸν τῶν 130 δραχμῶν ἢ τὸ ἰσόποσον τούτων εἰς ξένον νόμισμα, ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ ἀποσταλλέντος τόμου τοῦ 1966 καὶ εἰς τὴν συνδρομὴν σας διὰ τὸ 1967 διὰ τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος». Ἡ συνδρομὴ, ἣν πρέπει νὰ μᾶς καταβάλητε διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἀποστολῆς τῶν περιοδικῶν καὶ κατὰ τὸ 1968 εἶναι 90 δραχμὰς. Θερμῶς παρακαλοῦμεν διὰ τὴν τακτοποίησιν τῆς ὀφειλῆς σας.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
'Οδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΙΣΤ' ΤΟΜΟΥ (1967)

ΕΠΙΣΗΜΑ : Ἐνακοινωθὲν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 577.

Ο ΠΕΡΕΥΣ : Τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, Ἀπόδοσις Θεοδόση Σπεράντσα, Ὁ περὶ Ἱερωσύνης λόγος, σ. 6, 60, 108, 156, 204, 252, 318, 388, 442, 494, 598, 638, 692, 730, 780, 824, 876, 924, 974, 1038.— Ἀρχιμ. Νικοδήμου Γκατζιρούλη, Ἡ ἀγωνία ἐνὸς ἱερέως : Οἱ ἄγγελοί σου, σ. 17. Τὸ Εἰκονοστάσιον, σ. 66. Οἱ συλλειτουργοί μου, σ. 115. Οἱ ἀδελφοί μου οἱ πιστοί, σ. 160. Πηλὸς στὰ δάχτυλά σου, σ. 210. Ἡ θεολογία μου, σ. 340. Στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς Πεντηκοστῆς, σ. 416. Οἱ ἱερεῖς τελετές, σ. 453. Ἄρτος καὶ οἶνος σ. 502. «Σῶμα καὶ αἷμα» σ. 591, 644. Οἱ διάδοχοί μου σ. 698. Ἡ τελευταία μου λειτουργία, σ. 741. Φ. Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες, σ. 36, 91, 133, 184, 231, 272, 353, 411, 466, 514, 543, 614, 657, 707, 748, 799, 849, 897, 935, 995, 1060, 1102.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ : Πατρὸς Νικοδήμου, Ὑπομνήσεις ἀδελφοῦ πρὸς ἀδελφούς, σ. 379.

ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΑ : Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη : Ἡ Θεία Πρόνοια καὶ ὁ κόσμος, σ. 12. Ἡ φιλία προαίρεσις εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀμαρτίας, σ. 72. Ὁ ἄνθρωπος διαφέρει ἀπὸ τὰ ζῶα μὲ τὸ λογικόν, σ. 112. Ἡ μεγάλη ὠφέλεια τοῦ ἔχομε ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν ἁγίων Γραφῶν, σ. 167. Πρέπει νάμαστε συμπονετικοί καὶ ἐλεήμονες πρὸς τοὺς φτωχοὺς, σ. 215. Κατὰ τῶν κοιλιοδούλων, σ. 263. Γι' αὐτοὺς ποὺ ἀφήνουν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τρέχουνε στὰ θεάτρα καὶ τὰ Ἱπποδρόμια, σ. 329. Ὁ ἔλεγχος τῆς συνείδησης, σ. 395. Δὲν ὑπάρχει ζωὴ χωρὶς λύπη, σ. 450. Ἐναντίον αὐτῶν ποὺ κάνουν κακὴ χρῆσιν τοῦ πλοῦτου των, σ. 506. Ἡ ἐσωτερικὴ μας διάθεσις εἶναι πηγὴ τῆς χαρᾶς ἢ τῆς ἀθυμίας μας καὶ ὄχι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ φτώχεια, σ. 540. Τὸ νὰ προσέρχεται κανεὶς ἀπρόθυμα στὰ θεῖα μυστήρια εἶναι ἀμαρτία μεγάλη, σ. 602. Ἡ ἀργία καὶ οἱ ἀπολαύσεις εἶναι βλαβερώτατα, σ. 642. Αὐτοὶ ποὺ κάνουν τὸ καλὸ δὲν πρέπει ν' ἀποβλέπουν στὸν ἔπαινον τῶν Ἀνθρώπων, σ. 701. Κατὰ τῆς φιλοχρηματίας, σ. 788, 835. Εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀκούωμε πάντα θεῖα κηρύγματα, σ. 928. Ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸ κάθε τι ποὺ βλέπουμε, σ. 978, 1044, 1086.— Εὐαγγέλιον Θεοδώρου, Κριτικὴ τοῦ «Οὐμάνιστικοῦ» ἢ ἀνθρωπιστικοῦ ἰδεώδους ἐξ ἐπόψεως χριστιανικῆς (τέλος), σ. 3. Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἡ χαρὰ κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, σ. 24, 76, 121. Θρησκευτικὰ καὶ ἠθικὰ μελέτες τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου Ἀλιγίνης «Γνώρισε τὸν ἑαυτό σου». Ἀπόδοσις Θεοδόση Σπεράντσα. Ἡ σωφροσύνη, σ. 28. Ἡ ἀνενόγητη γαλήνη, σ. 84. Ἡ πνευματικὴ γυμνασία 86. Ἡ ἀμέλεια 86. Ἡ ἐπιμέλεια 136. Περὶ τῆς κατὰ Θεὸν Πολιτείας 137. Ἡ μοναχικὴ

πολιτεία 138. Ἡ νηστεία 177. Ἡ ἀγιωσύνη 180. Περὶ τῆς πνευματικῆς μέθης, σ. 222. Ἡ μέθη 223. Οἱ καλὲς καὶ κακὲς συνήθειες 224. Ἐμπαθεῖς καὶ παράλογες ἐπιθυμίαι 225. Περὶ ἀκρασίας 226. Περὶ ἀκολασίας καὶ ἀκολάστου. Περὶ σιωπῆς 265. Ἡ ἀργολογία. Ἡ γλωσσαλία. Καὶ ἡ ἀδολεσχία 349. Περὶ εὐτραπέλου καὶ διὰ τὰ γέλια 350. Περὶ τῆς τρυφῆς καὶ τοῦ τρυφηλοῦ 351. Περὶ παρθενίας 398, 464. Προτροπὲς πρὸς Παρθένον 547, 651, 803, 846.—Θεοδόση Σπεράντσα, Ἡ ἐργασία, σ. 404, 437, 487, 534, 583, 630, 684, 726, 773, 821, 868, 916, 967 Τοῦ αὐτοῦ, Διψᾶ τὴν ἀληθῆ γνῶσιν, σ. 961.—Θεοδοσίου Σπεράντσα, «Φώτιζε τὰς καρδίας μας», σ. 370.—Μητροπολίτου Ἀργολίδος Χρυσόστομου, «Ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαυὶδ», σ. 372.—Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου, Πλειότερον καὶ καθαρώτερον φῶς εἰς τὴν νεολαίαν μας, σ. 32, 81, 124, 173, 218, 408, 461, 649, 791, 838, 884, 987, 1047.—Βασ. Μουστάκη, Στὸ περιθώριον τῆς Ἁγίας Γραφῆς: Ἡ Γένεσις, σ. 95. Τὸ ποῖδ ἰσχυρὸ δόκανον σ. 143. Ὁ ἀγνωστος Παῦλος, σ. 187. Ἡ ἀγάπη τοῦ Παύλου, σ. 235. 276. Ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία 358. Ποῦ βασιλεύει ὁ Θεός; 359. Μνήμη καὶ μετάνοια 413. Λόγια τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀμαρτία κηρῦττει τὸν Θεὸ 414. Οἱ Ἀπόστολοι 516. Ὁ Ἰούδας 550. Ἡ ἀληθινὴ μετάνοια, σ. 614. Τὸ ἀνάστημα τῆς Ἐκκλησίας 662. Ὁ πύργος τοῦ Σιλωὰμ 663. Τὸ ἐκκλ. φρόνημα 634. Τὸ ἀνθρώπινο σῶμα 710. Τὸ μυστικὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ 752. Τὸ δύσκολο μονοπάτι 807. Τὸ ποίημα τοῦ Θεοῦ 853. Ἡ χαρὰ τοῦ Χριστοῦ 900. Ὁ ἀσκητισμὸς τῶν ἀσώτων, σ. 946. Ἡ Β' Κυριακὴ τοῦ Λουκᾶ, 1002. Ὁ Ἀδάμ 1063.—Εὐαγγ. Δ. Θεοδώρου, Ἡ περὶ μορφώσεως διδασκαλία τῶν Πατέρων τῆς Καππαδοκίας, σ. 105, 154, 201, 260, 326, 385, 448, 491, 537.—Βασ. Ἡλιάδης, Ἐποχὴ ψυχικῆς περισυλλογῆς. Ὁ νοερὸς δρόμος μας πρὸς τὴν θεϊαν Βηθλεέμ. Συνοδοποιρία μετὰ δύο ἀγίους τοῦ Χριστοῦ.—Βασ. Ἡλιείου Ἡλιάδης, Ἡ ἐξόρμησις πρὸς τὴν ζωὴν τῆς χαρᾶς καὶ ἡ προετοιμασία διὰ τὴν πορείαν πρὸς τὸ θεῖον δρᾶμα, σ. 227.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ καθιέρωσις τῆς νηστείας ὡς ἐξιλεώσεως τῆς γνωστῆς παρακοῆς τοῦ πλωτοπλάστου Ἀδάμ. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐορτὴ τῶν εἰκόνων, σ. 268.—Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἡ πορεία τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὸ μαρτύριον καὶ τὸ θρίαμβον 334, 375.—Τοῦ Ἀγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ, Διδαχὴ γιὰ τοὺς πατέρες, σ. 736.—Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἡ πίστις κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, σ. 739, 784, 831, 880, 982.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὸ ἔργον τοῦ Ε.Ο.Χ.Α. — Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ Σύνοδος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, σ. 795, 889.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ: Ἡ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ 249. Μόνον οὕτω θὰ σωθοῦν 249. Ὑπάρχει καὶ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ 250. Κοινωνικὴ ἱατρικὴ 251. Ἡ ἀξία τῆς παραδόσεως 313. Ἐχει ἀδικον 314. Οἱ χαιρετισμοί. Πρέπει νὰ ἐκτιμηθῇ δεόντως 315. Ἐκκλησία ζῶσα. 317. Μόνον

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ : Εὐαγγέλιου Θεοδώρου. Ἐφηβικὴ ἡλικία καὶ χριστιανικὴ ἀγωγή, σ. 588, 635, 689, 723, 778.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ : Ἀπὸ τὸ Μοναστηριακὸν Συναξάρι τοῦ 1821. Δημακόπουλος Ἰωσήφ, ὑπὸ Πρωθιερέως Νικολ. Π. Παπαδοπούλου, σ. 139.

ΙΕΡΑΤΙΚΑΙ ΜΟΡΦΑΙ : Ἀρχιμ. Σωτηρίου Τράμπα, Ἰάκωβος Κέντζος 893, 942.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΚΑ : Βασιλ. Ἡλιάδης, Διπλῆ ἐορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὸ μυστήριον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, σ. 346.—Φωτίου Κόντογλου, Ἡ πάντιμος ἐορτὴ τῆς Θεομήτορος, σ. 674.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ : Γ. Δροσίνης, Ὁ Θεάνθρωπος.—Θεοδόση Σπεράντσα, Σιφινώτικο πανηγύρι 682.—Τοῦ αὐτοῦ, Στὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον, σ. 875.

ΚΗΡΥΓΜΑ : Κυριακοδρόμιον ἐκ τῶν ἀποστολικῶν ἀναγνωσμάτων τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὑπὸ Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα, Ὁ γνήσιος Ἀπόστολος, σ. 47. Ἀξίωμα καὶ καθῆκον, σ. 97. Θεία οἰκοδομὴ, σ. 145. Πατρικαὶ Συμβουλαί, σ. 191. Τὸ σημάδι 238. Ψυχοσωματικὴ ἀγνότης, σ. 278. Τὸ σκάνδαλον, σ. 360. Ἔργα σκότους καὶ ὄπλα φωτός, σ. 422. Μωσοῦς καὶ Πάσχα 473. Φύσει υἱός, σ. 617. Ὁ Ἀρχιερεὺς, σ. 665. Ὁρκος Θεοῦ, σ. 742. Αἰωνία λύτρωσις, σ. 754. Χαρὰ καὶ Εἰρήνη, σ. 810. Ἐπὶ τὸ ἔργον, σ. 856. Σημεῖα καὶ τέρατα, σ. 902. Κοινωνικὴ πρόνοια, σ. 949. Τὰ βιβλ., σ. 1005. Χριστιανοὶ 1065.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ : Τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Λεωνίδου Ἐπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων, ὑπὸ Γερασίμου Μικραγιαννανίτη, ὁμολογᾶν, σ. 285. Ἀκολουθία τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου Ἐπισκόπου Χριστιανουπόλεως τοῦ Θαυματουργοῦ, ὑπὸ Γερασίμου Μικραγιαννανίτη, σ. 552.

ΔΙΑΦΟΡΑ : Βασιλείου Ἡλιάδης, Μία μυσταγωγικὴ τελετὴ ἐνὸς γυναικείου κόσμου, ποῦ ἔφερε τὴν ἀναπόλησι μιᾶς ὥραιας ἐποχῆς, σ. 88.—Τοῦ αὐτοῦ, Μία γενναία καὶ χριστιανικὴ χειρονομία ποῦ ἐξύψωσε τὸν Κλῆρον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον συνείδησιν, σ. 181.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἀναβίωσις τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς εἰς τὸν παλαιὸν Νεὸν τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν, σ. 401.—Τοῦ αὐτοῦ, Πάσχα στὸ χωριό. Πάσχα στὸ νησί, σ. 458.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἀναβίωσις τῆς παλαιᾶς βυζαντινῆς ἐποχῆς. Μία ἀναπόλησις τῆς τελευταίας ἐνθρονίσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐπὶ Σουλτάνου, σ. 509.—Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ χριστιανικὴ σκέψις στρέφεται μὲ

ἀγωνία πρὸς τὴν εὐλογημένην περιοχὴ τῆς Ἁγίας Πόλεως. Μία τελευταία πορεία μας εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους, σ. 607.—Τοῦ αὐτοῦ, Ρούμελη ἡ περιοχὴ τῶν μεγάλων ἡρώων καὶ τοῦ βαθυτάτου θρησκευτικοῦ συναισθήματος, σ. 658.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἐνας ἅγιος διηγηματογράφος ὁ Μωραϊτίδης, πού μὲ τὸ μοναχικὸ σχῆμα πού περιεβλήθη ἐσκόρπισε στὴ Σκιάθο τὴν ἀγιωσύνην του, σ. 745.—Πρ ε σ β. Ἄ. Ἀ λ ε β ι ζ ο π ο ὑ λ ο υ, Ἑλληγορθόδοξος Προσκοπισμὸς ἐν Κολωνίᾳ, σ. 939, 999, 1055.—Προσφώνησις τοῦ Αἰδέσ. Ἱερέως Ἀντωνίου Μάρκαρη, σ. 1011.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ : Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος 482.—Ὁ Ἀλεξανδρείας Χριστόφορος (†) 676.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ : Αἰδέσ. Νικολάου Ἀντωνίου, Ἀρχιμανδρίτου Μαξίμου Δασκαλάκη, Διευθυντοῦ τῆς Ριζαρείου Ἐκκλ. Σχολῆς «Ὁ Ἱερεὺς» (Α') 1966.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ : 234, 357, 519. Καίτοι ἐπὶ μακρὸν ἀσθενῆς, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐργασθῆ, σ. 766.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ : 54, 224, 573.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ TAKE, σελ. 198, 308, 367, 428, 520, 623, 671, 910, 955, 1012, Ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ TAKE ἔτους 1966, σ. 1013.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ : Σελ. 104, 152, 246, 311, 368, 431, 480, 528, 574, 672, 719, 863, 911, 959, 1022.

ΕΙΚΟΝΕΣ : Ἡ ἀνάστασις, 369. Ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Παναγίας τῆς Γρηγορούσης τοῦ ἱ. ναοῦ Ταξιαρχῶν π. Ἀγορᾶς Ἀθηνῶν, 673.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ : Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος 481. Ὁ Φωκίδος Χρυσόστομος. Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως Κωνστάντιος 529. Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Νικόδημος. Ὁ Σιδηροκάστρου Ἰωάννης 530. Ὁ Δρυϊνουπόλεως Σεβαστιανὸς 531. Ὁ Νικαίας Γεώργιος. Ὁ Χίου Χρυσόστομος 579. Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Καλλίνικος. Ὁ Φλωρίνης Αὐγουστίνος 580. Ὁ Κερκύρας καὶ Παζῶν Πολύκαρπος. Ὁ Ὑδρας Ἱερόθεος 625. Ὁ Λαγκαδᾶ Σπυρίδων. Ὁ Ζακύνθου Ἀπόστολος 626. Ὁ Περιστερᾶς Ἡλίας 627. Ὁ Ἀλεξανδρείας Χριστόφορος, 676. Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος καὶ ὁ Ἐφημέριος ἐνὸς ἀκριτικοῦ χωρίου 769. Μὲ αἰσθήματα χαρᾶς καὶ εὐλαβείας οἱ κάτοικοι τῶν ἀκριτικῶν χωρίων ὑποδέχονται τὸν Μακαριώτατον 777.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Τὸ μυστικὸν μήνυμα.—**Θεοδόση Σπεράντσα**, Δέηση ἔμπρὸς στὴ Φάτνη (ποίημα).—**Ἐπίκαιρα**.—**Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, Ἡ ποικιλία τῶν λειτουργικῶν τύπων.—**Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου**, Ἐπιτάφιος στὸ Μεγάλο Βασίλειο. Ἀπόδοσις **Θεοδόση Σπεράντσα**.—**Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου**, Ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸ κάθε τι ποὺ βλέπουμε. Ἀπόδοσις **Ἀνθίμου Θεολογίτη**.—**Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου**, Πλειότερον καὶ καθαρότερον φῶς εἰς τὴν νεολαίαν μας.—**Βασ. Ἡλιάδη**, Ἐνας σεβάσμιος ἱερεὺς, ποὺ ἀντίκρουσε τὸ ὄραμα τοῦ τελευταίου βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα.—**Φ.** Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.—**Πρωτοπρεσβυτέρου Νικολάου Παπαδοπούλου**, Παπαθανάσης Παπαμιχαλόπουλος, βουλευτῆς.—**Βασ. Μουστάκη**, Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς.—Ἐορτασμὸς εἰς Περαιχώραν τῆς 20οετηρίδος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν.—**Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα**, Ἱεροκήρυκας Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Κυριακοδρόμιον ἐπὶ τῶν ἀποστολικῶν ἀναγνωσμάτων τοῦ ἑκκευτοῦ. Οἱ ἐλεύθεροι δεσμῶται.—Ἀλληλογραφία.—Τὰ περιεχόμενα τοῦ ΙΣΤ' τόμου (1967).

Τύποις : ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)
Ὅδος Λένορμαν 185, Ἀθῆναι — Τηλέφ. 530.318.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Δεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστέρι